

Національний центр підтримки електронного урядування

Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні

Київ 2010

Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні

Відповідальний редактор: С.В. Дзюба

Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні /

О.І. Архипська, О.А. Баранов, С.В. Дзюба, А.В. Єфанов, І.Б. Жилияєв, В.Є. Зав'ялов, В.П. Зінчук, М.Є. Золотухін, Е.Л. Клепець, І.Г. Малюкова, А.Ю. Марусов, Ю. Місніков, Т.В. Мотренко, Є.О. Омельченко, Т.В. Попова, О.О. Прималенний, В.Б. Романенко, І.А. Рубан, А.І. Семенченко, В.Б. Синицький, А.М. Тиндюк, О.М. Тішкін, Г.О. Толкачов, В.П. Удовиченко, В.І. Храпак, С.А. Чукут, В.В. Шнайдер, О.А. Яригін; За ред. С.В. Дзюби.- 2010.- 90 с.

В роботі відображено теоретичні та практичні кроки впровадження е-демократії та е-урядування в Україні. Проаналізовано досвід застосування технологій електронного урядування органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та об'єднаннями громадян.

Адресовано державним службовцям, посадовим особам, а також всім, хто професійно цікавиться проблематикою впровадження е-демократії та е-урядування.

Національний центр підтримки електронного урядування
01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 22, офіс 777
Тел.: +380 44 2706199
Факс: +380 44 2786163
E-mail: e-gov@dki.gov.ua

Зміст

Вступне слово Толстоухова Анатолія Володимировича.....	5
Вступ.....	6
1. Діяльність громадських об'єднань у розбудові електронного урядування.....	8
1.1. Діяльність Громадської ради при Державному комітеті інформатизації України.....	8
1.2. Діяльність Громадської ради з питань інформаційно-комунікаційних технологій.....	10
1.3. Діяльність Інтернет Асоціації України.....	14
1.4. Діяльність громадської організації "Центр ініціатив у електронному урядуванні".....	16
2. Розвиток електронної демократії та електронного урядування – один із національних пріоритетів України.....	19
2.1. Генезис електронного урядування.....	19
2.2. Електронний уряд для державного управління і послуг – Європейські виміри і орієнтири.....	21
2.3. Проблеми електронної взаємодії органів влади та шляхи їх вирішення.....	23
2.4. Діяльність Консультативної Ради з питань інформатизації при Верховній Раді України.....	24
3. Центри підтримки електронного урядування.....	26
3.1. Національний центр підтримки електронного урядування – інструмент розбудови демократичного суспільства.....	26
3.2. Регіональний центр розвитку е-урядування в Автономній Республіці Крим: стратегія та напрями діяльності.....	28
4. Аспекти державної політики розвитку інформаційного суспільства.....	30
4.1. Державна політика розвитку інформаційного суспільства: концептуальні засади електронного урядування в Україні.....	30
4.2. Пілотний проект впровадження технологій електронного урядування.....	32
4.3. Технології електронної демократії в роботі Уряду України.....	33
4.4. Магістерська програма з електронного урядування.....	36
5. Найкращі практики впровадження технологій електронного урядування.....	38
5.1. Створення багатофункціональної системи інформаційної та експертно-аналітичної підтримки прийняття рішень "ЛОГОС".....	38
5.2. Проект "Електронне міністерство" Головного управління державної служби України.....	42
5.3. Мережа об'єктів Національного оператора поштового зв'язку УДППЗ "Укрпошта", як інфраструктурна основа для впровадження проектів електронного урядування.....	44
5.4. Спільний проект "Електронне село" Дніпропетровської обласної ради, Дніпропетровської облдержадміністрації, Координатора проектів ОБСЄ в Україні та Фонду Східна Європа.....	45
5.5. Електронна інформаційна система "Електронний регіон" Одеської області.....	47
5.6. Впровадження елементів електронного урядування в органах місцевого самоврядування Чернівецької області.....	49
5.7. Центр Адміністративних послуг "Прозорий офіс" (м. Вінниця).....	51
5.8. Проект "Створення міської інформаційної мережі м. Славутич на основі технології WiMax".....	53
5.9. Спільний проект "Електронне місто Миколаїв" Миколаївської міської ради, Фонду розвитку міста Миколаєва за підтримки Міжнародного фонду "Відродження".....	56
5.10. Електронне урядування на службі міському населенню (м. Джанкой).....	58
5.11. Проект "Покращення підтримки соціально незахищених верств населення через удосконалення системи інформаційних комунікацій" (м. Конотоп).....	59
5.12. Електронне урядування – розвиток влади для мешканців м. Львова.....	61
5.13. Е-петиція Президенту України В. Ющенку щодо кризового стану державних закупівель.....	64
5.14. Розвиток електронного урядування в Автономній Республіці Крим, як дзеркало демократії.....	66
6. Діяльність Міжнародного фонду "Відродження".....	69
Додаток 1 Розпорядження Кабінету Міністрів України "Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування" №360-р від 01.03.2010 року.....	75
Додаток 2 Документи, підписані Міжнародним фондом "Відродження".....	77
Партнери Національного центру підтримки електронного урядування.....	90

Електронна демократія та електронне урядування на службі суспільству

Толстоухов Анатолій Володимирович –
Міністр Кабінету Міністрів України

Шановні друзі!

Загальносвітовою тенденцією розвитку суспільства є його трансформація до інформаційного суспільства та суспільства знань, у центрі якого постає людина з усім розмаїттям її інтересів та потреб. Україна, як повноправний член світового співтовариства, не може бути осторонь цього процесу і реалізує державну політику інформатизації та розбудови інформаційного суспільства, активне формування якої відбувалось протягом останніх 12 років.

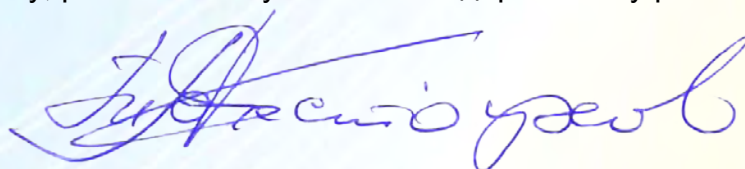
Впровадження електронного урядування в Україні необхідно розглядати в контексті адміністративної реформи, де воно є її невід'ємною частиною та спрямоване насамперед на надання державних та адміністративних послуг в режимі он-лайн, створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи підтримки управління персоналом на державній службі, впровадження

безпаперових технологій внутрішнього та міжвідомчого документообігу, інтеграції України до світового інформаційного простору, забезпечення відкритості та прозорості влади тощо.

У даному документі презентується досвід кращих практик впровадження технології електронного урядування. Представлений перелік проектів та ініціатив у цій сфері охоплює майже всі регіони України. Їх впровадження стало можливим завдяки самовідданій роботі та ентузіазму громадських організацій, бізнесу, державних органів та громадян. У більшості випадків це унікальні технологічні рішення, які вже сьогодні дозволяють підвищити якість та доступність державних послуг для громадян, оптимізувати адміністративні та управлінські процеси, забезпечити контроль за результативністю діяльності органів виконавчої влади, надати можливість безпосередньої участі громадян та інститутів громадянського суспільства у процесах управління державою. Але більшість проектів мають пілотний, регіональний характер та практично не виходять на загальнодержавний рівень.

Головна мета цього видання – надати можливість максимально більшій аудиторії ознайомитися з позитивним досвідом впровадження технології е-урядування для подальшого його використання при реалізації власних проектів у цій сфері.

Сподіваємось, що дане видання буде корисним як практикам, так і науковцям при розробці та впровадженні, як окремих елементів електронного урядування, так і системи в цілому на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівнях.

Вступ

Міжнародний фонд "Відродження" (МФВ) підтримав це видання в рамках реалізації проекту Державним підприємством "Державний центр інформаційних ресурсів України" "Створення Національного центру підтримки електронного

урядування" як перше видання в Україні, присвячене опису досвіду впровадження технологій електронного урядування та становленню електронної демократії.

Впродовж січня-липня 2007 року за ініціативи МФВ та сприяння А.В.Толстоухова, Міністра Кабінету Міністрів України, здійснено дослідження групою експертів у сфері розвитку інформаційного суспільства (Баранов О.А., Демкова М.С., Жилиєв І.Б., Малюкова І.Г.) "Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації" з метою визначення сучасного стану впровадження технологій е-урядування в Україні, виявлення основних проблем, що перешкоджають досягненню позитивних результатів у цій сфері, а також підготовки рекомендацій для ефективного впровадження і функціонування е-урядування в Україні. Дослідження складається із трьох частин: "Дослідження системи актів нормативно-правового забезпечення використання технологій е-урядування в Україні", "Сучасний стан втілення та розвитку е-урядування в Україні" та "Потреби державних службовців у навчанні технологій е-урядування". Однією з рекомендацій експертів є "створити провідну державну установу (центр), яка забезпечуватиме координаційно-організаційну, дослідницько-експертну, технологічну, навчально-методичну, консультативну, просвітницьку підтримку органам виконавчої влади та місцевого самоврядування, бізнесу, громадським організаціям і громадянам із впровадження та застосування технологій е-урядування. До діяльності центру залучати науковців, експертів і фахівців-практиків у сфері управління, інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема е-урядування".

Задля реалізації ідеї зі створення Центру з розвитку електронного урядування у квітні 2007 року було сформовано Раду ініціативи Міжнародного фонду "Відродження" "Створення та діяльність центрів е-урядування" (Малюкова І. – голова, Жилиєв І. – заступник голови, Демкова М. – секретар, Баранов О., Богачков Ю., Місников Ю. – міжнародний експерт, Попова Т., Ткачук А.). Рада ініціативи визнала необхідним розпочати цю роботу з пілотного проекту – створення Регіонального центру розвитку е-урядування. Місцем для реалізації проекту було обрано м. Судак Автономної Республіки Крим.

В рамках підписаного Меморандуму про співпрацю Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради Міністрів АР Крим, Виконавчого комітету міської ради м. Судак та МФВ щодо створення Регіонального центру розвитку е-урядування в АР Крим (РЦРЕУ) у 2007 році, за сприяння В.Т.Плакиди, Голови Ради Міністрів АР Крим, В.Г.Титарчука, радника Постійного Представника Президента в АР Крим, та А.В.Дементьєва, міського голови м. Судак 28 вересня 2008 року офіційно відкрито Регіональний центр розвитку електронного урядування у м. Судак АР Крим. З тексту Меморандуму: "РЦРЕУ є регіональним пілотним проектом за підтримки Міністерства регіонального розвитку і будівництва України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчого Комітету Міської Ради м. Судак та МФВ до реєстрації Українського центру розвитку електронного урядування (УЦРЕУ). Після реєстрації УЦРЕУ РЦРЕУ виконуватиме функції його структурного підрозділу та регіонального представництва в Автономній Республіці Крим" (2007 р.)

У лютому 2009 року підписано Меморандум про співпрацю Державного комітету інформатизації України та МФВ щодо впровадження електронного урядування. За сприяння І.А.Рубана, Голови Державного комітету інформатизації України,

А.І.Семенченка, Першого Заступника Голови Державного комітету інформатизації України та С.В.Дзюби, генерального директора ДП "Держінформресурс", розпочато підготовчі роботи зі створення Українського центру розвитку електронного урядування.

1 березня 2010 року прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України №360-р "Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування", основним завданням якого є **"утворення за сприяння Міжнародного фонду "Відродження" на базі Державного підприємства "Державний центр інформаційних ресурсів" національного центру підтримки електронного урядування"**.

1. Діяльність громадських об'єднань у розбудові електронного урядування

1.1. Діяльність Громадської ради при Державному комітеті інформатизації України

Громадська рада при Державному комітеті інформатизації України утворена на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 №1378 "Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики".

Громадська рада створена з метою налагодження системного діалогу органів виконавчої влади і громадськості у питаннях розбудови інформаційного суспільства в Україні, підвищення якості підготовки та прийняття рішень з важливих питань інформатизації з урахуванням думки громадськості, створення умов для участі громадян у розробленні проектів таких рішень.

Згідно Положення про Громадську раду при Держкомінформатизації України, затвердженому наказом Держкомінформатизації України від 18.09.2009 №56, завданнями Громадської ради є сприяння реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами та забезпечення врахування громадської думки у процесі підготовки та організації виконання рішень Кабінету Міністрів, центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Один з основних напрямків діяльності Громадської ради при Держкомінформатизації – розвиток електронного урядування в Україні. У 2008-2009 роках за участі фахівців Громадської ради відбулося обговорення Концепції розвитку електронного урядування в Україні, напрацьовані пропозиції до проектів Законів України "Про електронний уряд" та "Про надання електронних послуг в інформаційній системі "Електронний уряд", до проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми створення Національного депозитарію електронних інформаційних ресурсів", проведений круглий стіл "Стан і перспективи розвитку електронного урядування: Автономна Республіка Крим".

Громадська рада при Держкомінформатизації України спільно з Радою підприємців при Кабінеті Міністрів України у грудні 2009 року провела громадське обговорення проекту Концепції розвитку електронного урядування в Україні, який було розроблено при підтримці Міжнародного фонду "Відродження". Концепція визначає мету, основні завдання, пріоритети, етапи розбудови системи електронного урядування в Україні на період до 2015 року, а також очікувані наслідки від його впровадження. Учасники обговорення затвердили цей документ та звернулися до Кабінету Міністрів України з рядом пропозицій щодо стратегії та програми реалізації цієї Концепції. Пропозиції передбачають створення таких механізмів електронного урядування в Україні, які б забезпечили прискорення розвитку та укріплення демократії, радикальне зміцнення інституційної спроможності влади, ефективну боротьбу з корупцією та підвищення конкурентоздатності влади й суспільства у цілому. Стратегія та практичні кроки з реалізації положень Концепції розвитку електронного урядування в Україні стали темою прес-конференції, яку Громадська рада провела 22 грудня 2009 року.

Серед завдань інформатизації України, до яких долучилась Громадська рада протягом 2008-2010 років – участь у розробці проекту Концепції Загальнодержавної програми впровадження електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису та проекту Закону України "Про Загальнодержавну програму впровадження електронного документообігу з використанням електронного цифрового

підпису", участь у розробці проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності", участь у ряді нарад у Держкомпідприємництва з питань електронної звітності.

Представники Громадської ради взяли участь у роботі Колегії Держкомінформатизації України "Підсумки розвитку інформаційного суспільства в Україні та пріоритети діяльності ДКІ на 2009 рік" та у розробці проекту розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2009 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування".

Громадська рада брала участь у роботі з обговорення Положення про громадські ради при органах влади та законопроектів про фахові саморегулівні і самоврядні об'єднання України.

Вирішувались фахові питання розвитку ІКТ-ринку України. В 2009 році представники Громадської Ради взяли участь у організації та проведенні круглого столу "Питання подальшого розвитку доменної зони .UA", а також обговорили Концепцію Державної цільової програми впровадження в органах державної влади програмного забезпечення з відкритим кодом.

Наразі до Громадської ради при Держкомінформатизації України входять представники Інтернет Асоціації України (ІНАУ), Американської торгівельної палати в Україні, Асоціації міст України, Асоціації підприємств інформаційних технологій України (АПІТУ), Асоціації "Інформаційні технології України", Асоціації "Україна - розвиток через Інтернет", Всеукраїнської асоціації комп'ютерних клубів, МФ "Відродження", Співтовариства ІТ-директорів України, Української асоціації фахівців інформаційних технологій, УСПП.

Адреса веб-сайту Громадської ради з питань ІКТ: <http://dki.org.ua/>.

1.2. Діяльність Громадської ради з питань інформаційно-комунікаційних технологій

Громадська рада з питань ІКТ була створена у березні 2005 року як об'єднання громадських організацій та підприємницьких асоціацій з метою формування узгодженої громадської позиції щодо розбудови інформаційного суспільства в Україні.

17 грудня 2009 року Громадська рада провела Форум "Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні" за результатами реалізації проекту "Настанови кандидатам у Президенти України". Участь у ньому взяли понад 70 осіб – представники професійних об'єднань у сфері

ІКТ, громадських організацій, органів центральної виконавчої влади та ЗМІ. Захід відбувся за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" та компанії "Майкрософт Україна". Прямую веб-трансляцію здійснювала компанія "Адамант".

Стосовно питань е-урядування та е-демократії пункт №2 Настанов засвідчує проблему як "повільність розвитку електронної демократії та електронного урядування". Надано пропозиції щодо вирішення проблеми: "Визнати розвиток е-демократії та е-урядування, який значною мірою забезпечує розвиток інформаційного суспільства в Україні, одним із національних пріоритетів. Розробити та прийняти на вищому державному рівні Концепцію розвитку електронного урядування в Україні, спрямовану на подальше реформування публічної адміністрації, забезпечення прозорості і відкритості влади, досягнення європейських стандартів якості електронних адміністративних послуг для бізнесу і громадян. Розробити і затвердити державну Програму впровадження технологій е-урядування як план дій виконання Концепції".

Форум підвів підсумки реалізації першого етапу проекту "Настанови кандидатам у Президенти України "Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні". На початку виборчої кампанії та під час реєстрації кандидатів у Президенти України всі зареєстровані претенденти на посаду Президента України, керівники політичних партій України, керівники парламентських фракцій отримали примірник Настанов, який був напрацьований більш ніж двадцятьма професійними асоціаціями та громадськими організаціями – членами Громадської ради з питань ІКТ, з переліком нагальних завдань розбудови інформаційного суспільства в Україні. Документ пропонував використати фаховий досвід організацій, викладений в цій колективній праці, а кандидатам на посаду Президента України задекларувати тези документу у програмах та взяти участь у публічному обговоренні з громадськістю. На жаль, на запрошення ІКТ-громадськості до участі у Форумі відгукнулись лише два кандидати у Президенти України.

Кандидата у Президенти України Юлію Тимошенко на Форумі представляв Народний депутат України, радник Прем'єр-міністра України Віталій Чудновський, який оголосив від її імені офіційне звернення до учасників Форуму. У своєму зверненні Прем'єр-міністр зокрема зазначила, що "необхідність державної підтримки галузі інформаційно-комунікаційних технологій набула особливої актуальності, тому уряд України визнав сприяння розвитку інновацій одним з основних напрямків подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи".

Представник кандидата у Президенти України Анатолія Гриценко Олексій Гриценко взяв участь в обговоренні деяких питань Форуму та запропонував провести зустріч кандидата у Президенти України з представниками Громадської Ради з питань ІКТ, під час якої обговорити питання співпраці у вирішенні нагальних проблем розбудови інформаційного суспільства в Україні.

До початку Форуму були отримані також лист від кандидата у Президенти України

Юрія Костенка та відгук депутатської фракції "Блок Литвина".

Аналізуючи зміст програм кандидатів у Президенти щодо відповідності Настановам, член Консультативної ради з питань інформатизації при Верховній Раді України Олександр Баранов відмітив, що "ступінь відображення проблематики інформаційного суспільства в програмах кандидатів у Президенти України в цілому не відповідає нагальним потребам суспільства і держави та світовим тенденціям щодо широкого впровадження ІКТ". Програми кандидатів у Президенти з огляду на ступінь відображення в них проблематики інформаційного суспільства поділяються на три категорії. У дев'яти претендентів на найвищу посаду в країні – М.Бродського, О.Мороза, О.Пабата, В.Противсіха, С.Ратушняка, О.Рябокonia та П.Симоненка програми взагалі не містять положень, пов'язаних з ІКТ. У А.Гриценка, О.Костенка, В.Литвина, С.Тігіпка, О.Тягнибока, В.Ющенка, В.Януковича та А.Яценюка програми мають положення, опосередковано пов'язані з ІКТ (застосовуються терміни сучасні технології, високі технології, інформаційний простір тощо). І лише у трьох кандидатів – І.Богословської, Л.Супрун та Ю.Тимошенко програми мають положення з прямим посиланням на ІКТ, інформаційне суспільство тощо.

У Резолюції Форуму міститься констатація сучасного стану розвитку інформаційного суспільства в Україні та окреслено найближчі дії Громадської ради з питань ІКТ з впровадження Настанов.

Резолюція Форуму

"Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні"

м. Київ

17 грудня 2009 р.

Учасники Форуму, підбиваючи підсумки публічного обговорення "Настанов кандидатам у Президенти України "Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні", констатують наступне:

1. Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всіх сферах суспільного життя України є необхідною умовою модернізації країни та скорочення економічного і соціального відставання України від розвинутих країн світу.

2. Інформаційне суспільство є магістральним шляхом розвитку сучасної цивілізації, і Україна повинна відповідати його стандартам.

3. Сучасний стан вітчизняної нормативної бази у сфері ІКТ, рівень державного та місцевого управління, ступінь приватно-державного партнерства та розвитку державних програм у питаннях розбудови інформаційного суспільства є незадовільними.

4. Атаки органів урядування всіх рівнів на суб'єктів господарювання у сфері ІКТ України і на її функцію забезпечення громадянських прав і свобод замість налагодження вкрай необхідної співпраці влади, громадськості та бізнесу стали постійною практикою.

5. Питання інформаційного суспільства залишаються за межами порядку денного суспільної дискусії, не є об'єктом першочергової уваги кандидатів у Президенти України, політичних партій, суспільно-політичних ЗМІ.

Учасники Форуму у результаті проведених дискусій та обговорення проблемних питань щодо перспектив розвитку інформаційного суспільства в Україні, домовились про таке:

1. Вважати розбудову інформаційного суспільства в Україні одним з найголовніших пріоритетів розвитку країни та сприяти негайному включенню питань розвитку ІКТ до порядку денного політичної дискусії на всіх рівнях.

2. Звернутися до керівництва Верховної Ради України та відповідних комітетів з пропозицією провести у жовтні 2010 року парламентські слухання з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні, на яких розглянути шляхи створення сприятливих законодавчих, економічних, регуляторних, податкових, технологічних умов для широкого впровадження та використання ІКТ.

3. Протягом березня-квітня 2010 року провести зустрічі представників Громадської Ради з питань ІКТ з керівниками провідних політичних сил України, під час яких обговорити питання співпраці у вирішенні нагальних проблем розбудови інформаційного суспільства в Україні.

4. Акцентувати увагу на актуальних питаннях розвитку ІКТ в процесі співпраці з представниками громадських та професійних організацій інших галузей, під час громадських обговорень широкого кола питань, в процесі роботи у консультаційних та інших спеціалізованих радах при органах законодавчої та виконавчої влади, зокрема щодо ролі ІКТ у розвитку різних галузей економіки, охорони здоров'я, освіти, культури, державного управління тощо.

5. Направити звернення від імені Громадської ради з питань ІКТ та учасників Форуму до редакторів та журналістів суспільно-політичних ЗМІ з проханням звернути увагу на актуальні проблеми розвитку інформаційного суспільства в Україні та пропозицією співпраці щодо висвітлення ролі ІКТ у підвищенні конкурентоспроможності держави на світовій арені, поліпшенні якості життя громадян, запобіганні проявам корупції.

Члени Громадської ради з питань інформаційно-комунікаційних технологій

Учасники Форуму "Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні"

1.3. Діяльність Інтернет Асоціації України

Попова Тетяна Володимирівна – Голова Правління Інтернет Асоціації України

Інтернет Асоціація України (ІнаУ) була створена в листопаді 2000 року з метою консолідації зусиль всіх зацікавлених сторін у розвитку українського сегменту глобальної мережі Інтернет.

Предметом діяльності Асоціації є організація координації взаємодії учасників ринку Інтернет послуг в Україні, сприяння врегулюванню суперечок між учасниками ринку послуг Інтернет, розробка рекомендацій щодо принципів розподілу та контролю адресного та доменного простору в зоні. UA та взаємодія з іноземними та міжнародними організаціями

у сфері розвитку мережі Інтернет.

Розбудова інформаційного суспільства в Україні є одним з найважливіших пріоритетів діяльності Інтернет Асоціації України. Починаючи з 2005 року Асоціація щорічно проводить Конгрес "Україна на шляху до інформаційного суспільства", в ході якого традиційно розглядаються найважливіші питання розвитку ІКТ-ринку України. У лютому 2010 року відбувся VI Конгрес, який отримав міжнародний статус: у ньому брали участь представники відділу Ради Європи з питань медіа та інформаційного суспільства, а також організації "Together against Cybercrime". Учасники Конгресу обговорили проблеми впровадження "електронного уряду" і побудови "інформаційного суспільства", "шкідливих" законодавчих ініціатив, проблеми свободи слова та порушення прав людини, а також розвитку Інтернету в цілому.

Представники ІнаУ у складі Громадської Ради при Держкомінформатизації України беруть участь у розробці Концепції розвитку електронного урядування в Україні та заходах щодо популяризації запланованих у Концепції заходів. ІнаУ сприяє діяльності Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим (РЦРЕУ) шляхом надання спонсорської консультаційної та фінансової підтримки цій організації.

Складовими діяльності у сфері захисту свободи слова та безпеки в Інтернеті стали узгодження та підписання на базі пропозицій ІнаУ Меморандуму про співробітництво з питань безпеки в українському сегменті Інтернету з фіксацією позицій щодо недопущення неправових механізмів блокування інтернет-ресурсів; результативний захист прав інтернет-ЗМІ на добровільну реєстрацію; розробка Кодексу громадянського функціонування інтернет-ЗМІ, переклад та надання членам ІнаУ та ЗМІ документів Євросоюзу з питань свободи слова та актів Євросоюзу з контролю інтернет-середовища, розроблених з метою боротьби з тероризмом, напрацювань щодо законопроекту "Про захист суспільної моралі".

У питаннях протидії кіберзлочинності у 2009-2010 роках доробками ІнаУ була розробка, запуск та підтримка інтернет-проекту Skarga.ua з викорінення в Інтернеті контенту, пов'язаного с насиллям, підтримка заходів щодо проведення Днів та Місячника Безпечнішого Інтернету, створення більш ефективних механізмів протидії розповсюдженню дитячою порнографії шляхом доопрацювання Закону України "Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо протидії розповсюдженню дитячої порнографії)". Представники ІнаУ беруть участь у робочій групі з підготовки до другого читання законопроекту "Про захист персональних даних", що працює при Комітеті ВРУ з питань науки та освіти.

Постійним завданням ІнаУ є підтримка законодавчих ініціатив та правове забезпечення сфери ІКТ, елементами якої є постійний моніторинг відповідних законодавчих актів, лобювання правок до діючих і перспективних законів, законопроектів та підзаконних нормативних актів в інтересах розвитку інформаційного суспільства України. В результаті цієї роботи враховано велику частину пропозицій ІнаУ щодо Ліцензійних умов з фіксованої телефонії та Правил надання телекомунікаційних послуг, не допущення зловживань з питань електронної звітності, враховані пропозиції ІнаУ щодо проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законів України для посилення охорони авторського й суміжних прав".

З питань захисту авторського права та суміжних прав ІнаУ співпрацює з Державним департаментом інтелектуальної власності та організаціями колективного управління авторськими правами. Представники ІнаУ брали участь у спільних нарадах з представниками Державного департаменту інтелектуальної власності та організаціями колективного управління авторськими правами.

Результатом діяльності щодо впровадження оптимальних механізмів адміністрування домену .UA стала розробка у 2009 році змін до Концепції розвитку домену .UA та проведення їх громадського обговорення під час круглих столів, досягнення щодо прозорості прийняття рішень з питання переделегування домену .UA та реєстрації українського кириличного домену, напрацювання пропозицій щодо проекту нового закону України "Про телекомунікації" у доменному питанні.

У 2010 році представники ІнаУ беруть активну участь у робочих групах при Держкомінформатизації та Комітеті Верховної Ради України з питань економічної політики щодо розробки проекту Закону України "Про електронну комерцію".

Станом на квітень 2010 ІнаУ об'єднує 88 підприємств, серед яких – найбільші українські Інтернет сервіс провайдери, реєстратори доменних імен, контент-провайдери, електронні та традиційні засоби масової інформації, постачальники устаткування, громадські організації.

Значний вплив, який ІнаУ має сьогодні на розвиток Інтернет в Україні, ґрунтується на об'єднанні експертно-аналітичного, інтелектуального, організаційного і технічного потенціалів та багаторічного практичного досвіду членів Асоціації.

Адреса веб-сайту Інтернет Асоціації України: www.inau.org.ua.

1.4. Діяльність громадської організації "Центр ініціатив у електронному урядуванні"

Малюкова Інна Геннадіївна – Голова правління ГО "Центр ініціатив у електронному урядуванні"

Історія громадської організації "Центр ініціатив у електронному урядуванні" бере свій початок від осені 2006 року, коли за ініціативою Міжнародного фонду "Відродження" було створено групу експертів у сфері розвитку інформаційного суспільства (Баранов О.А., Демкова М.С., Жил'яєв І.Б., Малюкова І.Г.). Першим завданням цієї групи стало проведення дослідження щодо теорії і практики застосування технологій е-урядування в Україні і за кордоном. Було проведено аналіз обізнаності в цьому питанні державних службовців і посадових осіб органів публічної адміністрації, виявлено потреби стосовно їх навчання технологій е-урядування та підвищення комп'ютерної компетентності. До участі у дослідженні було залучено ще дванадцять експертів, які висловили своє бачення щодо основних проблем впровадження технологій е-урядування в Україні та можливих шляхів їх вирішення. Завершилось дослідження виданням книги "Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації", 2007 р.

Дослідження підтвердило необхідність створення центру або центрів розвитку е-урядування, дозволило сформулювати напрями діяльності і основні завдання таких центрів. Для управління процесом створення центрів у квітні 2007 року була сформована Рада ініціативи Міжнародного фонду "Відродження" "Створення та діяльність центрів е-урядування". Рада ініціативи підготувала проектні пропозиції щодо створення Українського центру розвитку е-урядування (УЦРЕУ). Але, зважаючи на те, що створення УЦРЕУ вимагало немалих часових ресурсів для організаційного та матеріально-технічного забезпечення, а, попри всі складнощі, необхідно було суттєво пришвидшити процес впровадження технологій е-урядування у всіх регіонах і в країні в цілому, Рада ініціативи визнала необхідним розпочати цю роботу з пілотного проекту – створення Регіонального центру розвитку е-урядування. Місцем для реалізації проекту було обрано м. Судак Автономної Республіки Крим. Міжнародний фонд "Відродження" підтримав і прийняв проект "Створення і підготовка діяльності Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим", розрахований на 6 місяців, реалізація якого розпочалася у лютому 2008 року. В ході виконання проекту було виконано дослідження і видано книгу "Готовність Автономної Республіки Крим до впровадження е-урядування: аналіз та рекомендації". За підтримки Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради міністрів АРК, виконавчого комітету міської ради м. Судак створено Регіональний центр розвитку е-урядування в Автономній Республіці Крим (РЦРЕУ) в м. Судак, який було відкрито 28.09.2008 р. З моменту відкриття діяльність центру висвітлюється на його веб-сайті www.crimea.e-gov.org.ua.

В рамках інституалізації Ради ініціативи МФВ "Створення та діяльність центрів е-урядування" 19.11.2008 р. було створено громадську організацію "Центр ініціатив в електронному урядуванні". Основна мета діяльності ГО полягає у сприянні і підтримці впровадження і ефективного використання технологій електронного урядування у взаємодії органів публічної адміністрації (органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування), громадського сектору (громадян, громадських організацій), підприємців, підприємств всіх форм власності.

З 01.12.2008 р. по 30.04.2009 р. на ГО "Центр ініціатив в електронному урядуванні" було покладено виконання проекту МФВ "Діяльність Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим та окремі заходи, спрямовані на

розвиток е-урядування в Україні". Цілі проекту включали: організацію діяльності РЦРЕУ, розвиток і підтримку його інфраструктури, участь у формуванні нормативно-правового забезпечення системи е-урядування в АРК, розроблення навчально-методичного забезпечення для підвищення компетенції державних службовців щодо використання технологій е-урядування, розгортання популяризаторської діяльності та консультативної підтримки всіх суб'єктів е-урядування в АРК та адаптацію існуючих міжнародних практик з впровадження технологій е-урядування.

В результаті виконання проекту:

- завершено матеріально-технічне та інформаційно-комунікаційне забезпечення РЦРЕУ;
- створено базу даних експертів в області е-урядування за напрямками нормативно-правового, технологічного, інформаційно-комунікаційного, кадрового забезпечення, а також сучасного державного управління;
- створено базу даних громадських організацій АРК; на сайті центру розміщено форму для реєстрації громадських організацій; проводиться активна робота по налагодженню контактів. Центр пропонує зацікавленим ГО укласти договори про співпрацю з метою розроблення спільних планів та взаємодії для впровадження е-урядування в АР Крим;
- розроблено програми тренінгів "Використання технологій електронного урядування", "Комп'ютерна компетентність" для різних цільових груп (державні службовці та працівники органів місцевого самоврядування, представники ділових кіл, громадяни та представники громадських організацій), розроблено і видано методичні рекомендації для їх проведення;
- розроблено і розміщено на сайті РЦРЕУ дистанційні курси "Використання технологій електронного урядування", "Комп'ютерна компетентність", методичні вказівки щодо навчання за дистанційними курсами;
- проведено навчання двох груп державних службовців (Саки, Судак, Євпаторія, Сімферополь) і однієї групи представників громадських організацій за курсами "Використання технологій електронного урядування", "Комп'ютерна компетентність" в очно-дистанційній формі (всього 70 осіб);
- проведено роз'яснювальну, просвітницьку та організаційну роботу, необхідну для започаткування впровадження технологій е-урядування у роботу органів місцевого самоврядування м. Судак. Було вирішено розпочати із створення офіційного сайту міської ради та виконавчого комітету м. Судак (<http://sudak.e-gov.org.ua/>). До запуску сайту в експлуатацію було видано розпорядження міського голови про статус сайту, призначено координатора робіт з його супроводу від міськвиконкому, у структурних підрозділах міськвиконкому призначено відповідальних за підготовку матеріалів до публікації на сайті, внесено відповідні зміни до посадових інструкцій. Особливу увагу приділено розробленню та реалізації інтерактивних можливостей для надання адміністративних послуг і роботи зі зверненнями громадян;
- з метою поширення кращого світового досвіду із залучення громадян до участі у прийнятті рішень було виконано переклад з англійської на українську мову посібників "TID+: базові відомості для впроваджувачів "Система TID+: Посібник системного адміністратора", "Система TID+: Посібник користувача", підготовлено до впровадження програмне забезпечення платформи TID+, що відноситься до програмного забезпечення з відкритим кодом;
- проведено дослідження "Стан розвитку е-урядування в Україні: порівняння оцінок, отриманих в зарубіжних та вітчизняних дослідженнях".

В рамках проекту 16-18 квітня 2009 року було організовано і успішно проведено круглий стіл "Стан та перспективи розвитку електронного урядування: Автономна

Республіка Крим як пілотний регіон". Метою круглого столу було обговорення стану і перспектив розвитку електронного урядування на регіональному рівні на прикладі Автономної Республіки Крим, на загальнодержавному і міжнародному рівнях, а також вироблення конкретних пропозицій для органів публічної адміністрації, громадських організацій та бізнес структур.

У засіданні круглого столу взяли участь міжнародні та національні експерти в сфері е-урядування, представники міжнародних і українських неурядових організацій, центральних і республіканських органів виконавчої влади, зокрема, представники Кабінету Міністрів України, Ради Міністрів АРК, Державного комітету інформатизації, Представництва Президента України в АРК, представники органів місцевого самоврядування і бізнес-структур. Звіт-репортаж про круглий стіл опубліковано на сайті РЦРЕУ (<http://crimea.e-gov.org.ua/sites/all/files/20090417.pdf>).

2. Розвиток електронної демократії та електронного урядування – один із національних пріоритетів України

2.1. Генезис електронного урядування

Баранов Олександр Андрійович – керівник Національної програми інформатизації (1998-2001 рр.)

На початку 60-х років завдяки наполегливій ініціативі Віктора Михайловича Глушкова, директора Інституту кібернетики АН УРСР, була прийнята Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР, якою передбачалося розгортання робіт зі створення Загальнодержавної автоматизованої системи планування і керування народним господарством (ЗДАС). В. Глушков пропонував здійснювати керування народним господарством на основі досягнень кібернетики із широким використанням математичних моделей, що описують всі процеси, які мали місце в економіці. Необхідним елементом ЗДАС передбачалася система безготівкових платежів для фізичних осіб. Технологічно ЗДАС повинна була являти собою сукупність трьохступеневої системи великих обчислювальних центрів, об'єднаних спеціальною широкосмисловою мережею зв'язку, у яких би концентрувалася вся необхідна для керування державою інформація. На жаль, з ряду суб'єктивних причин, проект у повному обсязі, що давав би ефект задуманий В. Глушковым, не був реалізований, але дуже багато наробітків, пов'язаних з ним, знайшли своє втілення в автоматизованих системах керування більш низького рівня.

Таким чином, видатним вченим сучасності В. Глушковым, що зробив величезний внесок у становлення кібернетики й обчислювальної техніки в Україні й колишньому Радянському Союзі, та й у світі в цілому, була сформульована ідея, яка фактично була відпрацьована до стадії проекту, що згодом одержала назву електронний уряд.

В 1998 році Верховна Рада України приймає два закони "Про національну програму інформатизації" і "Про Концепцію Національної програми інформатизації", які поглиблювали та поширювали ідею В. Глушкова щодо широкого впровадження комп'ютерних інформаційних технологій та кібернетичних методів у всі сфери життєдіяльності держави. Цими законами визначається сам термін інформатизація - це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Підкреслювалося, що інформатизація сприяє забезпеченню національних інтересів, поліпшенню керованості економікою, розвитку наукоємних виробництв та високих технологій, зростанню продуктивності праці, вдосконаленню соціально-економічних відносин, збагаченню духовного життя та подальшій демократизації суспільства.

У Концепції визначалося, що державна політика інформатизації повинна спрямовуватися на всебічну демократизацію процесів створення та споживання інформації, загальнодоступність інформаційних ресурсів та послуг, захист прав особи від інформаційного вторгнення тощо. Ставилось завдання охопити процесами інформатизації всі сфери діяльності в державі і, у першу чергу, це – формування національної інфраструктури інформатизації, а також інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони, процесів соціально-економічного розвитку, пріоритетних

галузей економіки, фінансової та грошової системи, соціальної сфери, галузі екології та використання природних ресурсів, науки, освіти й культури.

За рахунок створення і розвитку інформаційно-аналітичних, обчислювальних та автоматизованих систем, центрів і мереж, які забезпечують роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування, передбачалося забезпечити оперативну і надійну взаємодію всіх рівнів управління у вирішенні завдань стратегічного державного, міжгалузевого та міжвідомчого рівнів, а також надання широкого спектра інформаційних послуг населенню, державним і комерційним організаціям, зарубіжним користувачам.

Кризові явища в державному керуванні, побудованому на принципах бюрократії, ієрархічної організації, централізації, єдності керування і адміністрування, які досягли свого апогею в середині минулого століття в багатьох розвинених країнах, привели до необхідності перегляду парадигми державного керування. Різні держави у 80-х роках стали реформувати системи державного керування у відповідності до концепції нового державного менеджменту, нової інституціональної теорії, концепції політичних мереж, синергетичного підходу. В останні роки відбувається формування політики державного керування в категоріях "governance". Всі ці теорії та моделі державного керування привели до розуміння уряду як системи масового обслуговування населення і бізнесу. Обов'язок забезпечувати якісне обслуговування великої кількості суб'єктів призвів до розуміння необхідності впровадження комп'ютерних інформаційних технологій, як ефективного механізму суттєвого підвищення продуктивності та якості праці, зокрема державних службовців. Такий уряд, в якому повна сукупність зовнішніх і внутрішніх зв'язків і процесів забезпечується відповідними комп'ютерними інформаційними технологіями, і одержав назву електронного уряду.

Перший прообраз електронного уряду з'явився в Сінгапурі в 1980 році із прийняттям "Програми комп'ютеризації цивільних служб" (The Civil Service Computerisation Programme). Але масовий інтерес до моделі електронного уряду сформувався у середині 90-х років. І вже до 2000 року багато передових країн мали цільові програми розвитку електронного уряду.

В 2007 році в Україні був прийнятий закон "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні до 2015 року". Незважаючи на те, що в цьому законі не використовується власне термін "електронне урядування", суть впровадження технологій електронного урядування в ньому відображена. Так у якості однієї з основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні визначено використання ІКТ для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами, а одне із завдань передбачає визначення статусу і переліку обов'язкових електронних послуг, які повинні надаватися органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам, забезпечення реалізації принципу "єдиного вікна".

Таким чином, концептуальна ідея В. Глушкова щодо широкого застосування комп'ютерних технологій та кібернетичних методів у цілях державного управління з часом знайшла відображення, звичайно з деякими корективами, у практиці державного управління багатьох країн щодо побудови електронного урядування.

2.2. Електронний уряд для державного управління і послуг – Європейські виміри і орієнтири

Місніков Юрій – дослідник університету міста Лідс, Великобританія; член Наглядової Ради Академії Електронного Управління, Таллінн, Естонія

Україна знаходиться на винятково важливому етапі свого розвитку. Країна переживає швидке поширення Інтернету та інших цифрових технологій, вплив яких на функціонування різних сфер життєдіяльності, включаючи процеси європейської інтеграції, з часом буде тільки посилюватися. Більше того, її успішність не в останню чергу буде залежати від успішності та ефективності впровадження новітніх інформаційних технологій у повсякденну практику державного управління на всіх рівнях.

У зв'язку з цим європейський досвід електронного урядування набуває для України особливого значення як зі стратегічної, так і практичної точок зору.

Доступність і ефективність електронного урядування є надзвичайно важливим питанням для всіх без винятку країн Європейського Союзу не тільки в плані поліпшення публічного адміністрування та надання якісних публічних послуг, але також і для підвищення ступеня демократичності самого суспільства та конкурентоспроможності її економіки. Національні уряди, місцеві органи і, перш за все, Єврокомісія проводять активну та цілеспрямовану політику в сфері електронної демократії та урядування, регулярно відслідковуючи і коригуючи відповідну мікро- і макрополітику. Особливо важливою є роль міністерських зустрічей, які заохочують розповсюдження та обмін кращими практиками. Україна має намір активно вивчати і переймати європейський досвід з тим, щоб наблизитися до тих стандартів використання ІКТ, які будуть сумісними з більш широкими процесами інтеграції в Європу. При цьому важливо знати пріоритети Євросоюзу в галузі використання ІКТ в урядуванні. Остання Декларація, прийнята одногосно міністрами Євросоюзу 18 листопада 2009 на своїй 5-ої зустрічі з електронного управління в Мальмі, Швеція (див http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/index_en.htm), представляє для України особливий інтерес з точки зору розуміння Європейських стандартів та подальшого наближення до них. Декларація показує, що політика електронного урядування "переросла" свої національні кордони і стала, по суті, міжнародним явищем.

Громадяни та бізнес об'єднаної Європи вимагають від своїх урядів і наднаціональних органів більш злагоджених, прозорих та оперативних дій в інтересах всієї Європи, а не тільки окремих країн. Співпраця між країнами Європи стає як ніколи актуальною, особливо коли ресурсна база має тенденцію до зменшення, а вимоги до якості послуг з боку громадян і бізнесу підвищуються. Фундаментальні принципи відповідального державного управління повинні стати основою загальної культури публічного адміністрування через поглиблення співпраці між країнами та регіонами Європи і велику сумісність електронних послуг, незалежно від країни їх походження.

Особливе значення для України можуть мати такі положення Декларації, визначені в якості головних пріоритетів політики електронного управління до 2015 року:

- уряди повинні прагнути використовувати інструменти і механізми електронного урядування з метою більшої відкритості, гнучкості та націленості на співпрацю державних органів у плані їх взаємодії з громадянами та підприємцями;
- ІКТ повинні використовуватися максимально гнучко з метою обліку всієї різноманітності потреб з їх сторони з тим, щоб підвищити їх персональну адресність і тим самим суспільну цінність публічних електронних послуг, і цим сприяти переходу Європи до

суспільства, заснованого на знаннях;

- при розробці та впровадженні послуг електронного уряду держава повинна враховувати, в першу чергу, потреби кінцевих користувачів і бути максимально відкритою до співпраці з іншими партнерами та недержавними органами;
- доступ до публічної інформації повинен залишатися незмінним пріоритетним засобом залучення широкого спектру партнерів та консультування з питань політики;
- залучення партнерів має вести до підвищення інноваційності послуг;
- поширення електронного уряду повинно помітно знизити існуючі адміністративні бар'єри і покращити організаційні основи на шляху до економіки, заснованої на більш високій енерго-ефективності в інтересах зниження "парникового ефекту";
- реалізація пріоритетів повинна супроводжуватися відповідними змінами в області нормативної та технічної бази;
- електронні послуги повинні бути багатоканальними і доступними для всіх, а оцінка їх успішності та ефективності ґрунтуватися на тому, якою мірою кінцеві користувачі приймають і користуються такими послугами;
- всі дії в галузі електронного уряду повинні відповідати фундаментальним вимогам і обов'язкам із захисту персональних даних від несанкціонованого доступу та безпеки через покращення тих адміністративних процедур, які такий захист забезпечують незалежно від країни;
- адміністративні процеси повинні стати більш прозорими, націленими на підвищення довіри до органів управління і ґрунтуватися на їх суспільній підзвітності;
- повинен помітно поліпшитися процес створення та ведення бізнесу незалежно від країни через систему транскордонних електронних послуг для зростання конкурентоспроможності європейського підприємництва;
- електронні послуги повинні бути націлені на розширення можливостей територіальної та професійно-соціальної мобільності громадян різного віку через покращення їх навчання та перепідготовки незалежно від країни проживання, навчання і роботи;
- професійні якості державних і муніципальних службовців повинні постійно поліпшуватися з метою підвищення загальної ефективності та результативності роботи публічних органів управління всіх рівнів; для цього необхідно проводити постійний обмін і заохочення кращих і вести науково-дослідні роботи з актуальних питань управління в інтересах реальних і передбачуваних організаційних інновацій для зростання якості послуг та економії бюджетних коштів; управлінська інновація повинна стати основою роботи всього держсектору.

2.3. Проблеми електронної взаємодії органів влади та шляхи їх вирішення

Рубан Ігор Анатолійович – Голова Державного комітету інформатизації України (2009-2010 рр.)

Електронний документообіг з використанням електронного цифрового підпису (ЕДО з ЕЦП) є базовою інформаційною технологією електронного урядування, яка інтенсивно впроваджується як в органах влади, так і в бізнесі. Так, наприклад, тільки в центральних органах виконавчої влади впроваджено та експлуатується понад 50 таких систем, які на сьогодні є несумісними між собою як за форматами електронного документу, так і за форматами і протоколами електронного цифрового підпису. Така ситуація склалась в результаті хаотичного, несистемного, некоординованого

розвитку національної системи ЕЦП та впровадження систем ЕДО в органах влади, відсутності уніфікованих форматів, протоколів та регламентів в цій сфері, що не тільки унеможливає електронну взаємодію органів влади між собою при наданні ними інтегрованих електронних державних послуг в режимі "єдиного вікна" і є загрозою національній безпеці державі, але й створює значні труднощі для бізнесу, особливо в процесі надання електронної звітності контролюючим органам.

Так на сьогодні в Україні акредитованими центрами сертифікації ключів видано понад 500 000 посилених сертифікатів ключів, електронну звітність збирають 11 державних органів, тільки Податкова державна адміністрація отримує електронну звітність більше ніж від 80 тис. суб'єктів господарювання.

З метою вирішення вищевказаної проблеми Державним комітетом інформатизації спільно з розробниками систем електронного документообігу (СЕД) та представниками майже всіх акредитованих центрів сертифікації ключів розроблено та затверджено вимоги до форматів даних електронного документообігу в органах виконавчої влади, формати та протоколи ЕЦП, які максимально адаптовані до відповідних стандартів країн ЄС. Мета цих документів забезпечити електронну взаємодію СЕД органів влади незалежно від їх програмних платформ та внутрішнього регламенту. Крім того на базі цих документів було розроблено та затверджено Тимчасовий технічний регламент електронного документообігу. Ці документи повинні пройти апробацію в процесі реалізації пілотного проекту з впровадження електронного урядування, за результатами якого будуть прийняті відповідні нормативно-правові документи.

Крім розробки та впровадження нормативно-правових та нормативно-технічних документів у сфері ЕДО з ЕЦП для вирішення проблеми забезпечення міжвідомчого електронного документообігу на базі державного підприємства "Держінформресурс" розробляється поштовий модуль, в якому програмно-апаратним засобом забезпечується комплекс взаємозв'язаних автоматичних процедур, зв'язаних з надійним та захищеним передаванням і прийомом електронних повідомлень.

В комплексі зазначені заходи дозволять розв'язати вкрай складну проблему взаємосумісності різнотипових систем ЕДО з ЕЦП.

2.4. Діяльність Консультативної Ради з питань інформатизації при Верховній Раді України

Жиляєв Ігор Борисович – секретар Консультативної Ради з питань інформатизації при Верховній Раді України

У 1998 році Верховною Радою України було прийнято три закони про Національну програму інформатизації та одночасно створено Консультативну Раду з питань інформатизації – на сьогодні це єдиний легалізований дорадчо-консультативний орган, який забезпечує діяльність Верховної Ради України. З 2003 р. Раду очолює академік Національної академії наук України М.З. Згуровський, завдяки енергії якого Рада творчо працює.

Ще у 1998 році основним предметом відання Консультативної Ради було визначено Національну програму інформатизації. Завдяки прийняттю цієї програми Україні вдалося зробити перші кроки в запровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Національна програма інформатизації була і досі залишається продуктом високого інтелектуального та доктринального рівня. Однак життя не стоїть на місці, й тому пріоритетами Ради є питання розбудови в Україні інформаційного суспільства, формування системи електронного урядування, ініціація формування державних програм і проектів із запровадження інформаційно-комунікаційних технологій тощо. Серед ініціатив Консультативної ради доцільно виділити пропозиції щодо проведення парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні, формування стратегічного бачення, що втілено в Законі України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки".

Протягом всіх років Консультативна рада займає активну державницьку позицію у виробленні національної політики в сфері інформатизації, формуванні нормативно-законодавчої бази розбудови інформаційного суспільства та електронного урядування. Члени Ради приймали активну участь в розробці сучасного вітчизняного інформаційного права, зокрема законів про Національну програму інформатизації, електронний документ, електронний цифровий підпис, захист інформації в електронних системах, розбудову інформаційного суспільства тощо.

Питання, що розглядаються Консультативною радою є актуальними, враховують найновіші науково-технологічні досягнення. Рішення та пропозиції Консультативної ради постійно доводяться до відома керівництва країни, дозволяючи народним депутатам України більш чітко приймати рішення щодо широкого кола питань, пов'язаних з законодавчим регулюванням запровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Питання, що розглядаються Радою, ґрунтуються на сучасних практиках ефективного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у всіх політичних, економічних і соціальних сферах, передбаченні тенденцій та потенціалу майбутніх високотехнологічних інновацій, змістовних аналітичних напрацюваннях членів Консультативної Ради та широкого кола залучених провідних фахівців країни. Склалася чітка система міцної та всебічної інтелектуальної підтримки прийняття рішень законодавчої влади у цій важливій сфері.

Сформовано високоінтелектуальний колектив, який допомагає парламентові приймати зважені рішення із складних питань найсучасніших інформаційних технологій, у першу чергу, стосовно науково-експертного забезпечення законодавчого процесу. До складу Ради входять провідні вчені, фахівці у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. З самого початку діяльності Консультативної ради був взятий курс на тісну

співпрацю парламенту з Національною академією наук України. Традиційно майже третина складу Ради – академіки та члени-кореспонденти Національної академії наук України.

Іншим надбанням Консультативної ради є постійна плідна робота як з провідними фахівцями, що займаються теоретично і практично впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, їх громадськими об'єднаннями.

Консультативна рада також виконує дуже важливе завдання щодо моніторингу практики правозастосування, постійно розглядаючи питання стану виконання законів України, формуючи відповідні пропозиції та рекомендації парламентові країни. Важливість цього завдання підкреслюють висновки дослідження по Росії провідної світової "фабрики думки" – центру РЄНД у Росії та Євразії 2002 р.: "Недоречна заклопотаність програмами підтримки інформаційно-телекомунікаційних розробок, складними законами щодо електронної комерції, шифруванням інформації і боротьбою з піратством тільки відволікають законодавців від більш нагальних потреб, як, наприклад, забезпечення прозорого виконання існуючих законів, які регулюють контракти і права". Аналогічний висновок можна зробити й по Україні.

У сучасних умовах перед Радою актуалізується завдання щодо розробки сукупності ініціатив, які в принципі здатні дати позитивний ефект, забезпечити кардинальні зміни у країні, що вирішують завдання не просто наздогнати, не відставати, а зайняти достойне місце у світовому глобалізованому інформаційному просторі. Україна в цьому завданні має достойні шанси. Велике значення в цьому належить спільній роботі всіх верст суспільства – вчених, викладачів, фахівців, законодавців, урядовців тощо.

3. Центри підтримки електронного урядування

3.1. Національний центр підтримки електронного урядування – інструмент розбудови демократичного суспільства

Дзюба Сергій Вікторович – Генеральний директор ДП "Держінформресурс"

З метою визначення сучасного стану впровадження технологій е-урядування в Україні, виявлення основних проблем, що перешкоджають досягненню позитивних результатів у цій сфері, а також підготування рекомендацій для ефективного впровадження і функціонування е-урядування у нашій державі, у 2007 році, за підтримки Міжнародного фонду "Відродження", було проведено Дослідження "Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації".

Серед першочергових заходів щодо розвитку е-урядування в Україні було запропоновано **створити провідну державну установу (центр) з метою**

забезпечення координаційно-організаційної, дослідницької, експертної, технологічної, навчально-методичної, консультативної, просвітницької підтримки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, бізнесу і громадських організацій із впровадження та застосування технологій електронного урядування.

Реалізація цієї задачі стала можливою після підписання Меморандуму про співпрацю між Державним комітетом інформатизації України та Міжнародним фондом "Відродження" щодо впровадження електронного урядування в Україні. Відповідно Меморандуму на базі державного підприємства "Державний центр інформаційних ресурсів України" було передбачено створення Українського центру підтримки електронного урядування.

На Центр покладені наступні завдання:

- визначення цілей, задач та шляхів розвитку е-урядування в Україні;
- визначення необхідних ресурсів та розробка ефективної архітектури системи е-урядування;
- поетапне формування структури е-урядування у відповідності до першочергових та стратегічних задач;
- сприяння формуванню та впровадженню правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, технологічних, методичних умов розвитку інформаційного суспільства в Україні з урахуванням світових тенденцій;
- організаційно-технічне забезпечення надання адміністративних послуг населенню;
- формування єдиної інфраструктури обміну даними в електронній формі;
- впровадження єдиних форматів даних, протоколів обміну, встановлення єдиних класифікаторів, довідників і схем даних для забезпечення можливості застосування автоматизованих засобів пошуку і аналітичної обробки інформації, що міститься в різних системах, забезпечення доступу організацій і громадян до державних інформаційних систем;
- нормативна ініціатива у забезпеченні сприятливих умов для розвитку електронного урядування, проведення експертно-наукових досліджень у сфері підвищення ефективності державного управління та впровадження технологій е-демократії в Україні;
- координація діяльності усіх видів взаємодії органів державної влади з одержувачами державних та інших послуг;

- здійснення організаційної та методичної підтримки регіональних проектів з електронного урядування;
- організація навчання державних службовців центральних органів виконавчої влади, вищих посадових осіб використанню технологій е-урядування.

Однією з першочергових задач, які стають перед Центром є створення національного порталу підтримки технологій е-урядування – www.e-gov.ua (Порталу). Портал повинен забезпечити:

- єдину точку доступу до інформаційних ресурсів органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- інформаційну прозорість та відкритість органів влади для громадян, бізнесу, а також створення передумов для їх ефективної взаємодії на основі використання ІКТ;
- поліпшення інформованості громадян та бізнесу про діяльність органів державної влади;
- можливість отримання державних, у тому числі, адміністративних та інформаційних послуг в електронному вигляді безпосередньо через Портал;
- підтримку функціонування загальнодоступних баз даних, довідників, класифікаторів, електронних бібліотек;
- організацію дистанційного навчання.

Діяльність Центру спрямовується наглядовою радою, до складу якої увійшли представники громадських організацій, державної влади, міжнародних інституцій та бізнесу.

1 березня 2010 р Розпорядженням Кабінету міністрів України №360 "Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування" Держкомінформатизації створення національного центру підтримки електронного урядування визначено одним з ключових завдань проекту.

Участь у проекті бере більш ніж 10 центральних органів виконавчої влади, дві області, громадські організацій, бізнес структури, розробники програмного забезпечення. Особливістю цього проекту є його підтримка з боку міжнародних організацій: Міжнародного фонду "Відродження", координатора ОБСЄ в Україні та Міжнародного фонду "Східна Європа".

Сподіваємось, що Національний центр підтримки електронного урядування стане ефективним механізмом концентрації та розповсюдження досвіду, технологій та методології впровадження елементів е-урядування в Україні.

3.2. Регіональний центр розвитку е-урядування в Автономній Республіці Крим: стратегія та напрями діяльності

Храпак Віктор Іванович – Директор Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим

У 2008 році був реалізований проект зі створення першого в Україні центру розвитку е-урядування – Регіональний центр розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим (РЦРЕУ), головне призначення якого полягає у допомозі органам публічної адміністрації, громадському сектору і бізнес структурам АРК розгорнути роботи зі створення системи е-урядування. Проект підтриманий Міністерством регіонального розвитку та будівництва України, Радою Міністрів АРК, Міською радою м. Судак та Міжнародним

фондом "Відродження".

Центр здійснює свою діяльність за напрямами:

- Організаційно-технічне забезпечення;
- науково-дослідна діяльність;
- консультаційна та експертна діяльність;
- навчально-методична діяльність;
- моніторингова діяльність;
- консалтингова та популяризаторська діяльність.

Протягом двох років за вказаними напрямами були виконані наступні завдання:

- створена і забезпечена організаційна, технологічна, матеріально-технічна, експертно-навчальна та кадрова бази для діяльності в межах Автономної Республіки Крим;
- створена постійно діюча система навчання і тестування державних службовців, представників недержавних громадських організацій та громадян щодо володіння технологіями е-урядування і комп'ютерної компетенції, розроблені дистанційні курси і методичне забезпечення з цих дисциплін, за якими уже пройшли навчання 72 держслужбовці і посадові особи органів місцевого самоуправління декількох регіонів Криму, а також 22 представники недержавних громадських організацій;
- організована експертно-дослідницька діяльність щодо пошуку ефективних рішень в сфері е-урядування та проведення науково-практичних конференцій, семінарів і круглих столів. В квітні 2009 р. проведений круглий стіл "Стан та перспективи розвитку електронного урядування: Автономна Республіка Крим як пілотний регіон" за участю міжнародних та національних експертів у сфері е-урядування, представників українських та міжнародних неурядових організацій, центральних та республіканських органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і бізнесу. Були визначені основні проблеми розвитку е-урядування на міжнародному, національному і регіональному рівнях та вироблені відповідні рекомендації, які були покладені в основу Стратегії діяльності РЦРЕУ на 2009-2012 роки. Проведені виїзні семінари в містах Ялта, Феодосія, Алушта, Євпаторія і Судак для керівників і провідних фахівців структурних підрозділів органів місцевого самоврядування і державних адміністрацій на тему: "Впровадження технологій е-урядування в діяльність органів місцевого самоврядування АРК", а також започатковане навчання 4 груп державних службовців цих міст за курсом "Технології е-урядування" (форма навчання – очно-дистанційна (110 осіб). Проведено два семінари для представників освітньої сфери, охорони здоров'я і соціальної сфери і круглий стіл для

представників недержавних громадських організацій на тему: "Електронне урядування як спосіб надання і отримання якісних адміністративних послуг".

- надаються консультації організаціям, установам, підприємствам та громадянам щодо можливостей і механізмів застосування технологій е-урядування. Створено офіційний сайт міської ради та міськвиконкому м. Судак (<http://sudak.e-gov.org.ua>) з інтерактивною складовою і інтерфейсом з внутрішньою системою документообігу для отримання адміністративних послуг і доступу громадян до публічної інформації, який, в свою чергу, запропонований як типовий для органів місцевого самоврядування АРК і як такий, що відповідає Постанові КМ України "Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади". Відповідно до цієї Постанови здійснено моніторинг веб-сайтів районних і міських рад АРК (<http://crimea.e-gov.org.ua/uk/monitoring>),

мета якого - оцінити ступінь їхньої інформаційної відкритості і наповненості, а також визначити загальний рівень прозорості і відкритості в діяльності районних та міських рад. Надаються консультації і допомога з розвитку і розроблення веб-сайтів органів влади як основної інформаційно-технологічної форми комунікації в е-урядуванні. На сайті РЦРЕУ (<http://crimea.e-gov.org.ua>) розміщується інформація про стан розвитку е-урядування в АРК, Україні, європейських та інших країнах, міжнародний досвід, інформація про заходи РЦРЕУ, а також надається можливість громадським організаціям розміщувати свою інформацію з питань розвитку е-урядування та е-демократії.

- крім запланованої діяльності за вказаними напрямками РЦРЕУ надає послуги різним цільовим групам, юридичним та фізичним особам, зокрема (як приклад): надання можливості жителям м. Судака використовувати комп'ютери і доступ до Інтернет для отримання адміністративних послуг і консультацій від міськвиконкому, інших установ в електронному вигляді, здійснення електронної звітності тощо.

Партнерами РЦРЕУ виступають державні установи та вищі навчальні заклади, громадські організації, компанії і корпорації, а також окремі експерти з питань е-урядування, серед яких Міжнародний фонд "Відродження", Корпорація "Квазар Мікро Техно", Інтернет Асоціація України, Академія е-урядування (Таллінн, Естонія), Корпорація "Науковий парк "Київська політехніка" та низка громадських організацій АРК, з якими підписані угоди про співпрацю.

РЦРЕУ є відкритим для співпраці у сфері е-урядування з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, організаціями громадянського суспільства в Україні та за її межами.

4. Аспекти державної політики розвитку інформаційного суспільства

4.1. Державна політика розвитку інформаційного суспільства: концептуальні засади електронного урядування в Україні

Семенченко Андрій Іванович – В.о. Голови Державного комітету інформатизації України

Загальносвітові тенденції глобалізації, трансформації індустріального суспільства до інформаційного суспільства та суспільства знань, зростання масштабів складності, невизначеності та ризиків, недовіри населення до органів влади, збільшення плюралізації та активності суспільних структур, а також інші фактори загострили кризові явища традиційного державного управління, побудованого на принципах бюрократії, ієрархічної організації, централізації, стабільності організації та державної служби тощо. Це обумовило необхідність пошуку нових способів, принципів, механізмів та моделей державного управління, серед яких особливе місце займає електронне

урядування (government), що базується на концепції нового державного менеджменту та концепції "політичних мереж", але додало до них нові теоретичні положення.

Сьогодні в Україні, як і в цілому в світі, відсутні єдині уніфіковані погляди на зміст, сутність, пріоритети електронного урядування, його етапізацію, основні принципи, завдання, механізми реалізації, терміни впровадження, тощо. В стадії формування знаходиться як загальна теорія електронного урядування, так і нормативно-правова база забезпечення його практичного впровадження. Тому ні одна з успішно реалізованих зарубіжних моделей електронного урядування не може бути безпосередньо застосована в Україні, оскільки не враховує особливості її розвитку. При цьому актуальною проблемою залишається нормативно-правове забезпечення впровадження електронного урядування, формування відповідної системи нормативно-правових документів, насамперед, розробка та прийняття таких концептуальних стратегічних системоутворюючих документів як Концепція, Стратегія та Загальнодержавна програма електронного урядування.

Незважаючи на прийняті в Україні закони "Про національну програму інформатизації" та "Про основні засади розбудови інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки", впровадження електронного урядування відбувається повільно, не координовано та не системно, без необхідного наукового обґрунтування, визначення етапності та чітких кінцевих результатів тощо.

Крім вищевказаних причин необхідність розробки Концепції електронного урядування в Україні (Концепція) була обумовлена наступними основними факторами:

- недосконалістю категорійно-понятійного апарату в цій сфері;
- неповнотою та суперечністю існуючої системи стратегічних документів з е-урядування та в цілому з розвитку інформаційного суспільства;
- несформульованістю мети, пріоритетних напрямів, основних цілей, завдань та в цілому державної політики е-урядування та е-демократії;
- відсутністю єдиних підходів до впровадження е-урядування в Україні;
- недостатнім рівнем ознайомлення громадян, державних службовців та політиків з е-урядуванням;
- відсутністю теоретичних та практичних розробок щодо функціонування е-урядування в умовах криз (надзвичайного стану та особливого періоду).

Запропонована Концепція в цілому вирішує вищевказані проблеми, у тому числі,

визначає основні поняття, базові принципи, мету, пріоритети, цілі, завдання, етапи, підстави та передумови запровадження електронного урядування в Україні на період до 2015 року, його особливості в умовах криз, механізми управління розвитком електронного урядування, надання державних послуг та в цілому державну політику в цій сфері, а також очікувані наслідки від його впровадження. Концепція є основою для подальшої розробки Стратегії розвитку електронного урядування в Україні, програмних документів з питань впровадження електронного урядування та проекту Закону України "Про розвиток електронного урядування".

Необхідно відмітити такі особливості формування Концепції, яка пройшла широке громадське обговорення, і на основі якої підготовлено проект законодавчого акту:

- організаційні: кооперація державних службовців, громадськості, науковців та бізнесу;
- відкритість, прозорість, аполітичність та стислі терміни підготовки документу;
- високій рівень науковості;
- застосування кращого міжнародного досвіду із залученням міжнародних експертів;
- фінансова підтримка Міжнародного фонду "Відродження";
- значні практичні наслідки: розроблені проекти відповідного розпорядження Кабінету Міністрів України, навчального посібника та курсу лекцій для державних службовців-слухачів;
- створювався в умовах невизначеності та нечіткості стосовно показників (індикаторів) е-урядування.

Впровадження е-урядування в Україні забезпечить якісно новий рівень управління державою та суспільством в цілому, зміцнить довіру до держави та її політики, вдосконалив взаємодію між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадянами та державними службовцями.

4.2. Пілотний проект впровадження технологій електронного урядування

Клепец Едуард Леонідович – заступник начальника Управління Секретаріату Кабінету Міністрів, завідувачий Відділом стратегії розвитку інформаційного суспільства та політики інформаційної безпеки

Загальновідомо, що впровадження новітніх технологій є дієвим інструментом подолання кризових явищ в економіці та суспільстві в цілому.

Проте, в умовах обмеженості фінансування цієї сфери у попередні роки та відсутності Закону України про Державний бюджет на 2010 рік на початку поточного року зазначене твердження могло так і залишитися лише гаслом.

З одного боку, позитивні зрушення безумовно є. Вже досить тривалий час маємо стовідсоткову інформаційну присутність органів виконавчої влади в Інтернеті, створено спеціальну інформаційно-телекомунікаційну систему органів виконавчої влади, розвивається інфраструктура електронного цифрового підпису, створюються потужні відомчі та міжвідомчі системи, такі як "Фінанси", "Електронна митниця", запроваджено системи подання суб'єктами господарювання звітності в електронній формі до різних державних органів тощо.

З іншого – у переважній більшості досить важко говорити про нові якості в роботі державних установ, особливо в частині організації міжвідомчої взаємодії. Адже створювані системи здебільшого базуються на різних програмно-апаратних платформах.

Недосконалість національної системи електронного цифрового підпису, неузгодженість форматів електронних документів, несумісність систем електронного документообігу органів державної влади, відсутність реального впровадження технологій надання адміністративних послуг через Інтернет – лише частина проблем, які спонукали Державний комітет інформатизації творчо переосмислити самі підходи до їх вирішення. Результатом спільної роботи фахівців Держкомінформатизації, Мінпраці, Мінрегіонбуду, Голодержслужби, Держінвестицій, Держспецзв'язку, Держкомархівів, Пенсійного фонду, ДПА, Дніпропетровської та Одеської облдержадміністрації, Дніпропетровської та Одеської обласних рад стала ініціатива щодо реалізації у 2010 році пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування.

Головною метою пілотного проекту, який підтримано Урядом згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів від 1 березня 2010 р. №360, є відпрацювання механізму розв'язання проблем, пов'язаних з впровадженням ключових елементів та інфраструктури електронного урядування.

На основі врахування кращих практик окремих центральних органів і регіонів до кінця 2010 року будуть напрацьовані головні системоутворюючі нормативні та технічні документи у цій сфері, що дасть змогу у стислі строки досягнути якісних змін щодо розвитку електронного урядування в Україні.

4.3. Технології електронної демократії в роботі Уряду України

Дніпренко Наталія Костянтинівна – начальник Управління у зв'язках з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України

Сучасні технології значно розширили і прискорили можливості налагодження ефективного взаємозв'язку Уряду з громадськістю, залучення громадян до формування та реалізації державної політики. Так Кабінетом Міністрів створено веб-сайт "Громадянське суспільство і влада" та Урядовий сайт для юних громадян.

Сайт "Громадянське суспільство і влада". Урядовий сайт "Громадянське суспільство і влада"

супільство і влада" (<http://civic.kmu.gov.ua>) передбачає інтерактивні форми взаємодії як з окремими громадянами, так і з представниками громадських організацій.

Зокрема, взяти участь в обговоренні проектів нормативно-правових актів можна, увійшовши до рубрики "Консультації з громадськістю".

Головною перевагою рубрики є те, що в ній в "єдиному інформаційному вікні" зібрані проекти нормативно-правових актів,

винесені на обговорення центральними органами виконавчої влади. До кожного проекту можна подати пропозиції та зауваження, ознайомитися з різними точками зору щодо них, дізнатися про проекти, що пройшли обговорення.

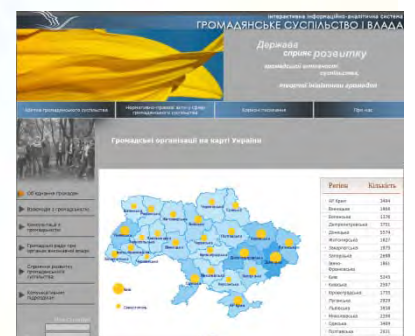
Таким чином, маємо певне активне поле, на якому кожен громадянин може здійснити практичні кроки, застосувавши елементи електронної демократії.

За рік, починаючи з 1 квітня 2009 року, центральними органами виконавчої влади на сайті "Громадянське суспільство і влада" було винесено на громадське обговорення понад 700 проектів нормативно-правових актів, до яких подано майже 70 пропозицій громадян та їх об'єднань.

У рубриці "Об'єднання громадян" користувачі сайту знайдуть необхідну інформацію про політичні партії, громадські, благодійні та релігійні організації, професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки. Через аналітичну систему розділу можна переглянути звіти у вигляді карт та діаграм про зміни в структурі громадянського суспільства, починаючи з 2004 року.

Про роботу Уряду щодо взаємодії з громадськістю відвідувачі сайту довідуються з рубрики "Взаємодія з громадськістю".

Підрубрика "Громадські ради при органах виконавчої влади" висвітлює діяльність громадських рад, представники яких матимуть змогу надсилати матеріали про свою діяльність. Крім того, кожен може висловити пропозиції щодо

удосконалення роботи громадських рад.

У підрубриці "Сприяння розвитку громадянського суспільства" можна ознайомитися із заходами органів виконавчої влади щодо реалізації Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства.

Крім того, новацією сайту є подання відеоінформації про мирні заходи, що проводяться біля Будинку Уряду, прями телефонні лінії за участю міністрів, керівників інших центральних органів виконавчої влади.

Також на сторінках сайту тривають дискусії про технології демократії, відкрито відеоблог про актуальні проблеми взаємодії органів виконавчої влади та громадськості.

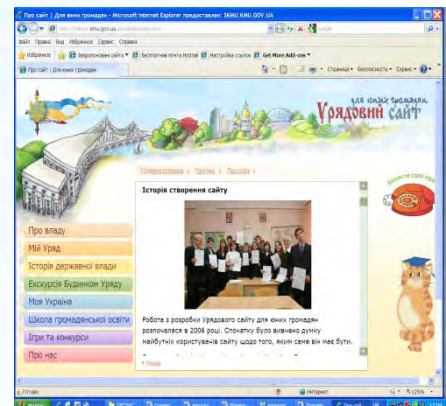
Урядовий сайт для юних громадян. З 2007 року Кабінет Міністрів України має сайт

для юних громадян (<http://children.kmu.gov.ua>). Ознакою якісного демократичного урядування є спроможність влади донести інформацію до кожної категорії громадян, зокрема й до молоді. Тільки декілька розвинених країн мають владні Інтернет-проекти, спрямовані на дитячу аудиторію. Такі сайти, зокрема, мають Президент Російської Федерації, Канцлер Німеччини, Міністерство державного управління Республіки Словенія та деякі інші органи державної влади.

Інтернет-ресурс Кабінету Міністрів України покликаний познайомити юнацтво та молодь з системою державної

влади в Україні, роботою органів виконавчої влади, цінностями громадянського суспільства та демократичної держави.

Створенню Урядового сайту для юних громадян передувала копітка і тривала робота, проведена спільно з громадськими організаціями, школами, бібліотеками, редакціями дитячих видань, психологами. Справжніми натхненниками цього проекту стали школярі, які розповіли про свої вподобання, запропонували героїв та назви сайту. Активними партнерами Секретаріату Кабінету Міністрів України стали пізнавальний дитячий журнал "Вулик", Асоціація директорів середніх шкіл України, Державна бібліотека України для юнацтва та Академія педагогічних наук України.

На сторінках Урядового сайту для юних громадян діти мають можливість ознайомитися з цікавими історичними фактами становлення української державності, з історією та устроєм кожного регіону, дізнатися більше про владні повноваження, державу, права та обов'язки громадян та інше.

Наприклад, рубрика "Про владу" пропонує дізнатися про структуру державної влади та її завдання. У рубриці "Мій Уряд" детальніше дізнатися про

повноваження Кабінету Міністрів та органів виконавчої влади в Україні.

Також юні користувачі зможуть ознайомитися з цікавими історичними фактами у рубриці "Історія державної влади" – починаючи з часів Антської держави (4 ст. н.е.) до сучасності.

Рубрика "Моя Україна" розкриває життя кожного регіону України, його історію, владну структуру, територіальні межі, його традиції та культуру, дає уявлення про природні

особливості регіону. Також у ній можна дізнатися, що ж належить до державної символіки і що вона означає.

Цікавою для пізнання суспільства є рубрика "Школа громадянської освіти", де представлені уроки на такі важливі теми: "Що таке Конституція?", "Що таке повноваження?", "Що таке демократична держава?", "Як взяти участь у підготовці державних рішень?" та інші. Такі уроки формують громадянську свідомість, знайомлять дітей із засадами демократії, допомагають дізнатися про норми міжнародного та вітчизняного законодавства на захист їх прав у сучасному суспільстві, а також важливі канали зв'язку з державними соціальними службами для сім'ї, дітей та молоді, номери безкоштовних

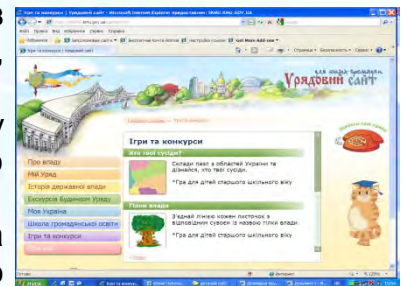
"гарячих ліній" соціальних служб. Також у цій рубриці розміщено флеш-анімацію "Наші права", що роз'яснює механізми реалізації права громадян на участь в управлінні державними справами.

У рубриці "Ігри та конкурси" діти зможуть скласти пазли з областей України, закріпити знання про розподіл гілок влади, взяти участь в інших пізнавальних іграх.

Сайт покликаний формувати у молоді активну громадянську позицію, спонукає дітей не бути байдужими до суспільно важливих проблем країни.

Урядовий сайт для юних громадян – це якісний крок на шляху розвитку е-демократії, становлення громадянського суспільства в Україні.

Уряд України і в подальшому робитиме конкретні кроки для впровадження технологій електронної демократії в процес державного управління.

4.4. Магістерська програма з електронного урядування

Чукут Світлана Анатоліївна – завідувач кафедри Національної академії державного управління при Президентові України

Програму підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 8.150110 "Електронне урядування" напряму підготовки "Державне управління" було вперше в Україні розроблено у 2008 році кафедрою інформаційної політики Національної академії державного управління при Президентові України згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 24.03.2009 року №268, зареєстрованим Міністерством юстиції України від 14.04.2009 року за №334/16350.

Програма має на меті: підготовку фахівців, які володіють комплексом сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо творчого використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій; запровадження передових технологій електронного урядування з метою надання державних послуг громадянам; вдосконалення системи державного управління шляхом сприяння інноваційним процесам в суспільстві на основі світових та європейських стандартів.

Програма розроблена для:

- керівників державних установ та їх заступників, відповідальних за впровадження електронного урядування в установах;
- керівників та їх заступників з органів влади та місцевого самоврядування, які запроваджують електронне урядування;
- керівників підприємств та бізнес-структур;
- керівників профільних управлінь та відділів;
- керівників політичних партій та громадських організацій.

Програма формує такі вміння та навички:

- готувати програмні документи (стратегії, програми, концепції) з впровадження електронного урядування з врахуванням зарубіжного досвіду;
- визначати, оцінювати і вибирати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування;
- здійснювати розробку стратегії розвитку електронного урядування у відповідній галузі, території, органі державної влади та місцевого самоврядування;
- здійснювати оптимальний вибір заходів щодо впровадження електронного урядування на коротко-, середньо- і довгострокову перспективу;
- створювати комплексні, структурні, архітектурні та функціональні моделі електронного урядування на різних рівнях державного управління;
- розробляти напрями ефективного впровадження електронних державних послуг;
- обирати відповідний метод чи методику реінжинірингу для оптимізації конкретних адміністративних процесів у відповідному органі державної влади та місцевого самоврядування;
- проводити комплексний аналіз рівня електронної готовності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Переваги програми:

Чітка практична спрямованість. Програма логічно поєднує в собі сучасні теоретичні концепції з практичними тренінгами стосовно впровадження електронного урядування на різних рівнях державного управління. Активні форми навчального процесу, такі як: робота

з першоджерелами, ситуаційні завдання, ділові ігри тощо.

Особливий тип стажування. Частиною навчального плану є 2 етапи стажування: 1) збір практичного матеріалу дослідження на базі відповідного органу, регіону, міста (після стажування – підготовка інноваційного проекту); 2) впровадження електронного урядування конкретного органу, регіону, міста (після стажування – підготовка і захист магістерської роботи з конкретними пропозиціями щодо шляхів вирішення проблем).

Високий професійний рівень викладання. Викладачі програми – фахівці в галузі державного управління, інформаційних технологій, політології, соціології, менеджменту та маркетингу, права, економіки, історичних та психологічних наук, які вдало поєднують теоретичні знання і практичний досвід, використовують інноваційні методи викладання.

Європейські виміри підготовки. Магістерські програми з електронного урядування країн ЄС, запроваджені з 2000 року, включають в себе широкий спектр спеціальних знань: державне управління, нормотворча діяльність, інформаційні технології, комунікації, менеджмент, управління проектами, політичні науки та інші. Програма підготовки магістрів з електронного урядування України відрізняється високою вимогливістю та націленістю на підготовку управлінців найвищого класу, які відповідають за впровадження, координацію та супроводження проектів з електронного урядування.

Термін навчання за денною формою – 18 місяців, за вечірньо-заочною, заочною – 30 місяців. На навчання приймаються громадяни України, які мають вищу освіту (диплом спеціаліста або магістра).

Дисципліни нормативної частини:

- Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства;
- Теоретико-методологічні, організаційні та інституційні основи електронного урядування;
- Архітектура та інформаційно-технологічна інфраструктура електронного урядування;
- Електронний документообіг та захист інформації; Електронні послуги;
- Менеджмент та маркетинг електронного урядування;
- Електронна демократія; Інформаційні виборчі технології.

Дисципліни варіативної частини:

Спеціалізація 1. Електронне урядування на загальнодержавному рівні:

- Електронна державна влада;
- Галузеве електронне урядування;
- Електронна установа;
- Реінжиніринг адміністративних процесів в органах державної влади.

Спеціалізація 2. Електронне урядування на місцевому та регіональному рівнях:

- Електронний регіон;
- Електронне місто;
- Електронні послуги на місцевому рівні;
- Бенчмаркінг електронного урядування на місцевому рівні.

Спеціалізація 3. Електронне урядування в бізнесі:

- Технології електронного бізнесу;
- Менеджмент та маркетинг в електронному бізнесі;
- Механізми регулювання електронного бізнесу;
- Системи підтримки прийняття рішень в соціальних ієрархічних структурах;
- Інформаційні системи для управління бізнес-структурами.

Спеціалізація 4. Інформаційний менеджмент в електронному урядуванні:

- Інформаційний менеджмент в державному управлінні;
- Технологічне середовище та ресурси інформаційних систем в державному управлінні;
- Технології інформаційного менеджменту;
- Менеджмент в інформаційному середовищі електронного урядування.

5. Найкращі практики впровадження технологій електронного урядування

5.1. Створення багатофункціональної системи інформаційної та експертно-аналітичної підтримки прийняття рішень "ЛОГОС"

Омельченко Євгеній Олександрович – менеджер проектів, благодійна організація "Міжнародний благодійний фонд "Українська спільнота"

Одним із пріоритетних напрямів діяльності Благодійної організації "Міжнародний благодійний фонд "Українська спільнота" є стимулювання розвитку електронної демократії і електронного урядування в Україні.

У рамках зазначених пріоритетів Фондом проводиться робота щодо сприяння впровадження в діяльність органів влади технологій електронного урядування. Зокрема, співзасновником Фонду Інформаційно-аналітичною фірмою "ЕКСОР", під науковим керівництвом

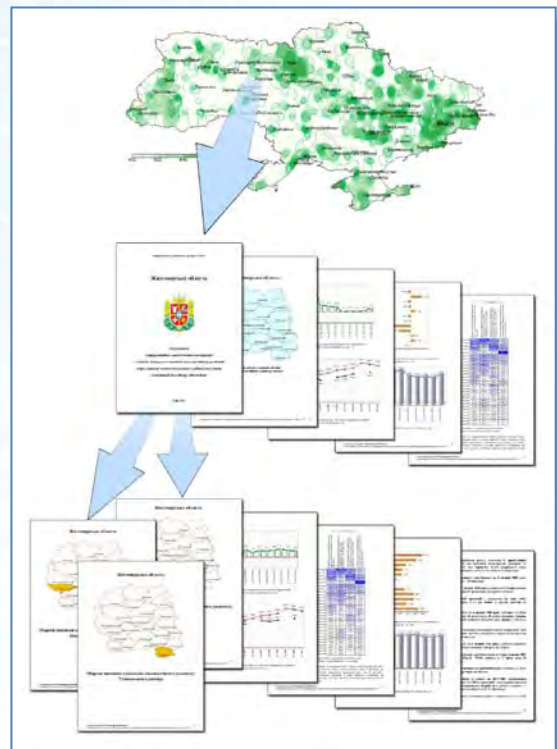
доктора філософських наук, професора Анатолія Толстоухова, було розроблено ряд новітніх програмно-апаратних рішень, що знайшли своє застосування в органах влади різних рівнів або знаходяться в стадії пілотної експлуатації.

На сьогоднішній день в органах державної влади всіх рівнів існує ціла низка нагальних проблем, що можуть ефективно вирішуватися за допомогою пропонованої системи. Практика показує, що її повномасштабна або часткова інтеграція, на основі використання пакету "ЛОГОС", забезпечує:

- ефективний механізм збору та збереження великих масивів даних в електронних базах даних;
- оперативний аналіз наявної інформації у необхідному розрізі (створення аналітичних звітів з використанням понад 20 математичних методів);
- можливість моделювання та прогнозування розвитку ситуації з використанням методів цільового та екстраполяційного прогнозування;
- скорочення обсягів паперового документообігу (інформаційний обмін між структурними підрозділами, можливість розміщення аналітичних матеріалів на АРМах керівництва, веб-сайтах та електронних громадських приймальнях органів влади);
- оптимізацію та підвищення професійного рівня кадрового складу (вивільнення робочого часу за рахунок автоматизованого формування аналітичних звітів за певними шаблонами).

Гнучкі можливості Інтеграції програмно-технічного комплексу "ЛОГОС" "під ключ" передбачають створення інформаційно-аналітичної системи під вимоги користувача з відповідною трансляцією знань, технологій, апаратних засобів та навчання персоналу.

Сьогодні пакет успішно використовується в повсякденній роботі Управління регіональної політики Секретаріату Кабінету Міністрів України, в структурних підрозділах

ряду обласних адміністрацій, триває його впровадження у Головному управлінні економіки та інвестицій Київської міської державної адміністрації.

До найбільш актуальних завдань ефективного та оперативного забезпечення роботи керівника структурного підрозділу органу влади, що реалізуються за допомогою програмно-апаратного комплексу "Автоматизоване робоче місце особи, яка приймає рішення (АРМ ОНР)", можна віднести:

- контроль ефективності роботи працівників;
- оперативне отримання інформації про результати роботи у вигляді текстових документів, електронних таблиць, аналітичних довідок, презентацій тощо;
- скорочення обсягів паперового документообігу, створення електронного архіву документів та "Бази знань";
- широкий набір аналітичних та прогностичних матеріалів з основних питань для підтримки прийняття рішень;
- простий доступ до мережі Інтернет, електронної пошти, відеоконференції з заступниками.

АРМ ОНР – це стаціонарний ПК на базі сенсорного моноблоку або мобільний – на базі планшетного ноутбуку, що інтегрований до локальної та/або глобальної (Інтернет) мережі.

Важливим елементом апаратної частини АРМ ОНР є сенсорний екран (або цифровий планшет) для управління дотиком до екрану, завдяки використанню якого та спеціального програмного забезпечення можна освоїти роботу з системою за лічені хвилини.

Завдяки наявності широкого спектру апаратно-програмних та комунікаційних засобів користувач через АРМ ОНР отримує спрощений доступ до процесу прийняття рішень. Зокрема, можна ідентифікуватись та голосувати дотиком до екрану, отримати проекти документів, інформаційно-довідкові та аналітичні матеріали в електронному форматі через доступні мережі.

Сканер відбитків пальців забезпечує надійний захист інформації, розміщеної на АРМ ОНР. Крім того, біометрична ідентифікація застосовується під час колективного прийняття рішень (голосування).

Для колективного перегляду інформації з АРМ ОНР його можна підключати до моніторів, плазмових та РК-телевізорів, проекторів та інших систем відображення інформації, що обладнані стандартними відео-інтерфейсами.

Впровадження системи дозволить підвищити ефективність управління на всіх рівнях, дасть можливість суб'єктам управління оперативно реагувати на зміни суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації незалежно від їх місцезнаходження.

Автоматизовану систему діагностики якості та опрацювання проектів нормативно-правових актів – створене мережеве програмне забезпечення, призначене для полегшення і часткової автоматизації процесу розробки проектів нормативно-правових актів з урахуванням цифрової оцінки та пропозицій експертів і громадськості. Можливості використання системи для розробки та прийняття проектів нормативно-правових актів та узгодження загальнодержавних стратегічних рішень передбачають:

Місце розробки	Місце прийняття	Місце виконання	Статус
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	32
33	34	35	36
37	38	39	40
41	42	43	44
45	46	47	48
49	50	51	52
53	54	55	56
57	58	59	60
61	62	63	64
65	66	67	68
69	70	71	72
73	74	75	76
77	78	79	80
81	82	83	84
85	86	87	88
89	90	91	92
93	94	95	96
97	98	99	100

- прискорення процесу розробки та прийняття проектів;
- покращення якості проектів;
- підвищення оперативності узгодження;

- створення дієвого механізму участі громадськості в процесі розробки проектів;
- проведення громадських обговорень загальнодержавної стратегії економічних реформ та механізмів її впровадження з метою досягнення суспільного консенсусу;
- скорочення обсягів паперового документообігу;
- прогнозування можливого (не)прийняття проекту на основі його всебічного аналізу.

Переваги системи:

- сучасний зручний інтерфейс користувача забезпечує легкість освоєння системи;
- робота через мережу безпосередньо з базою даних;
- модульна структура дозволяє легко масштабувати систему;
- інтеграція у сайти органів влади;
- створення зручного механізму участі громадськості в оцінці, формуванні зауважень і пропозицій під час громадських обговорень;
- захист від фальсифікації результатів громадського обговорення і оцінювання.

Система пройшла випробування в Управлінні регіональної політики Секретаріату Кабінету Міністрів України і отримала позитивні відгуки. Крім того, за підтримки Програми сприяння Парламенту II проведено публічне Інтернет обговорення проекту Закону України "Про вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів" з використанням підсистеми "Громадське обговорення". Наразі Система функціонує у пілотному режимі в апараті Верховної ради України. Також за підтримки Програми сприяння Парламенту II "ІАФ ЕКСОР" та "Фонд сприяння місцевому самоврядуванню України" проводять громадське обговорення Утрехтської декларації та окремих її протоколів.

Громадська електронна приймальня – інтерактивна електронна система дистанційної взаємодії громадян та об'єктів управління за допомогою сервісних сенсорних кіосків (інфоматів – програмно-технічних засобів, що створюють пункт колективного доступу (ПКД) для громадян) та об'єднуються локальною та/або глобальною (Інтернет) комп'ютерною мережею. Система є інтерактивною складовою "Електронного уряду".

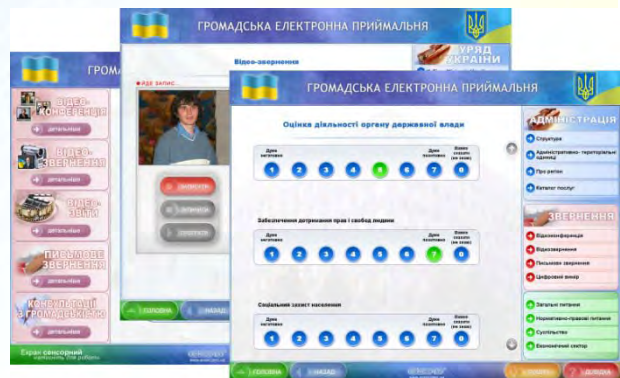

Інформаційний кіоск має спеціальне програмне забезпечення та сенсорний екран для спрощеного користування і може надавати інформацію 24 години на добу, 7 днів на тиждень.

Використання кіоску не вимагає від людини спеціальної підготовки і навичок роботи з комп'ютером, тому що взаємодія користувача з ним здійснюється простим дотиком пальця до сенсорного екрану. Крім того, відсутність у інфоматі клавіатури, миші, трекболу чи іншого зовнішнього обладнання виключає можливість його руйнації.

Використання інформаційних кіосків в органах влади дає наступні переваги:

- надання електронних послуг, розміщення інформаційно-довідкових та аналітичних матеріалів (відображення на екрані та друк у форматі А4);
- консультації з громадськістю, проведення опитувань та досліджень громадської думки;
- створення текстових та відеозвернень громадянами;

- віддалений прийом громадян шляхом проведення відеоконференцій між громадянами і посадовцями;
- залучення громадськості до нормотворчої діяльності;
- можливість використання у якості ефективного інструменту боротьби з корупцією.

На даний момент цілий ряд електронних громадських приймалень успішно функціонують в органах влади різних рівнів, зокрема в Кабінеті Міністрів України, Донецькій, Дніпропетровській, Херсонській обласних державних адміністраціях, Київській та Херсонській міських державних адміністраціях, ряді районних у м. Києві державних адміністрацій.

5.2. Проект "Електронне міністерство" Головного управління державної служби України

Мотренко Тимофій Валентинович – Начальник Головного управління державної служби України

"Вже сьогодні можна говорити, що лише глобальний безпаперовий документообіг, об'єднавши у єдиній мережі органи влади, забезпечуватиме швидкий цілісний документообіг, який ведеться за єдиними стандартами та регламентами, поєднує усі типи документів, у тому числі ті, що містять інформацію із обмеженим доступом, скеровується єдиною загальнодержавною довідниковою базою, актуальність якої постійно підтримується на належному рівні. Такий безпаперовий документообіг надає реальні можливості зміни філософії організації роботи органів влади, внаслідок заміни

практики контролю формального виконання документів, а також запровадження аналізу ступеня досягнення результату та якості кінцевого продукту".

Починаючи з 2004 року у Головдержслужбі розпочався процес впровадження інформаційних технологій у відомчий документообіг. Саме тоді Головдержслужба взяла на себе роль першопрохідника у цій роботі, оскільки в Україні не існувало не лише позитивного досвіду, а й будь-якої практики, яку б можна було аналізувати та застосовувати.

Для реалізації такого завдання були усі необхідні об'єктивні передумови:

- Нормативна база, що регулює відповідні правовідносини;
- Юридично значимий електронний цифровий підпис;
- Розвинена телекомунікаційна інфраструктура.

Якщо для впровадження внутрішнього безпаперового документообігу в органи достатнім є наявність розвиненої локальної мережі, до якої підключено усіх працівників органу, то поширення безпаперових технологій документообігу на всю систему органів влади вимагає створення єдиної загальнодержавної мережі, якою забезпечуватиметься зовнішній обмін електронними документами між органами.

Також для впровадження безпаперового електронного документообігу необхідна наявність в органах державної влади систем, які в змозі забезпечувати увесь цикл такого документообігу. За аналітичними даними, сьогодні електронні системи, що забезпечують повну чи часткову автоматизацію документообігу, є більш ніж у 70 органах державної влади, при цьому лише у 20 з них, включно з Секретаріатом Кабінету Міністрів України, є системи, які вже сьогодні можуть забезпечувати повний цикл проходження електронного документа.

Аргументи "ЗА" безпаперовий документообіг очевидні:

- доступність інформації, прозорий рух документів, відсутність необхідності роздруковувати та зберігати паперові копії;
- пришвидшення опрацювання документів (з досвіду Головдержслужби, середній час опрацювання документа скоротився впродовж 2009 року з 24 до 6 годин);
- посилення виконавської дисципліни за рахунок глобальної автоматизації та повного "опрозорення" процесу роботи з документами;
- забезпечення оперативної та одночасної колективної роботи з документами, коли один і той самий документ може опрацьовуватись одночасно кількома працівниками.

Звичайно, можна знайти і аргументи "ПРОТИ":

- психологічний бар'єр, пов'язаний з відходом від класичних паперових процедур;
- юридичні суперечності, пов'язані з одночасним існуванням на певному етапі

паперового і електронного документообігів;

- тимчасове падіння літературної якості документів.

Аналізуючи комплекс переваг та недоліків, неважко зрозуміти, що переваг не просто більше, вони створюють значні можливості для організаційного розвитку та підвищення ефективності робочого процесу, а недоліки є лише тимчасовими, суб'єктивними складнощами, які при потребі нескладно подолати.

При впровадженні безпаперового документообігу необхідно одразу вирішити питання щодо проведення постійних навчань персоналу.

Відповідні навчання повинні спрямовуватись не лише на доведення до персоналу інформації щодо порядку проходження електронних документів, а й на вирішення різних системних проблем, що виникають у процесі переходу. Крім того, під час навчань здійснюється обов'язкове анонсування наступних подій та нововведень, що здійснюються у процесі впровадження безпаперового документообігу.

В цілому, з досвіду Голодержслужби, вирішення питання інформаційно-технічного забезпечення впровадження електронного документообігу вимагає значно менше зусиль і становить приблизно 10-15% від сукупності факторів, що зумовлюють успішний перехід. Усе інше залежить лише від оперативності та якості вирішення процедурних питань та ефективності навчання персоналу, що є набагато важчим.

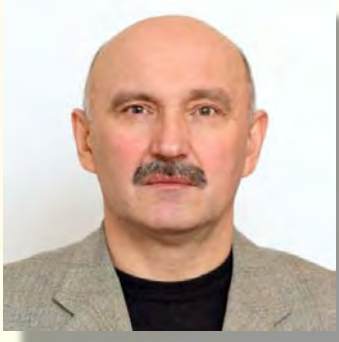
Аналізуючи усе вищезазначене з точки зору Голодержслужби, як органу, котрим вперше в українській практиці (як державного, так і приватного секторів) реалізовано перехід до безпаперових технологій документообігу із застосуванням ЕЦП (станом на 1 січня 2010 року було переведено 81,4% власного документообігу у безпаперову електронну форму), зазначимо, що запровадження безпаперових технологій документообігу в середині органів державної влади дозволяє вирішити проблеми:

- суттєвого заощадження ресурсів (кошти і час), зокрема лише на витратних матеріалах, що супроводжують паперовий документообіг (не менше 50% економії);
- об'єктивної оцінки трудовитрат кожного працівника у загальному результаті, за рахунок прозорості усіх процесів, пов'язаних із опрацюванням електронних документів;
- подолання внутрішніх комунікаційних бар'єрів;
- підвищення персональної конкурентоздатності працівника на ринку праці в умовах розвитку інформаційного суспільства за рахунок освоєння нових технологій організації робочого процесу;
- збереження "живої" інституційної пам'яті, оскільки документ зберігається у тому вигляді, у якому його створено, а відтворення його інформації не потребує складних перетворень.

В той же час суттєво підвищується якість державного управління, заощаджуються значні ресурси, дозволяючи оперувати лише електронними даними в усій системі органів влади, для чого Голодержслужба готова ділитися власним досвідом і поширювати його серед інших державних органів.

5.3. Мережа об'єктів Національного оператора поштового зв'язку УДППЗ "Укрпошта", як інфраструктурна основа для впровадження проектів електронного урядування

Меленчук Ігор Лаврентійович – заступник генерального директора УДППЗ "Укрпошта"

УДППЗ "Укрпошта" має найбільш розгалужену фізичну мережу на території України. На підприємстві експлуатується більш як 20 тис. одиниць обчислювальної техніки; впроваджено сучасний захищений центр обробки даних відповідно до вимог НБУ; об'єднані в єдину мережу, в режимі реального часу працюють близько 2,5 тис. відділень поштового зв'язку; запроваджено центр друку гібридної

пошти. Така **потужна інфраструктура підприємства дає змогу співпрацювати за такими напрямками електронного урядування як:**

- **забезпечення доступності ресурсів електронного урядування для взаємодії та зв'язку з громадянами;**
- **засвідчення операцій електронного урядування (аналог фізичного поштового штемпеля);**
- **приймання платежів на користь державних установ та виплати населенню;**
- **доставка інформації для населення від державних установ (друк з електронних баз даних і документальна доставка тощо).**

Вказані напрями є інтеграційними функціями пошти та визначені одним з основних напрямів розвитку світової поштової галузі у рамках сприяння розвитку інформаційного суспільства на V Конгресі Всесвітнього поштового союзу (ООН) у Бухаресті ще у 2004 р.

Зусилля Всесвітнього поштового союзу спрямовані на створення нормативної міжнародної бази стандартів, організацію співпраці поштових відомств для можливості обміну даними на міжнародному рівні.

Однією з основних послуг під егідою Всесвітнього поштового союзу, що сприяють впровадженню обміну електронними документами, зокрема на міжнародному рівні, є "Електронний поштовий штемпель". Дана послуга впроваджена низкою поштових операторів (Канади, Італії, Португалії, Чехії, Германії, Франції тощо) й активно використовується у проектах електронного урядування цих країн. Майбутнє саме за такими новітніми послугами, що сприяють інтеграційним процесам у світі.

Нині УДППЗ "Укрпошта" як національний оператор поштового зв'язку України забезпечує взаємодію з поштовими операторами інших країн світу через інформаційні системи Всесвітнього поштового союзу для надання таких послуг, як електронний переказ та електронне повідомлення. У 2010 році заплановано розгортання чергових складових інформаційної інфраструктури підприємства для впровадження послуги "Електронний поштовий штемпель" на території України.

Досвід взаємодії поштових операторів та урядів інших країн світу свідчить, що національний оператор поштового зв'язку є стратегічним партнером уряду за напрямом електронного урядування. Така форма організації державного управління забезпечує якісно новий рівень відкритої взаємодії держави та суспільства, надання повного комплексу державних послуг для всіх категорій громадян та суб'єктів господарювання.

Крім того, впровадження на державному рівні проектів з обміну електронними документами між юридичними та фізичними суб'єктами ділової діяльності України сприятиме прискоренню інтеграції нашої держави до європейської спільноти.

5.4. Спільний проект "Електронне село" Дніпропетровської обласної ради, Дніпропетровської облдержадміністрації, Координатора проектів ОБСЄ в Україні та Фонду Східна Європа

Тішкін Олексій Миколайович – начальник управління розвитку місцевого самоврядування та інформаційного забезпечення ради виконавчого апарату Дніпропетровської обласної ради

Впровадження інформаційних технологій в органах влади спрямоване, насамперед, на підвищення ефективності роботи і розширення кількості та якості послуг населенню, які надаються органами влади за допомогою нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Вивчення діяльності органів місцевого самоврядування області виявило актуальні проблеми, пов'язані із забезпеченням належної взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, наданням органами місцевого самоврядування якісних адміністративних послуг населенню, комплексним соціально-економічним розвитком населених пунктів.

Основними проблемами електронного розвитку територіальних угруповань в області було визначено:

- нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення "інформаційної нерівності" між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення, у міській та сільській місцевостях;
- низький рівень інформаційної грамотності і готовності населення до використання інформаційно-комунікаційної інфраструктури (далі – ІКТ);
- нерозвиненість інформаційних та інших послуг і ресурсів для громадян і організацій.

Враховуючи дотаційність бюджетів сільських громад, неможливість самостійно вирішувати проблеми інформатизації за допомогою бюджету району, а також відсутність мотивації ІКТ-бізнесу для створення інфраструктури в сільській місцевості, було прийнято рішення про реалізацію у 2009 році спільного проекту "Електронне село" разом з Координатором проектів ОБСЄ в Україні та Фондом Східна Європа.

Основні заходи проекту було спрямовано на розвиток саме сільських територій, де сьогодні спостерігається інформаційний "голод", та які не в змозі вирішувати подібні завдання за власний рахунок. Сільський голова, який на відповідній території має повноваження, що стосуються усіх сфер життя та галузей діяльності, не мав доступу до необхідної оперативної інформації та актуальної бази даних нормативно-правових актів України для прийняття відповідного рішення.

Проектом було передбачено виконання 6 основних заходів, за результатами виконання яких:

- підключено 334 органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради міст районного значення), 22 райони Дніпропетровської області до РІТМ з наданням доступу до мережі Інтернет, системи нормативно-правової бази "ЛІГА:ЗАКОН" та організацією офіційної електронної поштової скриньки;
- створено та впроваджено в роботу 22 веб-сайти районів Дніпропетровської області з можливістю представлення кожного органу місцевого самоврядування району на окремій сторінці;
- Дніпропетровщина стала першим регіоном в Україні, у якому впроваджено технології електронного цифрового підпису власного акредитованого центру сертифікації

ключів в роботу 356 органів місцевого самоврядування (районні, селищні, сільські та міські ради міст районного значення);

- проведено 50 семінарів-навчань для 668 відповідальних осіб 334 органів місцевого самоврядування Дніпропетровської області (сільські, селищні та міські ради міст районного значення) з питань оволодіння сучасними ІКТ із залученням науковців та фахівців обласної ради. Кожний семінар-навчання завершувався індивідуальним розв'язанням підготовлених тестових завдань;
- проведено оцінювання електронної готовності територіальних угруповань області та результатів проекту, як механізму підвищення ефективності державного управління інформатизацією регіону на основі першої в Україні відповідної методики, розробленої в Дніпропетровській області. Відповідно проведено контроль проекту та просування до цільових показників;
- з метою подальшої популяризації серед органів місцевого самоврядування та виконавчої влади України ідеї електронного урядування, ознайомлення з найкращим вітчизняним і зарубіжним досвідом їх впровадження, а також презентації регіональної програми інформатизації "Електронна Дніпропетровщина", досліджень вітчизняних науковців і практичних впроваджень в органах місцевого самоврядування й виконавчої влади було проведено 21 грудня 2009 року на базі Дніпропетровської обласної ради Всеукраїнської конференції з питань інформатизації та впровадження технологій е-урядування в роботу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади України.

Втім, головним результатом проекту є створення необхідної технічної та технологічної бази для впровадження електронного документообігу, як між органами влади, так і між органом влади та людиною, тобто організації надання адміністративних послуг в електронному вигляді.

5.5. Електронна інформаційна система "Електронний регіон" Одеської області

Тиндюк Андрій Миколайович – Директор комунального підприємства Одеської обласної ради "Обласний інформаційно-аналітичний центр"

На виконання пункту 36 Плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні", затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.08.2007 №653-р в Одеській облдержадміністрації впроваджується пілотний проект з надання юридичним та фізичним особам адміністративних послуг на

основі електронної інформаційної системи "Електронний регіон".

Електронна взаємодія між органом виконавчої влади (ОВВ) та фізичними і юридичними особами будується на основі обміну даними в XML-форматі згідно ТУ У 30.0-33240054-001:2005.

Всі ОВВ – учасники пілотного проекту підключаються до єдиної регіональної системи захищеної електронної пошти (РСЗЕП). Функціонування РСЗЕП забезпечує КП "Обласний інформаційно-аналітичний центр" (КП ОІАЦ). Для кожного конкретного ОВВ, що надає юридичним та фізичним особам адміністративні послуги, на поштовому сервері КП ОІАЦ створюється поштова скринька у домені www.odessa.gov.ua. Розміщення поштових скриньок ОВВ на одному поштовому сервері забезпечує швидку, захищену та гарантовану доставку електронної пошти.

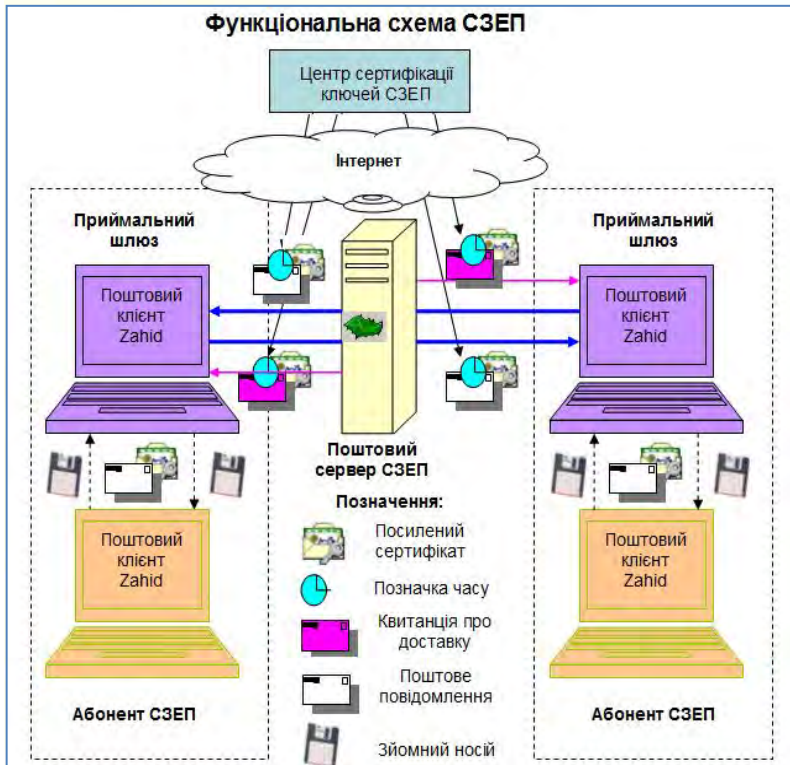
Топологія мережі зв'язку системи надання адміністративних послуг будується на основі архітектури клієнт/сервер та передбачає фізичне відокремлення від глобальної мережі Інтернет ЛОМ ОВВ, а також окремих електронних обчислювальних машин, на яких обробляють або зберігають інформацію з обмеженим доступом, відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2002 №522 "Про затвердження Порядку підключення до глобальних мереж передачі даних".

Для реалізації електронної взаємодії (транзакцій "запит-відповідь") пропонується використання технології "кард-файл". Технологія "кард-файл" призначена для отримання через повідомлення електронної пошти доступу до видалених баз даних і управління даними в режимі off-line, дотримуючись вимог безпеки.

Технологія "кард-файл" забезпечує формування на стороні клієнта (фізичної або юридичної особи) запитів до віддалених БД ОВВ в XML-форматі з подальшою їх (запитів) автоматизованою обробкою на стороні сервера БД ОВВ. Програма-обробник запиту до БД ОВВ і "кард-файл", за допомогою якого на клієнтському місці формується цей запит, створюються безпосередньо адміністратором БД ОВВ. "Кард-файл" захищений механізмом електронного цифрового підпису (ЕЦП) від несанкціонованої модифікації на стороні клієнта. Таким чином забезпечується коректність формування запиту до БД ОВВ у визначеному форматі на стороні клієнта та гарантована автоматизована обробка запитів, що поступають від клієнта, на стороні БД ОВВ.

Перед початком транзакцій "запит-відповідь" "кард-файли" розсилаються ОВВ електронною поштою клієнтам або розміщуються на веб-сервері ОВВ для завантаження.

Основними елементами архітектури пілот-проекту є акредитований центр сертифікації ключів, поштовий сервер та поштові клієнти (ОВВ, юридичні та фізичні особи).

У даний час на основі використання РСЗЕП та технології "кард-файл" здійснюється наповнення відомостями, що надаються відповідними ОВВ, зокрема ДПА в Одеській області, бази даних системи оперативного інформування та аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень керівництвом Одеської обласної державної адміністрації.

В рамках Програми підтримки малого підприємництва в Одеській області на 2009-2010 роки, Головним управлінням економіки

спільно з Обласним інформаційно-аналітичним центром створена система збору даних про незадіяні приміщення, виробничі площі, обладнання, устаткування та об'єкти незавершеного будівництва. Наповнення електронної бази даних здійснюється відповідальними працівниками райдержадміністрацій (міськвиконкомів). Організовано доступ зацікавленим суб'єктам підприємницької діяльності до зазначеної інформації через мережу Інтернет (www.que.odessa.gov.ua). Подальший розвиток даної системи передбачає створення регіональної електронної торгової біржі.

Запропоноване технологічне рішення було застосоване для подання платниками податків – учасниками пілотного проекту податкової звітності до Державної податкової інспекції в Приморському районі м. Одеса.

У ході впровадження пілотного проекту було проведено доробку програмно-технічний комплексу, що використовується у РСЗЕП, для забезпечення криптографічного захисту інформації, що є власністю держави.

Слід зазначити, що технологія "кард-файл" може бути використана для вирішення інших завдань, пов'язаних з одержанням доступу до віддалених баз даних через поштові повідомлення, наприклад, управління розрахунковим рахунком (банк-клієнт), ведення всіляких реєстрів і довідкових систем та ін. ПТК не накладає вимог щодо організації серверної частини і дозволяє легко задіяти будь-яку базу даних або автоматизовану систему. Ця властивість особливо важлива, оскільки більшість СУБД, що функціонують сьогодні, різноманітні і забезпечити до них доступ, використовуючи суворо встановлений протокол, практично неможливо або пов'язано з великим об'ємом доробок. На користь запропонованих рішень також говорить той факт, що вони дозволили реалізувати зазначений пілотний проект на існуючій матеріально-технічній базі без суттєвих фінансових витрат.

5.6. Впровадження елементів електронного урядування в органах місцевого самоврядування Чернівецької області

Зав'ялов Володимир Євгенович – директор Чернівецької міської громадської організації "Буковинська партнерська агенція"

Проект "Органи місцевого самоврядування Чернівецької області: інформаційно-комунікативний прорив" реалізовано спільно Чернівецькою обласною радою та громадською спілкою "Буковинська партнерська агенція" при активній участі корпоративного сектору – компанії ВАТ "Укртелеком" (Чернівецька філія) та компанії IT Group.

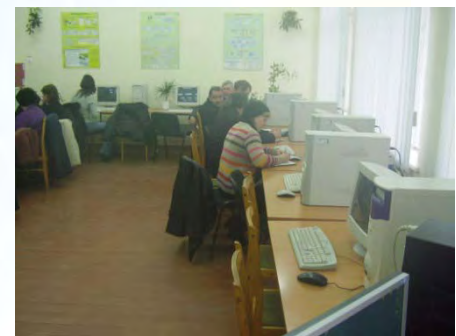
В результаті реалізації проекту отримані наступні короткотермінові та довготермінові результати:

- усі 282 органи місцевого самоврядування Чернівецької

області комп'ютеризовано;

- впроваджено інноваційний та дієвий інструмент розвитку органів місцевого самоврядування Чернівецької області шляхом створенням мережі, що об'єднала 282 ради, інтегровані через портал територіальних громад Чернівецької області www.gromady.cv.ua з широким використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій;
- забезпечена комунікація органів місцевого самоврядування та членів територіальної громади;
- підвищено прозорість діяльності органів місцевого самоврядування;
- підвищено рівень контролю громадськості за діяльністю органів місцевого самоврядування;
- підвищено достовірність, повноту та оперативність подання інформації органами місцевого самоврядування.

Реалізація проекту мала мультиплікаційний ефект – досвід створення та впровадження мережі передався для застосування в інших регіонах України під час всеукраїнської конференції "Сучасні інформаційні технології та розвиток місцевого самоврядування", що відбулася у Чернівцях 15-17 грудня 2008 року (з матеріалами конференції можна ознайомитися на сайті Чернівецької обласної ради за адресою <http://www.oblrada.cv.ua/documents/2764/InfoProryv.pdf>).

Проект "Електронне село: нові інформаційні технології для підвищення ефективності роботи органів місцевого самоврядування Чернівецької області".

У 2009 році Чернівецька обласна рада спільно з громадською спілкою "Буковинська партнерська агенція" розробила проектну пропозицію "Електронне село: нові інформаційні технології для підвищення ефективності роботи органів місцевого самоврядування Чернівецької області", що мала на меті посилити позитивні тенденції, отримані попереднім проектом. Проект здобув підтримку Фонду Східна Європа та

Координатора проектів ОБСЄ в Україні.

У результаті реалізації проекту проведено роботу за 5 напрямками, у рамках кожного з яких здійснювалися відповідні заходи.

Одним із напрямків стало дослідження "Електронна готовність територіальних громад Чернівецької області". Надалі продовжувався розвиток інформаційно-комунікативного середовища органів місцевого самоврядування Чернівецької області: 282 ради різних рівнів Чернівецької області отримали ліцензійне програмне забезпечення, були підключені до мережі Інтернет та інтегровані в інформаційно-комунікативну мережу органів місцевого самоврядування Чернівецької області через портал www.gromady.cv.ua. Переведено на постійну основу надання методичної підтримки щодо наповнення рубрик порталу та постійного оновлення інформації.

У ході виконання проекту створено інформаційно-аналітичну систему "Розумне село" та встановлено його у 260 сільських і селищних радах Чернівецької області. Надані консультативні та методологічні послуги з ведення електронної звітності, організовані та проведені тренінги для посадових осіб місцевого самоврядування та органів виконавчої влади щодо використання інформаційно-аналітичної системи "Розумне село".

5.7. Центр Адміністративних послуг "Прозорий офіс" (м. Вінниця)

Романенко Володимир Борисович – заступник начальника управління комп'ютеризації та телекомунікації Вінницької міської ради

Інформаційний центр Вінницької міської ради являє собою універсальну довідково-інформаційну систему, основною задачею якої є надання громадянам міста легкого доступу до інформаційних ресурсів міської ради, відкритих рішень міської ради та виконкому, телефонних довідників міської, обласної ради, лікувальних закладів, шкіл та підприємств міста Вінниці, сайтів Вінницької міської ради, міста і таке інше. У функції ІЦ також входить прийом звернень громадян до посадових осіб Вінницької міської

ради, надання повної інформації за дозвільними процедурами, оформлення заяв на оформлення приватного підприємця та багато іншого.

Фізично Інформаційний центр є повноправним сайтом Порталу. Він використовує розроблений спеціально під нього інтерфейс, котрий відповідає усім вимогам простоти та ергономічності. Інформаційний центр покликаний суттєво зменшити навантаження на довідкові та інформаційні бюро міської ради, спростити механізм отримання довідок громадянами. Це суттєво покращує зручність отримання інформації для громадян та значно економить час як працівників міської ради, так і громадян.

Інформаційний центр міської ради працює на спеціально встановлених терміналах у міській раді. Планується встановити їх у інших громадських місцях. Таким чином відкрита інформація міської ради буде доступна не тільки у відповідному приміщенні, а й за її межами.

Інформаційний термінал послуг міської ради 1-й поверх будівлі виконкому

Термінали оснащені міцним сталевим корпусом та антивандальними сенсорними екранами, що дозволяє розміщати їх у місцях значного скупчення людей.

Єдиний дозвільний центр у м. Вінниці було створено згідно Рішення виконкому міської ради 19 квітня 2005 року.

На момент створення він являв собою приміщення площею 36 м² на 6 робочих місць, обладнаних лише одним персональним комп'ютером і двома телефонними апаратами.

Необхідність надання суб'єктам господарювання та громадянам адміністративних послуг сучасного європейського рівня:

- їх алгоритмізація;
- впровадження у Вінницькій міській раді системи управління якістю за міжнародним стандартом ISO 9001:2000;
- поступальна реалізація принципу організаційної єдності сприяли створенню у Вінниці 2008 року, за ініціативою Вінницького міського голови

Володимира Гройсмана, Центру адміністративних послуг "Прозорий офіс".

Інформаційний центр міської ради,
головна сторінка

"Прозорий офіс" складається з Інформаційного холу, Центру адміністративних послуг, де здійснюється оформлення та видача дозвільних документів, державна реєстрація суб'єктів господарювання. Крім того, в рамках "Прозорого офісу" розташовано Центр соціального партнерства, де представники громадських організацій надають безкоштовні консультації щодо ведення підприємницької діяльності і допомагають підприємцям сформувати повний пакет документів для здійснення державної реєстрації, як кажуть "під ключ".

Центр адміністративних послуг "Прозорий офіс" – це 30 робочих місць, обладнаних за останнім словом техніки, об'єднаних у єдину комп'ютерну мережу.

Тут працюють спеціалісти 19-ти міських та обласних дозвільних органів.

5.8. Проект "Створення міської інформаційної мережі м. Славутич на основі технології WiMax"

Удовиченко Володимир Петрович – Міський голова, м. Славутич, Київська область

Два десятиліття минуло відтоді, як на карті України з'явилося місто Славутич. Воно будувалося одразу ж після Чорнобильської трагедії для постійного проживання працівників Чорнобильської АЕС з надією на швидке подолання глобальної техногенної катастрофи. І якщо Прип'ять – поразка всього світу, то Славутич – символ відродження і надії.

Сьогодні Славутич – сучасне, конкурентоспроможне місто нового зразка із розвиненою ринковою економікою та сучасною соціальною інфраструктурою.

Важливим чинником розвитку сучасної економіки Славутича виступають інформаційні можливості.

Інформація і знання стають важливим ресурсом і справжньою рушійною силою його соціально-економічного, наукового і технологічного розвитку, тому що розвинутим суспільством можна назвати інформаційне суспільство, розвинутою країною – інформаційну країну, а розвинутим містом – те, яке ефективно впроваджує сучасні інформаційні технології в процеси, які пов'язані із забезпеченням його ефективного функціонування.

Славутич обрав стратегію комплексної інформатизації діяльності органів місцевого самоврядування та створення умов для прискореного впровадження в установах міста інформаційних технологій, реалізації Європейських принципів доброго врядування, впровадження складових електронної демократії.

Актуальність розвитку інформаційного середовища міста Славутич обумовлена вимогами часу щодо створення сучасного інформаційного суспільства, і першим кроком даного інформаційного напрямку було прийняття на міському рівні Загальноміської Програми створення та розвитку інформаційного середовища міста Славутич "Електронне місто" на 2008-2010 роки, після започаткування якої упродовж 2008-2009 років була успішно реалізована низка проектів в сфері інформаційних технологій, в тому числі базовий проект – "Створення міської інформаційної мережі на основі технології WiMax". Проект реалізовано за фінансової підтримки Міністерства Великобританії з питань енергетики та кліматичних змін в рамках програми Глобального партнерства "Соціальні та економічні наслідки закриття атомних станцій".

Нова Славутицька міська інформаційна мережа дозволяє забезпечити підприємства, установи та організації, а також мешканців міста наступними основними високоякісними телекомунікаційними послугами:

- послуги Інтернет;
- послуги центру громадського доступу;
- послуги налагодження vrn мереж;
- послуги відеоспостереження.

На основі створеної та вдосконаленої мережі найближчим часом передбачається освоєння в Славутичі наступних інформаційних послуг:

- створення інтерактивних порталів і онлайн систем;
- створення систем обробки викликів (call-center, contact-center);
- створення системи комерційного обліку енергоносіїв;
- створення системи забезпечення розрахунків за комунальні послуги;

- створення системи безпеки – відеонагляду і контролю доступу;
- вихід на проект кабельного телебачення;
- створення системи контролю і управління "розумний будинок".

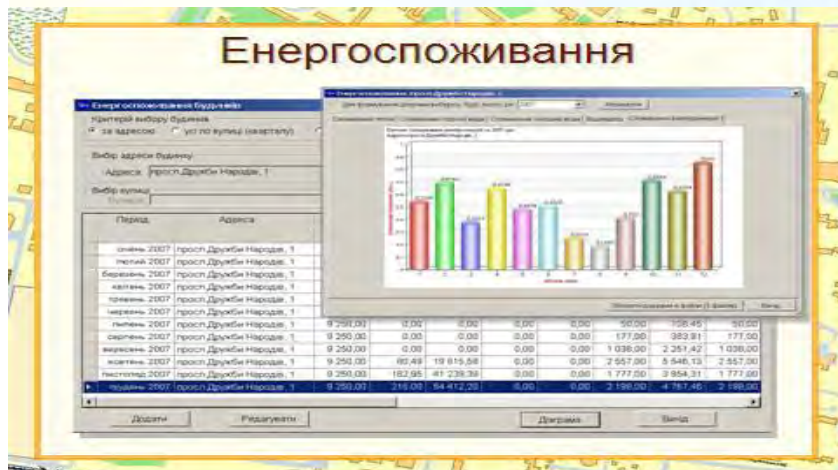
Завдяки цьому проекту було створено передумови розвитку загальної міської інформаційно-комунікаційної системи, що спроможна об'єднати органи самоврядування, населення, підприємців, громадські організації. Першим кроком до цього стала реалізація проекту "Геоінформаційна система моніторингу та аналізу інформації щодо забезпечення органами місцевого самоврядування прав та потреб громадян" за фінансової підтримки Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України та Славутицької міської ради, який було засновано у 2008 році.

Геоінформаційна система Славутича має три категорії користувачів.

По-перше, це – населення Славутича, яке має можливість отримання актуальної інформації щодо питань місцевого значення стосовно життєдіяльності міста, стану безпеки міста, інформації про тарифи та ремонт комунального майна.

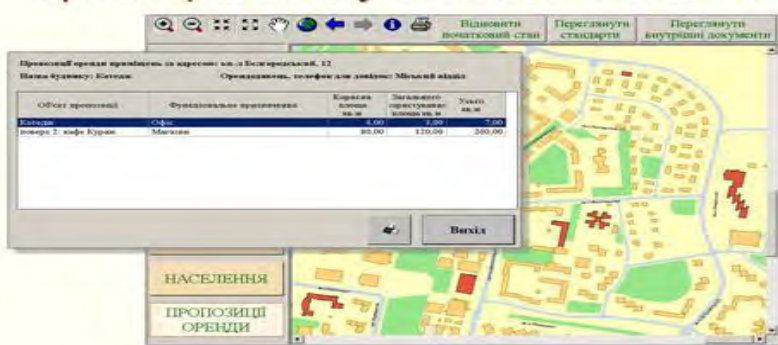
По-друге, це – підприємці та потенційні інвестори, які можуть скористатися послугами геоінформаційної системи для планування свого бізнесу, отримання маркетингової інформації для прийняття бізнес-рішень, отримання інформації щодо приміщень, що пропонуються до оренди.

По-третє, це – адміністрація міста, структури виконавчої влади можуть використовувати дані

електронної бази для прийняття управлінських рішень з питань місцевого самоврядування. Крім цього, керівництво міста може безпосередньо контролювати діяльність відповідних служб, що наповнюють бази даних, та отримувати оперативну інформацію, що безумовно підвищує ступень реагування на ситуацію. Так, наприклад, система дозволяє аналізувати такі важливі показники діяльності, як енергоспоживання по кожному об'єкту комунальної власності в натуральному та грошовому відображенні або отримувати оперативні пропозиції щодо оренди приміщень.

Пропозиції щодо оренди приміщень комунальної власності

Наприкінці 2008 року до геоінформаційної системи було інтегровано інформаційно-довідковий Дата-центр з оформлення документів дозвільного характеру для підприємців міста. Проект було

підтримано Фондом "Східна Європа". В 2009 році за рахунок коштів Міжнародного фонду "Відродження" розпочата робота з автоматизації обліку, аналізу та управління земельними ресурсами та об'єктами комунальної власності. 2010 рік для Славутича – рік впровадження електронного документообігу та створення загальноміського веб-порталу "Територіальна громада Славутича".

Перед Славутичем, як і перед кожным містом України, стоять принципово важливі завдання, пов'язані з необхідністю підвищення рівня послуг для населення, комерційних, державних підприємств та організацій, з необхідністю зниження бюджетних витрат при підвищенні якості послуг, з громадською безпекою та охороною, з модернізацією транспортної інфраструктури, опалювально-енергетичного комплексу, вирішенням екологічних проблем міста.

Вирішення цих проблем потребує реформаторських ініціатив та підходів, які дозволять забезпечити реалізацію поставлених задач. В цьому контексті можна виділити загальноміську Програму "Електронне місто Славутич" як одну зі стратегічних складових подальшого соціально-економічного розвитку Славутича.

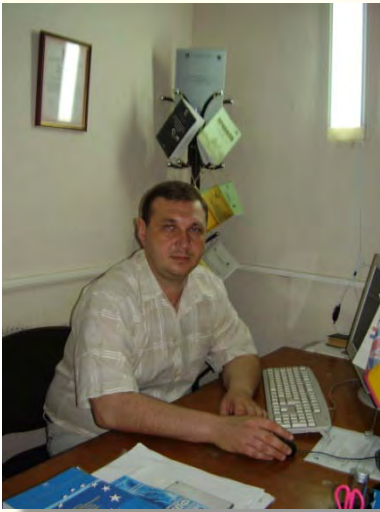
Нові інформаційні технології можуть змінити зміст діяльності місцевих влад, якщо хочете, "обличчя місцевої демократії". Цей процес відбуватиметься на користь самих громадян, які отримують потужний важіль впливу на владу та ефективного контролю над нею.

Потрібно зробити суттєве зауваження: електронні інструменти не є панацеєю – це лише додатковий інструмент підвищення ефективності управління та якості послуг. Головне – пам'ятати про основні принципи місцевої демократії, не відхилятися в сторону, вчитись сучасним технологіям управління суспільними процесами.

Ми зробили перший крок, і він, як завжди, найтяжчий. А далі – вічний пошук і натхненна праця в реалізації сучасних технологій життя.

5.9. Спільний проект "Електронне місто Николаїв" Николаївської міської ради, Фонду розвитку міста Николаєва за підтримки Міжнародного фонду "Відродження"

Золотухін Михайло Євгенович – Голова Правління ГО "Фонд розвитку міста Николаєва"

Впровадження інформаційних технологій в роботу органів місцевого самоврядування дає можливість підвищити ефективність їх діяльності та прозорість у стосунках з місцевою громадою, максимально наблизити інформацію про діяльність ОМС, у тому числі про адміністративні послуги, що ними надаються, до безпосередніх споживачів цих послуг.

У 2007-2009 рр. Николаївська міська громадська організація "Фонд розвитку міста Николаєва" провела низку моніторингів. Зокрема ФРММ вивчив ступінь прозорості щорічного міського конкурсу на визначення постачальників житлово-комунальних послуг, рівня відкритості та прозорості адмінпослуг міської влади у ЖКХ, дозвільній та соціальній

сферах міста Николаєва, а також взяв участь у рейтингуванні сайтів міськрад міст України та провів дослідження ефективності інформаційної політики міської ради в цілому.

Дослідження ФРММ продемонстрували, що проблемою для громади міста є відсутність комплексного механізму розвитку соціальних комунікацій при формуванні та реалізації політики сталого розвитку міської громади. Виявлено такі недоліки:

- відсутність законодавчого на локальному рівні механізму оперативного доступу громадян до достатньої та достовірної інформації про діяльність органів місцевого самоврядування;
- відсутність оперативного інформування щодо процедури надання адміністративних послуг ОМС (дозволи, соціальний захист, ЖКГ, освіта, охорона здоров'я тощо);
- відсутність механізму та інструменту оперативного представництва прав та інтересів громади міста при формуванні та реалізації політики влади на місцевому рівні.

Результатом опрацювання отриманих даних стала розробка та початок реалізації проекту "Електронне місто Николаїв" за підтримки Міжнародного фонду "Відродження".

В рамках цього проекту для вирішення проблеми до кінця червня 2010 р. планується створити комплексну програму дій міської влади "Е-місто Николаїв" як механізм розвитку соціальних комунікацій, та інструмент впливу громадськості при формуванні та реалізації міської політики сталого розвитку громади міста Николаєва з використанням технології Web-2.0 на сайті міськради www.gorsovet.mk.ua.

Проектом передбачені наступні основні заходи:

I етап. Аналіз політики міськради міста Николаєва на предмет:

- оперативного доступу громадян до достатньої та достовірної інформації про діяльність ОМС, а також оперативного впливу громадськості при формуванні та реалізації політики ОМС;
- оперативності надання адміністративних послуг ОМС.

Для співпраці над виконанням цієї частини автори проекту планують залучити членів робочої групи, що створена розпорядженням міського голови міста Николаєва №578р від 21.09.2009 за участю експертів з електронної демократії та електронного врядування. Буде проведено дослідження (фокус-група + контент-аналіз ЗМІ + аналіз нормативно-правового забезпечення), розроблені та затверджені рекомендації та проект комплексної програми "Електронне місто Николаїв".

II етап. Заплановано кампанію адвокасі та проведення інформаційної кампанії з впровадження вищезгаданих рішень. Для цього планується:

- рецензування проекту програми експертами Громадської ради при ДКІ;
- модернізація сайту міськради www.gorsovet.mk.ua – введення комунікативної платформи "електронна демократія";
- громадське обговорення проекту рішення, у т.ч. з використання комунікативної платформи "електронна демократія";
- переговори з головами фракцій миколаївської міськради;
- винесення проекту рішення на розгляд міськвиконкому та міськради;
- заходи з моніторингу та оцінки проекту за участю ЗМІ, громадськості, зовнішніх експертів та влади.

Передбачаються наступні очікувані результати реалізації проекту:

- виконання цілісного аналізу політики міськради міста Миколаєва, створення та розповсюдження в громаді аналітичного документу "Рівень розвитку соціальних комунікацій при формуванні та реалізації міської політики розвитку міста Миколаєва";
- прийняття Миколаївською міською радою та міськвиконкомом "Комплексної програми "електронне місто Миколаїв на 2010-2015 рр." з відповідним співфінансуванням з місцевого бюджету та інших джерел (міжнародних донорів, держбюджету, за рахунок різноманітних інвестиційних коштів);
- практичне відпрацювання механізму соціальних комунікацій громади при електронному громадському обговоренні проекту комплексної програми на сайті міськради www.gorsovet.mk.ua.

Перспективою проекту є створення типового інтерактивного механізму розвитку соціальних комунікацій на основі методології е-демократії та е-врядування для місцевого самоврядування.

Впровадження технологій електронного врядування та електронної демократії призведе до корінного переосмислення ролі і функцій органів місцевого самоврядування. Громадяни опиняться "за кермом", а послуги і інформація для населення будуть надаватися тоді, там і таким чином, як воно цього захоче. Завдяки взаємодії з органами влади і доступу до публічної інформації, офіційних документів і рішень органів влади, громадяни будуть краще поінформовані і з більшим бажанням братимуть участь у процесі вирішення державних справ. Отже, це забезпечить широку участь громадськості у процесі прийняття рішень.

Загалом реалізація проекту надасть можливість розвитку інструментів електронної демократії на рівні громади міста Миколаєва, що відображає можливість кожного брати участь у формуванні та реалізації місцевої політики, прийнятті рішень органами місцевого самоврядування, використовуючи при цьому інформаційні технології для двостороннього інтерактивного зв'язку між органами місцевого самоврядування та громадянами.

5.10. Електронне урядування на службі міському населенню (м. Джанкой)

Синицький Валентин Борисович – міський голова Джанкою

З квітня 2009 року в місті Джанкой Автономної Республіки Крим почала працювати система електронного урядування взаємодією різних служб виконавчого комітету міської Ради.

З метою підвищення якості обслуговування населення й "прозорості" рішень, що приймаються органами влади, впровадження сучасних технологій урядування поширилось на сфери житлово-комунального господарства, містобудування і земельних стосунків.

Отримані результати дозволили приступити до створення на сайті міста "Системи зворотного зв'язку" керівників служб з населенням. **Цей проект ще більше посилює можливості**

впливу територіальної громади на прийняття й контроль виконання органами влади планів розвитку, сфери земельних і майнових відносин. Зменшується навантаження на співробітників міського апарату із взаємодії з громадянами за їх скаргами, заявами і пропозиціями. Спрощується і процес отримання заявок й оформлення різної документації.

Роботи з вдосконалення системи місцевого самоврядування проходять під керівництвом лауреата Державної Премії Республіки Крим, кандидата географічних наук Прималенного Олександра Олексійовича, силами вчених і фахівців Севастопольського відділення Всеукраїнського Комітету підтримки Програми ООН по навколишньому середовищу та ТОВ "Кримське аерокосмічне агентство" (м. Севастополь).

Виконана в місті Джанкой робота з посилення впливу громадськості на систему влади в складних умовах реформування громадських стосунків є найбільш необхідним напрямом у вдосконаленні управління розвитком територією в нашій державі. Адже спільне бачення суспільством і владою ключових моментів управління, що включають у себе усі аспекти життя населення міста, здатне як більш повно і своєчасно розкривати ризики розвитку й загрози для якості життя наших людей, так і можливості підприємств, установ, виконавчих органів для створення населенню комфортних умов проживання і отримання якісних послуг на належному рівні.

Зрештою, створювана автоматизована система управління якістю життя населення ставить за мету упорядкування питання управління власністю громади безпосередньо самими громадянами.

Своєчасне рішення конкретних міських проблем відобразиться і на рівні життя населення. Найголовніше, ця програма дозволить розробити конкретні напрями соціально-економічного розвитку міста, як на найближчий час, так і на перспективу, що у свою чергу відкриє можливості поповнити бюджет.

Про корисність подібної взаємодії у керівництва міста і розробників існує єдина думка: "Зараз усі шукають засоби, але шукають їх ззовні. Програмою ж ставиться завдання досягти настільки ефективної міри управління, щоб необхідні засоби можна було знаходити в самому регіоні. Спершу необхідно завершити інвентаризацію майнових, земельних стосунків, оцінку ефективності житлово-комунального господарства міста у володінні кожним його об'єктом. Адже немає для населення і влади нічого кориснішого за знання фактичного стану матеріальної і фінансової основи міста.

У Джанкойі вже створений апаратно-програмний інструмент обліку усіх цих стосунків, населення, юридичних осіб на реальній технічній базі, що забезпечує відповідно до законодавства захист інформації про громадян і інших учасників цієї інформаційної системи.

5.11. Проект "Покращення підтримки соціально незахищених верств населення через удосконалення системи інформаційних комунікацій" (м. Конотоп)

Толкачов Геннадій Олександрович – начальник Конотопського міського УПСЗН

Робота щодо створення сприятливих умов для малозабезпечених та соціально-незахищених категорій громадян в місті Конотоп носить системний характер і є одним із пріоритетних напрямків діяльності Виконкому Конотопської міської ради. Так, для зручності громадян, міське управління праці та соціального захисту населення з жовтня 2006 року працює за спрощеною системою надання населенню житлових субсидій.

Для подальшого удосконалення роботи щодо нарахування субсидій, пільг, державної допомоги та більш широкого інформування населення з питань соціального захисту в 2008 році було розроблено та реалізовано спільний проект Конотопської міської ради, Фонду Східна Європа та Координатора проектів ОБСЄ в Україні "Покращення підтримки соціально незахищених верств населення через удосконалення системи інформаційних комунікацій".

Головна мета, яка була досягнута в результаті реалізації проекту, – створення ефективної системи одержання мешканцями міста повної інформації щодо соціального захисту та удосконалення системи обміну даними і використання інформації в процесі надання субсидій та допомоги між суб'єктами цих процесів.

Цільовими групами проекту є: сім'ї, які отримують субсидію на житлово-комунальні послуги, різні види державної допомоги; особи, які мають право на отримання пільги відповідно до законодавства; заклади та установи, що задіяні в системі надання послуг мешканцям міста, а також житлово-комунальні підприємства міста.

В рамках реалізації проекту зроблено:

1. З метою забезпечення доступності отримання інформації з питань соціального захисту кожним мешканцем міста:

- на 11 міських трамваях встановлені електронні табло, на яких розміщується актуальна інформація щодо соціального захисту населення з періодичним оновленням;
- виготовлено 30 інформаційних стендів з актуальних питань соціального захисту для розміщення в управлінні та 7 організаціях міста (4-х житлово-експлуатаційних підприємствах, управлінні Пенсійного фонду, центрі зайнятості, фондї з тимчасової втрати працездатності);
- розміщено інформацію щодо призначення субсидій на 5 біг-бордах міста;
- з кожного основного напрямку роботи управління виготовлено по 1000 інформаційних буклетів для розповсюдження серед мешканців міста (всього 5 видів: з практичних питань отримання субсидій, різних видів допомоги, дотримання трудового законодавства);
- на міських транспортних засобах, в установах, організаціях та торговельних закладах міста розміщено 100 інформаційних плакатів з питання призначення субсидії;
- дитячо-юнацькою телерадіоорганізацією "Контакт" створено фільм про соціальний захист в Конотопі.

2. Для надання мешканцям міста можливості для самостійного ознайомлення з необхідною інформацією стосовно соціального захисту створено веб-сайт управління, на сторінках якого забезпечується дистанційне консультування громадян, отримання актуальної інформації щодо соціального захисту, визначення права на допомогу, пільги, субсидію.

3. Для організації оперативного обміну інформацією між управлінням праці та соціального захисту населення та підприємствами, які задіяні в наданні мешканцям міста послуг за допомогою програми "Єдиний центр", розробленої в рамках проекту, створена єдина база мешканців міста – отримувачів житлово-комунальних послуг, яка дала змогу отримання уніфікованої довідки щодо комунальних платежів мешканців міста, їх даних з місця реєстрації; підприємства, задіяні в проекті звільняються від необхідності надання 6 різних довідок до управління праці, разом з оперативністю надання інформації організаціями, зросла її достовірність, значно знизився вплив людського фактору; створений регулярний зв'язок з відповідними організаціями значно спростив процес отримання інформації, необхідної для призначення соціальної допомоги, пільг та субсидій.

Необхідно зазначити послуги, які були удосконалені в результаті реалізації проекту: перш за все, це майже 30 різних видів соціальної допомоги, які на даний час надає держава, це субсидія на житлово-комунальні послуги та на придбання твердого палива і скрапленого газу, це пільги готівкою, які надаються пільговій категорії населення. Важливим є те, що відтепер інваліди, які знаходяться вдома та мають доступ до мережі Інтернет мають можливість особисто на сторінках сайту управління дізнатися про перелік засобів реабілітації, якими має забезпечувати їх держава, порядок отримання санаторно-курортних путівок та інших послуг, які надаються інвалідам. Це викликає більше довіри, оскільки інформація відкрита.

Завдяки проекту в місті удосконалена інформаційно-роз'яснювальна робота з питань державної соціальної політики. Позитивний досвід роботи Конотопського міського управління праці та соціального захисту населення відзначено наказом Головного управління праці та соціального захисту населення Сумської обласної державної адміністрації від 26.06.2009 №60 "Про заходи щодо подальшого вдосконалення роботи зі зверненнями громадян" та від 05.08.2009 №77 "Про підсумки виконання завдань програми соціально-економічного розвитку області в соціальній сфері за перше півріччя 2009 року". Також даний досвід роботи було узагальнено Асоціацією міст України та надруковано в 14 випуску "Кращих практик місцевого самоврядування" за 2009 рік.

5.12. Електронне урядування – розвиток влади для мешканців м. Львова

Шнайдер Володимир Володимирович – управління внутрішньої політики Львівської міської ради, координатор проекту

Задіяні структури (підрозділи) у реалізації проекту:

- Департамент "Адміністрація міського голови", Львівська міська рада;
- Комунальне підприємство "Міський центр інформаційних технологій (МЦІТ)";
- ІТ-компанія "EleksSoftware";
- Посольство Великої Британії в Україні.

Відкрита, фахова та сучасна влада – це пріоритетні вимоги мешканців до органів влади.

Відкритість влади полягає у простоту і швидкому доступі мешканців до потрібної інформації.

Фаховість влади – це вчасне та професійне реагування посадовців на письмові і телефонні скарги мешканців.

Сучасна влада – це можливість для мешканців користуватися послугами он-лайн, мати прямий зв'язок з посадовцями.

Основне кредо проекту: "Відповідальна влада – Відповідальні мешканці – Успішне місто!"

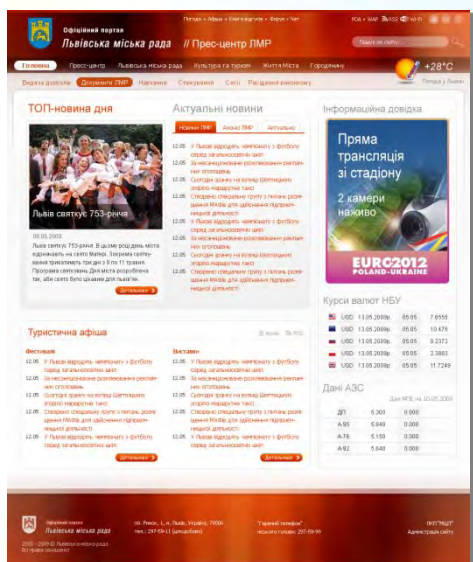
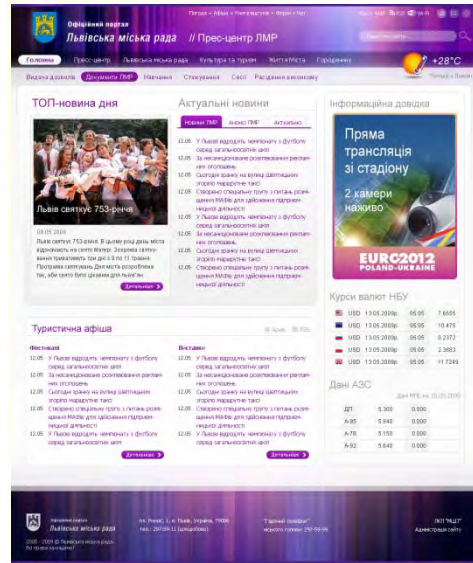
Програма впровадження Е-урядування у місті Львові включає такі основні складові:

- реформування офіційного сайту;
- он-лайн послуги для мешканців;
- створення внутрішнього порталу львівської міської ради;
- реформування диспетчерської у call-центр.

У Львівській міській раді продовжують роботу по реформуванню офіційного сайту (www.city-adm.lviv.ua). За 6 місяців зроблено значні кроки на шляху створення інформаційного порталу.

Здійснені зміни:

- змінено дизайн сайту – розроблено денну та нічну версію сайту;
- спрощено структуру сайту, для полегшення доступу громадян до різного роду інформації;
- запроваджено нові рубрики – "влада міста", "львів'янину", що містить практичну інформацію для вирішення проблем мешканців;
- розроблена та втілена політика розміщення банерів на сайті;

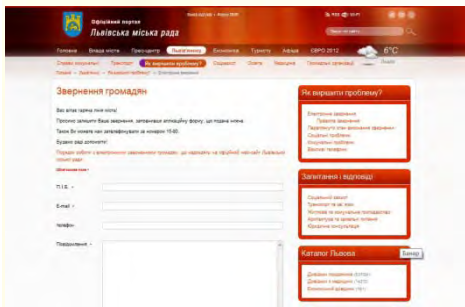
банерів на сайті;

- реалізовано можливість відео та аудіо перегляду новин;
- запроваджено фотогалерею, де розміщуються ілюстрації з різних сфер життя міста;
- на сайті розміщено електронні версії довідників із корисною для мешканців інформацією.

І надалі ведеться активна робота з розвитку та покращення міського порталу. Так проведено серію фокус-груп, де мешканці різних категорій висловили свої зауваження та рекомендації до роботи сайту. За підсумками фокус-груп підготовлено та розроблено

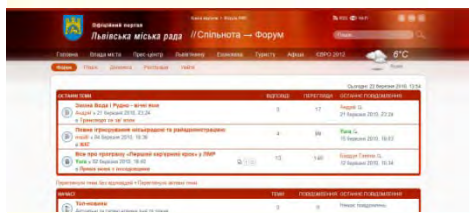
архітектуру змін, які слід здійснити.

Сайт Львівської міської ради кожного дня відвідує понад 3,5 тис. користувачів.

Он-лайн послуги для мешканців:

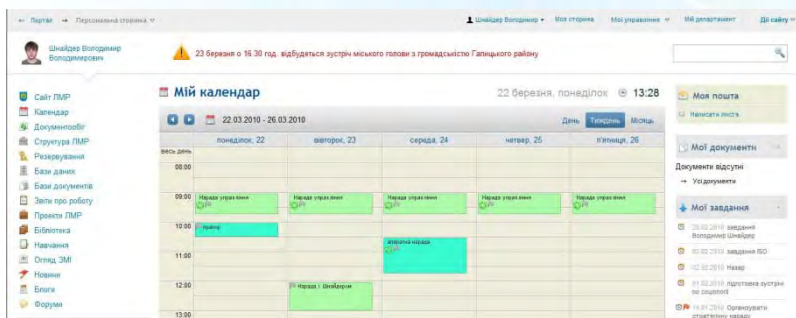
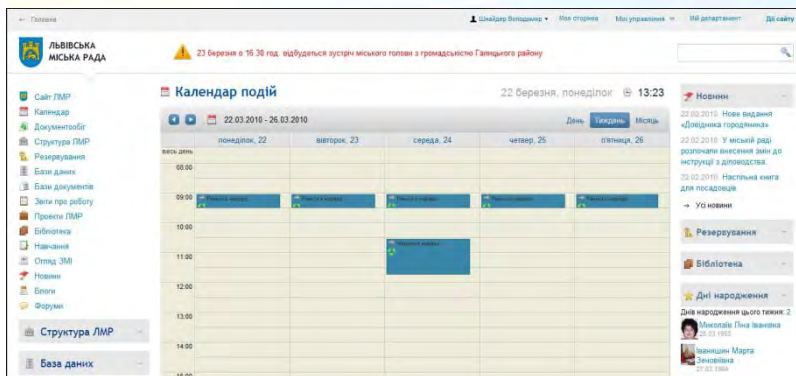
- на офіційному порталі працює книга електронних звернень громадян, де кожен мешканець може залишити запитання з конкретного питання та отримати компетентну відповідь фахівця. Також через книгу електронних звернень мешканець може отримати юридичну консультацію з проблемного питання;
- системно проводяться чат-конференції з посадовцями міської ради, де мешканці в режимі он-лайн можуть спілкуватися з посадовцями на цікаві та важливі теми розвитку міста;
- на сайті створено каталог працівників міської ради. каталог містить фото та контактну інформацію всіх працівників міської ради. Слід зазначити, що Львів є єдиним містом в Україні, де є подібний каталог.

Створення внутрішнього порталу Львівської міської ради.

Без запровадження сучасних елементів менеджменту у роботі міської ради не можна досягати нових цілей та реалізовувати нові завдання.

Внутрішній портал – це сучасний та дієвий інструмент менеджменту.

Внутрішній портал знаходиться на стадії завершення. З початку року працівники департаменту "Адміністрація міського голови" мають змогу використовувати переваги внутрішнього порталу у своїй повсякденній роботі. Основна мета порталу – покращення внутрішнього менеджменту в ЛМР, а саме: полегшення комунікації між працівниками та керівниками, допомога керівникам ретельніше контролювати виконання завдань, делегованих підлеглим.

Внутрішній портал складається з двох частин: інформаційної та функціональної. Інформаційна частина містить електронну бібліотеку з фаховою літературою, бази даних, бази документів, де

будуть розміщені необхідні у поточній роботі законодавчі акти та нормативні документи, бази даних з телефонами різних служб та установ. Портал міститиме структуру міської ради, де буде база інформація про працівників з їх фото. Портал матиме рубрику "Новини" та "Огляд ЗМІ". Важливу та термінову інформацію можна буде переглянути за допомогою функції "Екстрена новина". Обмінюватися думками щодо різних тем можна на форумі, який працює на порталі.

Функціональна частина порталу допоможе користувачам автоматизувати ряд важливих речей оскільки у порталі є змога автоматично виставити завдання та запросити

до участі в події. Тут також є рубрика "Резервування", через яку працівники можуть забронювати великий або малий сесійний зали в режимі "он-лайн". Внутрішній портал дозволяє автоматично формувати звіти за будь-який період (день, тиждень, місяць) за результатами делегованих завдань від керівника та за результатами завдань по проектах, у яких бере участь працівник. Більше працівникам не доведеться формувати таблиці зі звітами, адже цей процес стане автоматизованим. Працівники будуть мати змогу переглянути календар подій своїх керівників. Це дозволить призначати нараду або зустріч у вільний для керівника час. Портал дає змогу автоматично вибирати особу із картотеки працівників для запрошення до участі у зустрічі чи делегування завдання.

Реформування диспетчерської у call-центр. Львівська міська рада провела реформування міської диспетчерської служби у "Гарячу лінію міста":

- запроваджено короткий номер – 15-80;
- збільшено кількість консультантів;
- розроблено алгоритми роботи;
- запроваджено стандарти якісних відповідей;
- збільшено кількість ліній;
- у всіх районних адміністраціях та ЛКП встановлено програму для он-лайн зв'язку і перегляду змін.

При створенні "Гарячої лінії міста" значну увагу було приділено навчанню працівників. Зокрема, працівники гарячої лінії міської ради пройшли навчання у call-центрі для Східної Європи Австрійських авіаліній.

5.13. Е-петиція Президенту України В. Ющенку щодо кризового стану державних закупівель

Марусов Андрій Юрійович – журналіст

Електронна петиція Президенту України Віктору Ющенку щодо кризового стану у сфері державних закупівель була організована у квітні-травні 2006 року декількома фізичними особами, що представляли різні сектори українського суспільства (мас медіа, громадські організації, приватний бізнес, органи влади).

Унікальною особливістю петиції було те, що серед її ініціаторів перебували представники центральних органів виконавчої влади (заступник голови Держкомрезерву) та дорадчого органу при Кабінеті Міністрів України (Рада з зовнішньоекономічної діяльності), а значну частину підписантів склали державні службовці центральних та місцевих органів виконавчої влади, посадові особи органів місцевого самоврядування та керівники державних підприємств. Слід підкреслити, що базова інформація щодо підписантів була відкритою для будь-якого відвідувача сайту петиції. Це дозволяє стверджувати, що петиція стала безпрецедентним явищем для сфери державного управління як України, так і західноєвропейських країн.

Петиція була організована через місяць після прийняття нової редакції закону про державні закупівлі в Україні. **Держава була фактично позбавлена повноважень щодо контролю над всіма закупівлями товарів, робіт та послуг за бюджетні кошти.** Ключові функції були передані Тендерній палаті України, спілці громадських організацій. Її засновники та керівники були пов'язані родинними та іншими зв'язками з низкою приватних консультантів на ринку державних закупівель. У сфері державних закупівель утворювалася "монопольна пастка" або механізм стягнення монопольної ренти з учасників та замовників торгів на користь низки приватних осіб, високо посадовців та народних депутатів. На той час прибутки від цієї схеми оцінювалися в декілька сотень мільйонів гривень на рік. Водночас громадяни втрачали вільний та безкоштовний доступ до інформації щодо того, яким чином органи влади витрачають кошти платників податків.

Ініціатори петиції звертали увагу Президента України на кризову ситуацію та закликали "терміново усунути умови" її існування, в тому числі, шляхом скасування законодавчих змін, які легітимізували загальнонаціональну корупційну схему.

Текст петиції розміщувався на спеціальній веб-сторінці www.openletter-ua.info, яка була безкоштовна створена співробітниками приватної компанії "Тендери України". Петиція була відкрита до підпису із 20 квітня до 30 травня 2006 року. Всього було зібрано підписи 257 осіб (крім її ініціаторів).

Мобілізація прихильників відбувалася шляхом розповсюдження інформації щодо петиції серед знайомих її шести ініціаторів та розміщення банерів на сайті "Вісника державних закупівель" (www.tender.com.ua) та Інтернет-видання "Е-Урядник" (www.e-uriadnik.org.ua).

Обов'язковими для заповнення були П.І.Б. підписанта, область його проживання, тип організації, в якій він працює, та контактний телефон, який слугував єдиним інструментом перевірки особи, що підписалася. Ініціатори петиції не вимагали обов'язкового надання назви організації та адреси через побоювання, що вона буде використана авторами "тендерної схеми" для здійснення тиску. Проте помітна частина підписантів вказували ці дані. На сайті петиції спеціально зазначалося, що повна інформація щодо підписантів буде передана лише її адресату.

Будь-який відвідувач сайту міг бачити наступну інформацію: П.І.Б., посада, назва організації, область, тип організації, дата підпису.

Петицію підписали мешканці 14 областей, Автономної Республіки Крим, а також 19 великих міст України. Найбільша кількість підписів надійшла з Києва, АРК, Сімферополя та Севастополя, Запоріжжя, Харківської області та Харкова, а також Львова.

Кожен п'ятий прихильник петиції займав певну посаду у центральному (Державна служба автомобільних доріг України, Національна комісія з питань регулювання зв'язку України, Національне космічне агентство, Міністерство економіки), місцевому органі виконавчої влади або у Національному банку України.

Ще близько 20% склали представники державних підприємств, підприємств із державною часткою більше 50%. Серед них – заступник директора ЧАЕС, генеральний директор АНТК імені Антонова, представники ДП "Завод 410 Цивільної авіації", "Чорноморнафтогазу", філії ВАТ "Укртранснафта" тощо.

Петицію підтримали службовці Луганської міської ради, Канівського міськвиконкому, виконкому Черкаської та Лозівської міських рад, Хмельницької міської ради Вінницької області тощо.

Значну частину підписантів склали співробітники науково-дослідницьких організацій (Миколаївська астрономічна обсерваторія, інститути кібернетики та надтвердих матеріалів НАНУ, Інститут отоларингології), освітніх установ (Військовий інститут КНУ ім. Т.Шевченка, Львівський національний університет ім. І.Франка, "Львівська політехніка", Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна тощо), закладів охорони здоров'я, громадських організацій, установ Міністерства оборони (Штаб Західного оперативного командування) тощо.

Збір підписів під петицією відбувався в напруженій атмосфері тиску на ініціаторів та підписантів, їх дискредитації з використанням замовних матеріалів на "жовтих" сайтах та провокацій. Представник юридичної компанії зі Львова був вимушений відізвати свій підпис після погроз щодо перспектив його бізнесу. На сайті Тендерної палати незабаром відкрилась сторінка зі "збором підписів на підтримку антикорупційного Закону про держзакупівлі". Вона копіювала структуру та дизайн електронної петиції В.Ющенку. Про її ініціаторів нічого не повідомлялося.

Протягом всього часу збору підписів на сайті петиції з'явилося близько 40 провокаційних підписів на кшталт "Л. Кучма", "Антон Яценко, перший віце-президент ТПУ" тощо. Вони негайно вичищалися адміністратором сайту.

У день підведення підсумків е-петиції на прес-конференції в УНІАН представники ТПУ заявили, що її результати сфальсифіковані через те, що два підписанти насправді її не підписували. Одне прізвище (Н.Ткаченко) було, ймовірно, спеціально внесено опонентами петиції, оскільки вказана особа виявилася керівником дослідницького центру при ТПУ. Проте інший підписант телефоном запевнив автора цього огляду про справжність свого підпису.

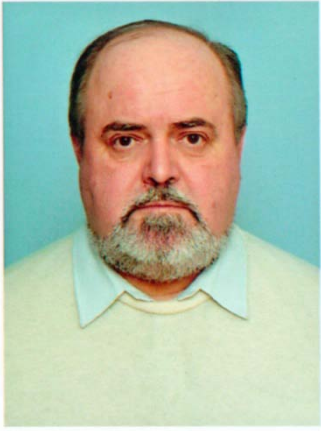
Результати збору підписів під е-петицією було відправлено традиційним шляхом до Секретаріату Президента України В.Ющенка за підписом деяких ініціаторів петиції. Згодом надійшло офіційне повідомлення, що лист було надіслано до відомства, яке на той час координувало сферу державних закупівель. На цьому офіційне реагування органів влади на електронну петицію вичерпалося...

Помітна участь державних службовців, службовців місцевого самоврядування у електронній петиції Віктору Ющенку спростовує поширене уявлення про те, що інерція та консерватизм службовців органів влади є ключовою перешкодою на шляху запровадження електронних петицій у процеси взаємодії громадян та влади. Ймовірніше, причина полягає у відсутності послідовної та наполегливої політичної підтримки демократизації державного управління.

Досвід е-петиції щодо кризи у держзакупівлях також вказує на низьку культуру громадського обговорення гострих питань, яка робить можливими використання брудних технологій.

5.14. Розвиток електронного урядування в Автономній Республіці Крим, як дзеркало демократії

Прималенний Олександр Олексійович – Голова Севастопольського відділення Всеукраїнського Комітету підтримки Програми ООН

Поява в системі соціального управління України концептуальних засад сучасних механізмів розвитку місцевого електронного урядування на прикладі Автономної Республіки Крим як складової частини механізму державного електронного урядування в Україні дозволяє стверджувати про існування системності в національній політиці розбудови України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави.

Звичайно, суть такого складного явища як становлення нації не могла проявитися одразу ж після набуття нею державності, але ця політика починає знаходити все більш серйозну теоретичну підтримку в рамках відродження і подальшого розвитку українського суспільства в умовах інформаційного суспільства.

Проява такої підтримки, нарівні з процесами впровадження сучасних методів і засобів інформаційно-комунікаційної взаємодії електронного урядування й інформаційного суспільства, знаходить відображення в зміні якості цієї взаємодії:

- з одного боку, політика державної побудови поглиблює "законодавчу сторону" суспільної свідомості і стабілізує взаємні залежності публічного і приватного права в рамках права конституційного, зробивши адекватний зворотній зв'язок "влада - суспільство", за принципами єдиного державного управління і місцевого самоврядування як гарантію розвитку демократичних прав і свобод суспільства та громадян;
- з іншого боку, суспільство в цьому процесі починає проявлятися єдиною структурованою системою інформаційних відносин, беручи на себе разом з органами влади відповідальність за прийняття рішень із загальних питань місцевого розвитку як гарантію успішного державного будівництва в цілому;
- населення, зі свого боку, реєструючись за місцем проживання і набуваючи членство в територіальних громадах, набуває (підтверджує) громадянство України, правоздатність на участь у виробничих відносинах і доступ до участі в державній розбудові за сприяння системи місцевого електронного урядування.

Задіяна, таким чином, в механізмі виконавчо-розпорядчого способу правління з метою розвитку суспільних відносин і ландшафтів система місцевого самоврядування на базі місцевого електронного урядування підтримує державні зусилля, що спрямовані на розвиток демократії та адекватної моделі ринкової економіки. Більше того, вона є його базисом, де за рахунок застосування сучасних можливостей інформаційно-телекомунікаційних технологій – технологія електронного урядування забезпечує кожному члену українського суспільства одночасне представництво і захист його інтересів в різних іпостасях власності як триєдиного суб'єкту приватного, публічного і конституційного права:

- для фізичної особи – як приватного власника;
- для територіальної громади – як власника матеріальної і фінансової основи його територіальної громади;
- для громадянина – як власника основних умов і ресурсів життєдіяльності в державі завдяки його конституційного статусу основного носія влади.

Процес реформування суспільної свідомості, таким чином, стає нерозривно пов'язаним із розвитком індивідуального мислення як завданням, в першу чергу, органів влади, створенням адекватного інструменту критеріїв і контролю даного розвитку.

Основним критерієм такої зміни мислення наших сучасників стає усвідомлення їх особистої відповідальності у всіх іпостасях набутих прав щодо результатів вибору життєвої позиції та наслідків такого вибору.

Організація контролю якості відповідальності, в результаті набутих прав в рамках започаткованих критеріїв, мало чим відрізняється від контролю над будь-якою системою якості: "Влада повинна допустити громадян до процесу прийняття управлінських рішень і розділяти з ними наслідки від прийняття таких рішень". Інше питання, що даний процес повинен бути організований настільки бездоганно, наскільки це можливо для сучасних умов існування соціального управління.

Прикладом такої організації соціального управління з ефективною системою зворотного зв'язку "влада-населення" може бути регіональна програма інформатизації міста Севастополя:

- програмою враховано необхідні і доступні для впровадження в систему соціального управління техніко-технологічні аспекти автоматизації робочих місць адміністративної та виборчої системи місцевих органів влади у взаємозв'язку та ієрархії прийняття рішень;
- організація зворотного зв'язку "влада-суспільство" спирається не тільки на якість інформації як комунікативного процесу передачі відомостей, але і на якість цих відомостей;
- якість відомостей досягається в результаті автоматизації складних функцій соціального управління, що є наслідком вимог генерального плану розвитку в рамках правил забудови і використання адміністративних територій Севастополя з критеріями екополіса;
- система критеріїв екополіса не є догмою, а керівництвом до дій із забудови і використання кожної ділянки, як синтезовану в його "кадастрове діло територіально-господарським комплексом" систему відомостей щодо нього в містобудівному кадастрі;
- забудовник (користувач) в рамках його індивідуальної кадастрової справи реалізує своє (і учасників забудови у використанні даної земельної ділянки), зрозуміле усім, право і відповідальність за участь у формуванні і реалізації генерального плану міста і планів соціально-економічного розвитку міста як інструменту реалізації генерального плану.

При цьому натуральні показники планів і результатів розвитку суспільних відносин і ландшафту міста є найбільш "живим товаром" в інвестиційних торгах між владою та населенням міста, оскільки місто розвивають саме забудовники. Інше питання, що вони повинні розуміти правила гри і максимально брати участь в їх розробці.

У даному представленні проблемною областю інформатизації "знизу-вгору" є:

а) в соціальному управлінні:

- розвивається інформаційна культура від існуючих рутинних методів до якості вимог щодо поняття "електронне урядування";
- з'являється ефективний протокол необхідного і достатнього зв'язку (обміну відомостями) в рамках прав і відповідальності керівника ієрархії соціального управління міста з забезпеченням звернення через мережу Інтернет;
- організується внутрішній портал зв'язку з організацією сайту (форуму) органів влади з метою доведення рішень до відома населення та їх обговорення;
- сайт (форум) міста оснащується зовнішнім порталом для зв'язку в мережі Інтернет;

б) для населення міста:

- вирішується проблема інформування територіальної громади;
- члени громади прагнуть до підвищення ефективності електронної взаємодії з метою обміну відомостями з органами влади і між собою, що призведе до появи частини інформаційного суспільства держави на даній території;

в) від зовнішнього порталу міста буде організовано зв'язок з державним порталом.

Як наслідок, розвиток електронного урядування й інформування громади

приведе до розвитку демократії в цілому і електронної зокрема. Показником якості такого розвитку є поява місцевого електронного урядування як ефективної зв'язаної системи дотримання прав і прийняття відповідальності владою і суспільством за рішення які приймаються з основних питань підвищення якості життя через управління розвитком громадських відносин і культури ландшафтів.

На завершення необхідно зауважити, що міжнародні демократичні сили в особі Міжнародного фонду "Відродження" вже більш уважно почали вдивлятись в реалії відносин української влади і суспільства, включаючи фінансову підтримку суспільних концепцій щодо вдосконалення методів і засобів соціального управління, яких якого є ідеальним відображенням якості культури і життя української нації.

6. Діяльність Міжнародного фонду "Відродження"

Архипська Олеся Ігорівна – директор з інформаційно-комунікаційної діяльності та керівник напрямку "Е-урядування. Е-демократія" Міжнародного фонду "Відродження"

Напрямок "Е-урядування. Е-демократія" є частиною програми МФВ "Посилення впливу громадянського суспільства". МФВ намагається реалізувати цей напрям як комплексні й системні дії.

Загальні основні проблеми розвитку сфери е-урядування та е-демократії в

Україні:

- відсутність Концепції та Державної Програми, націленої на впровадження технологій е-урядування як єдиної системи, що призводить до нескоординованих дій у сфері е-урядування як на національному, так і регіональному рівнях;
- законодавство, що регулює суспільні відносини застосування технологій е-урядування, свідчить про його фрагментарність і неповноту, наявність дублювання і суперечності нормативно-правових актів у цій сфері;
- впровадження технологій е-урядування вимагає модернізації, у першу чергу, системи державного управління, проведення ефективної адміністративної реформи;
- недосконалість процедур надання та отримання адміністративних послуг шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);
- відсутність типових підходів та типових вимог у впровадженні технологій е-урядування;
- повільність становлення е-демократії (можливість кожного через ІКТ взяти участь у формуванні та реалізації державної і місцевої політики);
- недостатньо ефективна взаємодія органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і недержавних громадських організацій, необхідне для вироблення і реалізації конкретних планів з впровадження технологій е-урядування;
- низький рівень поінформованості, мотивації та навчання державних службовців, представників недержавних громадських організацій, бізнесу та населення технологіям е-урядування.

Стратегія програми "Посилення впливу громадянського суспільства" на 2010-2011 роки передбачає фокусування напрямку "Е-урядування. Е-демократія" на:

1. Створення та підтримку Українського центру розвитку електронного урядування: робота зі створення та підтримки діяльності УЦРЕУ відбувається в рамках підписаного Меморандуму про співпрацю Державного комітету інформатизації України та МФВ щодо впровадження електронного урядування (Додаток №2). МФВ продовжує підтримку ініціативи зі створення УЦРЕУ, організаційні заходи якої розпочато у 2009 році. Громадянська ідеологія та інноваційність такого підходу, стратегія створення полягає у тому, що Центр і, зокрема, Наглядова рада мають забезпечити постійно діючий вплив на формування політики та постійний контроль за виконанням рішень зі сторони недержавних громадських організацій. Одним з перших кроків діяльності Центру, окрім формування структури та органів управління, має бути підготовка та затвердження

основних документів, а саме: регламентуючі документи, Положення про Наглядову раду, Стратегія діяльності на 2010-2012 роки, Робочий план діяльності на 2010 рік. Напрацьований Робочий план та Стратегія діяльності Центру на 2010-2012 роки допоможуть МФВ у визначенні ініціатив, проектів, які потребуватимуть першочергового фінансування. Крім того, вихідні документи Центру мають легітимізувати статус Регіонального центру розвитку електронного урядування (м. Судак, АР Крим) як філії УЦРЕУ, відповідно до підписаного Меморандуму про співпрацю Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчого Комітету Міської Ради м. Судак та МФВ від 28 грудня 2007 року.

2. Створення та лобювання прийняття Концепції розвитку електронного урядування.

3. Створення та впровадження системи "Звернення громадян".

4. Поширення практик надання публічних послуг через центри е-урядування: напрям виконується в рамках підписаного Меморандуму про співпрацю Державного комітету інформатизації України та МФВ щодо впровадження електронного урядування. Розробка, тестова експлуатація та запровадження системи планується в рамках діяльності Українського центру розвитку електронного урядування. Тестування системи очікується зробити в рамках виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. №360-р "Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування" та за підтримки органів місцевого самоврядування – партнерів МФВ у розбудові е-урядування, а саме у містах Алушті, Джанкої, Судаку та Ялті в рамках підписаного Меморандуму про співпрацю Державного комітету інформатизації України, Радою Міністрів АР Крим, ДП "Держінформресурс", Севастопольського відділення Всеукраїнського Комітету підтримки Програми ООН щодо навколишнього середовища та Міжнародного фонду "Відродження" щодо розробки та втілення спільної програми "Сприяння впровадженню електронного урядування, електронної демократії та інформатизації органів місцевого самоврядування в АР Крим, зокрема у м. Алушта, Судак та Ялта".

5. Підтримку створення "Прозорих офісів" з надання адміністративних послуг за прикладом Вінницького "Прозорого офісу" у м. Миколаєві та м. Івано-Франківську (спільно із програмою LGI-OSI): цей напрям вирішено започаткувати з 2010 року після неодноразових звернень на адресу МФВ від представників органів місцевого самоврядування, недержавних громадських організацій допомоги із впровадженням подібних м. Вінниця ініціатив і в інших містах. У м. Вінниці з 2008 року реалізовано проект "Впровадження моделі е-урядування в межах територіальної громади міста Вінниця" за підтримки МФВ та офіційно відкрито "Прозорий офіс" – Центр адміністративних послуг. На сьогодні проект вважається одним з найуспішніших проектів МФВ. Президент України Віктор Ющенко на виїзній нараді у червні 2009 року в м. Вінниці присвяченій питанням адміністративної реформи, порадив впровадити подібні офіси в усіх регіонах України (<http://www.rbc.ua/rus/newsline/2009/06/30/560127.shtml>).

6. Підтримку діяльності Регіонального центру розвитку електронного урядування в АР Крим.

Таким чином, МФВ фактично:

- ініціював та сприяє лобюванню змін у державній політиці, системі управління, зміні менталітету державних службовців шляхом розбудови електронного урядування та електронної демократії в Україні;
- сприяє розбудові діяльності органів місцевого самоврядування та поширенню найкращих практик;
- сприяє розвитку НУО та незалежних експертних груп, створюючи можливості співпраці між НУО, державними установами, бізнесом та надаючи інструменти та можливості впливу на прийняття рішень та вироблення політики.

Хронологія діяльності МФВ щодо розбудови е-урядування та е-демократії за 2006-2009 роки.

Впродовж 2006-2009 років МФВ ініційовано та підтримано ряд комплексних і системних заходів на розбудову електронного урядування та становлення електронної демократії в Україні, направлених на:

- організацію та проведення досліджень, аналізу та вироблення рекомендацій;
- вдосконалення нормативно-правового забезпечення;
- взаємодію із органами державної влади та місцевого самоврядування. Лобювання та підтримку змін у державній політиці та управлінні процесами;
- створення Українського центру розвитку електронного урядування;
- створення та діяльність Регіонального центру розвитку електронного урядування в АР Крим;
- підтримку пілотних проектів з відпрацювання можливостей взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості;
- посилення впливу діяльності громадських об'єднань та недержавних громадських організацій;
- залучення та налагодження партнерства із міжнародними організаціями, провідними бізнес-структурами та іншими установами;
- презентація ініціатив та проектів МФВ.

2009 рік

- грудень* Організація та проведення Форуму з обговорення Настанов із кандидатами у Президенти України "Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні".
- грудень* Представлення проекту "Концепції розвитку електронного урядування в Україні" громадськості.
- грудень* Підтримано проект "Створення Українського центру підтримки електронного урядування" (виконавець: ДП "Державний центр інформаційних ресурсів України").
- грудень* Підтримано проект "Заходи з впровадження електронного урядування, електронної демократії та інформатизації місцевого самоврядування АР Крим" (виконавець: Севастопольське відділення Всеукраїнського Комітету підтримки Програми ООН щодо навколишнього середовища (СВ УкрЮНЕПКОМ)).
- грудень* Підтримано проект "Програма Е-місто Миколаїв" як механізм розвитку комунікації в місцевій громаді" (виконавець: Фонд розвитку міста Миколаєва).
- листопад* Організація та проведення Координаційної зустрічі щодо реалізації ініціатив з впровадження електронного урядування за сприяння Міжнародного фонду "Відродження". Представлення Звіту про діяльність напрямку МФВ "Електронне урядування. Електронна демократія" за 2007-2009 роки (станом на 24 листопада 2009 року) та Стратегії діяльності МФВ на 2010 рік.
- листопад* Підписання Меморандуму про співпрацю Державного комітету інформатизації України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, ДП "Держінформресурс", Севастопольського відділення Всеукраїнського Комітету підтримки Програми ООН щодо навколишнього середовища та Міжнародним фондом "Відродження" щодо розробки і втілення спільної програми "Сприяння впровадженню електронного урядування, електронної демократії та інформатизації органів місцевого самоврядування в АР Крим, зокрема у м. Алушта, Судак та Ялта".

Основні напрями:

- розробка та прийняття Концепції і Програми розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим;
- впровадження та вдосконалення технологій електронного урядування, сприяння розвитку інформатизації органів місцевого самоврядування за типовими підходами;
- розробка типових вимог та запровадження технологій обміну даними між інформаційно-аналітичними центрами розвитку міст, урядовими структурами та громадськими центрами недержавних громадських організацій;
- розробка та впровадження у систему місцевого самоврядування Програми розвитку електронного урядування, електронної демократії та інформатизації органів місцевого самоврядування.

вересень Підготовка Настанов кандидатам у Президенти України "Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні".

вересень – жовтень Створення та діяльність Робочої групи з підготовки проекту "Концепції розвитку електронного урядування в Україні" (операційний проект МФВ).

жовтень Підписання Меморандуму Громадської ради з питань інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

жовтень Виїзне засідання Програми "Посилення впливу громадянського суспільства" МФВ на базі Регіонального центру розвитку електронного урядування (м. Судак, АРК, Україна).

Обговорення результатів моніторингу виконання проекту "Діяльність Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим та окремі заходи, спрямовані на розвиток е-урядування в Україні" (виконавець: ГО "Центр ініціатив у електронному урядованні").

вересень Створення експертно-громадської робочої групи з питань розробки проектних рекомендацій щодо прискореного впровадження технологій електронного урядування та електронної демократії та системи управління якістю адміністративних послуг в органах місцевого самоврядування міста Миколаєва за міжнародним стандартом ISO 9001:2000: Розпорядження Міського голови №571р від 14 вересня 2009 р.

червень Презентація діяльності МФВ "Розбудова електронної демократії – шлях до формування громадянського суспільства" в Національній академії державного управління при Президентові України.

травень Участь у "Дні електронного урядування" в Національній академії державного управління при Президентові України.

квітень Круглий стіл "Стан та перспективи розвитку електронного урядування: Автономна Республіка Крим як пілотний регіон" в рамках реалізації проекту "Діяльність Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим та окремі заходи, спрямовані на розвиток е-урядування в Україні" (виконавець: ГО "Центр ініціатив у електронному урядованні") (м. Судак, АРК, Україна).

квітень Доповідь "Про діяльність регіонального центру розвитку е-урядування в Автономній Республіці Крим як пілотного проекту та подальші перспективи розвитку е-урядування на регіональному рівні" на спільному засіданні Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти та Консультативної ради з питань інформатизації при Верховній Раді України (м. Київ, Україна).

березень Проведено, вперше в Україні, навчання за спеціалізованим очно-дистанційним курсом "Технології е-урядування" для державних службовців та представників недержавних громадських організацій (м. Судак, АРК, Україна).

- лютий* Проведено, вперше в Україні, навчання за спеціалізованим очно-дистанційним курсом "Комп'ютерна компетенція" для державних службовців та представників недержавних громадських організацій (м. Судак, АРК, Україна).
- лютий* Підписано Меморандум про співпрацю Державного комітету інформатизації України та Міжнародного фонду "Відродження" щодо впровадження електронного урядування:
- розробка та прийняття Закону України "Концепція розвитку електронного урядування в Україні";
  - створення Українського центру розвитку електронного урядування в Україні;
  - розробка та впровадження електронної інформаційної системи "Електронний уряд", зокрема загальнодержавної інформаційної системи звернень громадян.

2008 рік

- листопад* Зареєстровано громадські організації "Центр ініціатив у електронному урядуванні" (м. Київ, Україна) та "Кримський центр ініціатив у електронному урядуванні" (м. Судак, АРК, Україна).
- листопад* Підтримано проект "Діяльність Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим та окремі заходи, спрямовані на розвиток е-урядування в Україні" (виконавець: ГО "Центр ініціатив у електронному урядуванні").
- жовтень* Утворено Громадську раду при Державному комітеті інформатизації України та створено Комітет розвитку електронного урядування, цифрового підпису та електронного документообігу.
- вересень* Офіційна церемонія відкриття Першого в Україні Регіонального центру розвитку е-урядування (м. Судак, АРК, Україна).
- вересень* Розширене спеціальне засідання за участі представників Ради ініціативи Міжнародного фонду "Відродження" "Створення та діяльність центрів е-урядування", експертів, профільних НУО, бізнесу, Секретаріату Кабінету Міністрів України та Консультаційної ради з питань інформатизації при Верховній Раді України щодо обговорення шляхів реалізації ініціатив зі створення центрів е-урядування (м. Судак, АРК, Україна).
- вересень* Підписано Меморандум про співпрацю Корпорації "Науковий парк "Київська політехніка" та Міжнародного фонду "Відродження" щодо розвитку е-урядування.
- липень* Дослідження: Готовність Автономної Республіки Крим до впровадження е-урядування: аналіз та рекомендації / І.Г.Малюкова, Ю.М.Богачков, Л.І.Русіна, П.С.Ухань; За ред. І.Г.Малюкової.- К., 2008.- 168 с.
- травень* Знайомство із міжнародним досвідом Королівства Данія з впровадження е-урядування: візит офіційної делегації України.

2007 рік

- грудень* Підтримано проект "Створення і підготовка діяльності Регіонального центру електронного урядування в Автономній Республіці Крим" (операційний проект МФВ)
- грудень* Підписано Меморандум про співпрацю Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради Міністрів АР Крим, Виконавчого комітету міської

грудень	Підписано Угоду про координацію зусиль Виконавчого комітету міської ради м. Судак та Міжнародного фонду "Відродження" щодо розвитку е-урядування в Україні
липень	Відкрито перший в Україні "прозорий офіс" – Центр адміністративних послуг у Вінницькій міській раді в рамках реалізації проекту "Впровадження моделі електронного урядування в межах територіальної громади міста Вінниця" (м. Вінниця, Україна).
липень	Дослідження: "Електронне урядування" в Україні: аналіз та рекомендації. Результати дослідження" / О.А.Баранов, І.Б.Жиляєв, М.С.Демкова, І.Г.Малюкова; За ред. І.Г.Малюкової.- К., 2007.- 254 с.
червень	Підписано Меморандум про співпрацю Міжнародного фонду "Відродження" та корпорації "Квазар-Мікро" щодо створення центрів е-урядування.
червень	Підписано Меморандум про співпрацю Міжнародного фонду "Відродження" та корпорації Intel Ukraine Microelectronics Ltd щодо створення центрів е-урядування.
квітень	Утворено Раду ініціативи Міжнародного фонду "Відродження" "Створення та діяльність центрів е-урядування".

2006 рік

грудень	Підтримано проект "Впровадження моделі електронного урядування в межах територіальної громади міста Вінниця" (Виконавець: ГО "Ініціатива", м. Вінниця)
грудень	Участь української делегації у регіональній зустрічі з е-урядування та розвитку ІКТ із відвідуванням Академії е-урядування (м. Таллінн, Естонія)
лютий	Підтримано проекти МФВ щодо організації та проведення досліджень: • "Аналіз існуючої системи актів нормативно-законодавчого забезпечення використання технологій е-урядування в Україні"; • "Проекти у сфері е-урядування, що здійснювалися в Україні та наявності в Україні документів політики чи/та стратегій втілення е-урядування"; • "Потреби державних службовців у навчанні технологій е-урядування".

ЗАГАЛЬНА СУМА ФІНАНСУВАННЯ ВІД МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ "ВІДРОДЖЕННЯ" ЗА 2006-2009 РОКИ СТАНОВИТЬ \$ 336 674 ДОЛАРИВ США

Контактна особа:

Архипська Олесь Ігорівна, директор з інформаційно-комунікаційної діяльності МФВ, керівник напрямку "Е-урядування. Е-демократія",
Міжнародний фонд "Відродження" <http://www.irf.ua>
тел.: +380 44 461-9709
факс: +380 44 486-7629
електронна пошта: arkhypska@irf.kiev.ua

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 1 березня 2010 р. №360-р
Київ

Питання реалізації пілотного проекту
впровадження технологій електронного урядування

1. Погодитися з пропозицією Державного комітету інформатизації щодо реалізації у 2010 році пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування в органах державної влади та органах місцевого самоврядування (далі – пілотний проект) з метою створення організаційно-правових, науково-технічних та фінансово-економічних умов для розвитку інформаційного суспільства.

Державному комітетові інформатизації разом з Міністерством праці та соціальної політики, Міністерством регіонального розвитку та будівництва, Головним управлінням державної служби, Державним агентством з інвестицій та інновацій, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації, Державним комітетом архівів, Пенсійним фондом України, Державною податковою адміністрацією, Дніпропетровською та Одеською облдержадміністраціями, Дніпропетровською та Одеською обласними радами забезпечити реалізацію пілотного проекту.

2. Взяти до відома, що реалізація пілотного проекту здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, передбачених для утримання розпорядників бюджетних коштів, що забезпечують реалізацію пілотного проекту, грантів міжнародних організацій та інших джерел.

3. Основним завданням пілотного проекту є визначення механізму розв'язання проблем, пов'язаних з:

- функціонуванням електронного документообігу;
- забезпеченням постійного зберігання електронних документів та інших електронних інформаційних ресурсів, а також захисту інформації;
- розробленням форматів типових електронних документів органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- підготовкою тимчасового регламенту електронного документообігу в органах виконавчої влади;
- впровадженням єдиних форматів та протоколів електронного цифрового підпису;
- розробленням та впровадженням програмно-апаратних засобів для забезпечення сумісності систем електронного документообігу органів державної влади;
- створенням та забезпеченням функціонування системи загальнодержавних класифікаторів і реєстрів, необхідних для підготовки електронних документів, шляхом інтеграції відповідних електронних інформаційних ресурсів;
- створенням та забезпеченням ведення національного реєстру електронних

інформаційних ресурсів;

впровадженням програмно-технічного комплексу другої черги технологічного центру центрального засвідчувального органу;

утворенням резервного акредитованого центру сертифікації ключів для органів державної влади;

створенням національної системи єдиного часу для синхронізації інформаційних систем із Всесвітнім координованим часом (UTC);

впровадженням технології надання адміністративних послуг через Інтернет органами виконавчої влади і бюджетними установами в межах їх повноважень;

утворенням за сприяння Міжнародного фонду "Відродження" на базі державного підприємства "Державний центр інформаційних ресурсів" національного центру підтримки електронного урядування;

створенням веб-порталу з питань підтримки розвитку електронного урядування.

4. Державному комітету інформатизації подати до кінця 2010 року Кабінетові Міністрів України:

пропозиції щодо утворення комісії для проведення оцінки результатів реалізації пілотного проекту;

звіт про результати реалізації пілотного проекту;

проекти нормативно-правових актів щодо поширення досвіду реалізації пілотного проекту, впровадження в органах державної влади та органах місцевого самоврядування технологій електронного урядування.

Прем'єр-міністр України

Ю.ТИМОШЕНКО

Інд. 49

Документи, підписані Міжнародним фондом "Відродження"

1. Меморандум "Про співпрацю Державного комітету інформатизації України та Міжнародного фонду "Відродження" щодо впровадження електронного урядування" від 10 лютого 2009 року (1 аркуш).

**МЕМОРАНДУМ
ПРО СПІВПРАЦЮ
ДЕРЖАВНОГО КОМІТЕТУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УКРАЇНИ
ТА
МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ "ВІДРОДЖЕННЯ"
ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ**

Розуміючи, що одним із вагомих важелів реформування публічної адміністрації задля більшої відкритості та підзвітності громадськості, у тому числі представникам бізнесу та об'єднанням громадян, є максимально широке впровадження технологій електронного урядування на національному рівні.

Враховуючи, що у серпні 2007 року прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про основи системи розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки", яке передбачає впровадження технологій електронного урядування та розширення співпраці з міжнародними урядовими і неурядовими установами.

Визначаючи, що у вересні 2008 року на основі діючого Меморандуму про співпрацю між Міністерством регіонального розвитку та будівництва України, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчим Комітетом міської ради м.Судак та Міжнародним фондом "Відродження" відкрито перший Регіональний центр розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим.

Виходячи з того, що у січні 2009 року Колегія Державного комітету інформатизації України (далі - ДКІ) затвердила пріоритети діяльності ДКІ на 2009 рік, одним з яких є сприяння розвитку електронного урядування у співпраці із міжнародними організаціями, фондами, провідними компаніями у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі із Міжнародним фондом "Відродження".

Державний комітет інформатизації України та Міжнародний фонд "Відродження" прийняли рішення про спільні дії щодо першочергових кроків впровадження електронного урядування, а саме:

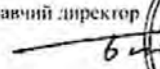
- розроблення та прийняття Закону України "Концепція розвитку електронного урядування в Україні", спрямованого на розвиток електронної демократії в Україні задля досягнення європейських стандартів якості електронних адміністративних послуг, відкритості та прозорості влади для громадян, представників бізнесу і громадських об'єднань;
- створення Українського центру розвитку електронного урядування в межах діяльності структур, підпорядкованих ДКІ, з метою забезпечення координаційно-організаційної, дослідницько-експертної, технологічної, навчально-методичної, консультативної, просвітницької підтримки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, бізнесу і громадських організацій із впровадження та застосування технологій електронного урядування;
- розроблення та впровадження електронної інформаційної системи "Електронний уряд", зокрема загальнодержавної інформаційної системи звернень громадян, з метою вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, створення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами.

За Державний комітет інформатизації України   За Міжнародний фонд "Відродження"

Гор Рубан
Голова
м. Київ.

Євген Блестрицький
Виконавчий директор

2. Угода "Про координацію зусиль Виконавчого комітету Міської Ради м. Судак та Міжнародного фонду "Відродження" щодо створення Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим" від 25 грудня 2007 року (2 аркуші).

ЛОГО СУДАК	
УГОДА	
ПРО КООРДИНАЦІЮ ЗУСИЛЬ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ МІСЬКОЇ РАДИ М.СУДАК ТА МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ "ВІДРОДЖЕННЯ" ЩОДО СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ	
м. Київ	" 25 " грудня 2007 р.
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ МІСЬКОЇ РАДИ М.СУДАК (надалі - "Виконком"), в особі <i>Демет'єва Андрія Васильовича, Міського голови</i>, з однієї сторони, та МІЖНАРОДНИЙ ФОНД "ВІДРОДЖЕННЯ" (надалі - "Фонд"), в особі <i>Бистрицького Євгена Костянтиновича, Виконавчого Директора</i>, з іншої сторони, уклали цю Угоду про таке:	
I. ПРЕДМЕТ УГОДИ	
Враховуючи співпрацю Міжнародного фонду "Відродження" із Міністерством регіонального розвитку та будівництва України, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим та Виконкомом, Виконком та Фонд координують та об'єднують зусилля з метою створення та діяльності Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим (надалі - РЦРЕУ) у м.Судак.	
II. ОBOB'ЯЗКИ ВИКОНКОМУ	
2.1. Здійснює організаційну та фінансову підтримку у створенні та подальшій діяльності РЦРЕУ. 2.2. Забезпечує надання відповідного приміщення під РЦРЕУ загальною площею не менше 300 м² на пільгових умовах оренди. 2.3. Організаційно та фінансово бере участь у проведенні ремонтних робіт приміщення, виділеного під РЦРЕУ. 2.4. Сприяє вирішенню питання матеріально-технічного забезпечення. 2.5. Надає службову квартиру на пільгових умовах для директора РЦРЕУ. 2.6. Надає приміщення конференцзали у будівлі Міської ради для проведення РЦРЕУ спеціальних конференцій, семінарів та круглих столів. 2.7. Бере участь у розробленні Концепції, Стратегії розвитку і планів діяльності РЦРЕУ. 2.8. Бере участь в управлінні РЦРЕУ шляхом спільного погодження кандидатур до Наглядової Ради і узгодження кандидатури директора РЦРЕУ. 2.9. Узгоджує напрями діяльності і завдання РЦРЕУ. 2.10. Бере участь в організації конференцій, семінарів і круглих столів.	

- 2.12. Здійснює пошук додаткових джерел фінансування РЦРЕУ і залучає інші організації до підтримки діяльності центру в якості ділових партнерів.

III. ОBOB'ЯЗКИ ФОНДУ

- 3.1. Здійснює організаційну, експертну та фінансову підтримку у вивченні можливостей створення, створенні та подальшій діяльності РЦРЕУ.
- 3.2. Фінансує організацію та проведення ремонтних робіт приміщення, виділеного під РЦРЕУ на загальну суму 55'000 грн. 00 коп. (п'ятьдесят п'ять тисяч грн. 00 коп.).
- 3.3. Бере участь у розробленні Концепції, Стратегії розвитку і планів діяльності РЦРЕУ.
- 3.4. Бере участь в управлінні РЦРЕУ шляхом спільного погодження кандидатур до Наглядової Ради і узгодження кандидатури директора РЦРЕУ.
- 3.5. Узгоджує напрями діяльності і завдання РЦРЕУ.
- 3.6. Бере участь в організації конференцій, семінарів і круглих столів.
- 3.7. Здійснює пошук додаткових джерел фінансування РЦРЕУ і залучає інші організації до підтримки діяльності центру в якості ділових партнерів.
- 3.8. Сприяє популяризації його діяльності на національному та міжнародному рівнях.

4. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 4.1. Зміни і доповнення до цієї Угоди вносяться шляхом підписання додаткових угод.
- 4.2. Усі спори, що виникають між сторонами, вирішуються шляхом переговорів.
- 4.3. Ця Угода укладена та підписана у двох примірниках (по одному для кожної із сторін), які вважаються оригіналами та мають однакову юридичну силу.

5. ТЕРМІН ДІЇ УГОДИ

Ця Угода діє з "25" грудня 2007 року по "25" грудня 2008 року.

ЗА ВИКОНКОМ:

ЗА ФОНД:

(Демет'єв А.В.)
(Міський голова)

М.П.

(Бистрицкий С.К.)
(виконавчий директор Фонду)
М.П.

3. Меморандум "Про співпрацю Державного комітету інформатизації України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Державного підприємства "Держінформресурс", Севастопольського відділення Всеукраїнського Комітету підтримки Програми ООН щодо навколишнього середовища (СВ УкрЮНЕПКОМ) та Міжнародного фонду "Відродження" щодо розробки та втілення спільної програми "Сприяння впровадженню електронного урядування, електронної демократії та інформатизації органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим, зокрема в містах Алушта, Судак та Ялта" від 20 листопада 2009 року (2 аркуші).

МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ
Державного комітету інформатизації України,
Ради Міністрів Автономної Республіки Крим,
Державного підприємства «Укрінформресурс»,
Севастопольського відділення Всеукраїнського Комітету підтримки
Програми ООН щодо навколишнього середовища (СВ УкрЮНЕПКОМ)
та
Міжнародного Фонду «Відродження»
щодо розробки та втілення спільної програми
«Сприяння впровадженню електронного урядування, електронної демократії та
інформатизації органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим, зокрема
у містах Алушта, Судак та Ялта»

Розуміючи, що одним із вагомих важелів реформування публічної адміністрації задля більшої відкритості та підзвітності громадськості, у тому числі представникам бізнесу та об'єднанням громадян, є максимально широке впровадження технологій електронного урядування на національному рівні,

Зважаючи, що у серпні 2007 року прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження плану заходів і виконання завдань, передбачених Законом України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки", яке передбачає впровадження технологій електронного урядування та розширення співпраці з міжнародними урядовими і неурядовими установами,

Враховуючи, що:

- у січні 2009 року Колегія Державного комітету інформатизації України (далі - ДКІ) затвердила пріоритети діяльності ДКІ на 2009 рік, одним з яких є сприяння розвитку електронного урядування у співпраці із міжнародними організаціями, фондами, провідними компаніями у сфері інформаційно-комунікаційних технологій;
- підписано Меморандум про співпрацю Державного комітету інформатизації України та Міжнародного фонду "Відродження" щодо впровадження електронного урядування від 10 лютого 2009 року;
- підписано Меморандум про співпрацю Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчого комітету Миської ради м.Судак та Міжнародного фонду "Відродження" щодо створення Регіонального центру розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим від 28 грудня 2007 року,

Визначаючи, що існує нагальна потреба в:

- ефективній взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування із громадянами, у тому числі недержавними громадськими організаціями та бізнес-структурами;
- інформатизації органів місцевого самоврядування та впровадженні технологій електронного урядування, у тому числі як інструментарію підтримки та прийняття управлінських рішень, складової системи обліку та контролю натуральних та макроекономічних показників розвитку міст, регіонів та держави;
- удосконаленні рівня знань та навичок державних службовців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в регіонах України, і, зокрема, в Автономній Республіці Крим, щодо ефективного використання технологій електронного урядування (е-урядування) та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійній діяльності,

Виходячи з наявності:

- Регіонального центру розвитку електронного урядування у м.Судак;
- практичного досвіду створення інформаційно-аналітичного центру розвитку м.Джанкой;
- наукового обґрунтування зі сторони СО УкрЮНЕПКОМ програми розвитку міст на прикладі місту-регіону Севастополя як гірсько-приморського екополісу з урахуванням власних та суспільних інтересів громадян згідно з генеральним планом,

Державний комітет інформатизації України, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, Держав-

не підприємство «Держінформресурс», СВ УкрІОНЕПКОМ та Міжнародний фонд «Відродження» спільно з виконавчими комітетами міст Алушти, Судак та Ялти зійшли згоди щодо доцільності розробки та втілення спільної програми «Сприяння впровадженню електронного урядування, електронної демократії та інформатизації органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим, зокрема у містах Алушта, Судак та Ялта» (далі – «Програма»).

Напрямки Програми:

1. Розробка та прийняття Концепції і Програми розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим.
2. Впровадження та вдосконалення технологій електронного урядування, сприяння розвитку інформатизації органів місцевого самоврядування за типовими підходами.
3. Розробка типових вимог та запровадження технологій обміну даними між інформаційно-аналітичними центрами розвитку міст, урядовими установами та громадськими центрами недержавних громадських організацій.
4. Розробка та впровадження у систему місцевого самоврядування Програми розвитку електронного урядування, електронної демократії та інформатизації органів місцевого самоврядування.

Меморандум є відкритим до приєднання усім містам (населеним пунктам) Автономній Республіці Крим та міста-регіону Севастополю.

Підписи:

Від Державного комітету інформатизації України

Від Ради Міністрів Автономної Республіки Крим

Від Виконавчого комітету Міської ради м. Судак

Від Виконавчого комітету Міської ради м. Ялта

Від Виконавчого комітету Міської ради м. Алушта

Від ДП «Держінформресурс»

Від СО УкрІОНЕПКОМ

Від Міжнародного фонду «Відродження»

«21» листопада 2009 р.

4. Меморандум "Про співпрацю Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчого комітету Міської Ради м. Судак та Міжнародного фонду "Відродження" щодо створення Регіонального центру електронного урядування в Автономній Республіці Крим" від 28 грудня 2007 року (1 та 5 аркуші).

МЕМОРАНДУМ

ПРО СПІВПРАЦЮ

**МІНІСТЕРСТВА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ,
РАДИ МІНІСТРІВ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ,
ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ МІСЬКОЇ РАДИ М.СУДАК**

ТА

МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ "ВІДРОДЖЕННЯ"

**ЩОДО СТВОРЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В АВТОНОМНІЙ
РЕСПУБЛІЦІ КРИМ**

ПРЕАМБУЛА

Виходячи з того, що існує нагальна потреба у підвищенні рівня знань і умінь державних службовців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в Україні, і, зокрема, в Автономній Республіці Крим, щодо ефективного використання технологій електронного урядування (е-урядування) та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійній діяльності та ефективній взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування із громадянами, у тому числі недержавними громадськими організаціями та бізнес-структурами,

Виходячи з того, що існує нагальна потреба у проведенні експертно-наукових досліджень у сфері е-урядування та ІКТ,

Виходячи з того, що для опрацювання організаційних, технологічних і кадрових питань, які виникатимуть перед Українським центром е-урядування, важливо реалізувати пілотний проект, що передбачає створення та функціонування навчального центру в Автономній Республіці Крим.

Виходячи з того, що існує позитивний досвід у європейських країнах щодо створення центрів е-урядування спільними зусиллями урядових та міжнародних громадських організацій, зокрема, Талліннської Академії е-урядування, заснованої Урядом Естонії, Інститутом Відкритого Суспільства і Регіональним центром підтримки країн Європи та СНД Програми Розвитку ООН,

Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчий Комітет Міської Ради м.Судак та Міжнародний фонд "Відродження" прийняли рішення про проведення організаційних та експертних робіт з метою вивчення можливостей створення і підтримки діяльності Регіонального центру е-урядування в АРК (далі – РЦЕУ) як регіонального представництва Українського центру е-урядування.

СТАТТЯ 1: Місія

Місія РЦЕУ полягає у підвищенні якості роботи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим шляхом впровадження і забезпечення ефективного використання технологій е-урядування у взаємодії цих органів із громадянами, бізнес-структурами та недержавними громадськими організаціями.

СТАТТЯ 2: Цілі

До головних цілей функціонування РЦЕУ належить:

Українського центру е-урядування директор РЦЕУ призначається за поданням директора Українського центру е-урядування.

СТАТТЯ 8: Джерела фінансування

Основними джерелами фінансування РЦЕУ є:

- кошти державного бюджету після затвердження та створення Українського центру е-урядування;
- кошти Виконавчого Комітету Міської Ради м.Судак;
- кошти Міжнародного фонду "Відродження" та інших міжнародних організацій, що виділяються для виконання програм і проектів РЦЕУ;
- кошти, що надходять згідно з програмами міжнародної технічної допомоги;
- кошти, що надходять від фізичних та юридичних осіб відповідно до укладених договорів.

СТАТТЯ 9: Заключні положення

Для організаційної, фінансової та технічної підтримки діяльності РЦЕУ можуть залучатись державні і недержавні, національні і міжнародні організації, установи і підприємства в якості Партнерів РЦЕУ за згодою Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчого Комітету Міської Ради м.Судак та Міжнародного фонду "Відродження".

За Міністерство регіонального розвитку та будівництва України	За Раду Міністрів Автономної Республіки Крим	За Виконавчий Комітет Міської Ради м.Судак	За Міжнародний фонд "Відродження"
	Віктор Плакіда Голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим	Андрій Демент'єв Міський Голова	Євген Вікторишин Виконавчий директор "Відродження"

" 2007 р.

5. Меморандум "Про співпрацю Міжнародного фонду "Відродження" та корпорації "КВАЗАР-МІКРО" щодо створення центрів електронного урядування" (2 аркуші).

МЕМОРАНДУМ

ПРО СПІВПРАЦЮ

МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ "ВІДРОДЖЕННЯ"

ТА КОРПОРАЦІЇ "КВАЗАР-МІКРО"

ЩОДО СТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Виходячи з того, що існує нагальна потреба у підвищенні рівня знань і умінь державних службовців органів виконавчої влади та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні щодо ефективного використання технологій електронного урядування (е-урядування) та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійній діяльності та ефективній взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування із громадянами, у тому числі, недержавними громадськими організаціями та бізнес-структурами,

Виходячи з того, що існує нагальна потреба у проведенні експертно-наукових досліджень у сфері е-урядування та ІКТ,

Виходячи з того, що практична реалізація забезпечення сприятливих умов для впровадження і ефективного використання технологій е-урядування в країні вимагає створення Українського центру е-урядування як державної установи,

Виходячи з того, що для опрацювання організаційних, технологічних і кадрових питань, які виникатимуть перед Українським центром е-урядування, важливо реалізувати пілотний проект, що передбачає створення та функціонування Регіонального центру е-урядування в Автономній Республіці Крим,

Виходячи з того, що існує позитивний досвід у європейських країнах щодо створення навчальних центрів (академій) е-урядування спільними зусиллями урядових та міжнародних громадських організацій, провідних ІТ-компаній,

Міжнародний фонд "Відродження" та Корпорація «Квазар-Мікро», прийняли рішення спільно підтримати створення і діяльність Українського центру е-урядування як державної координуючої установи та Регіонального центру е-урядування в Автономній республіці Крим як пілотного проекту.

При цьому сторони засвідчують, що вони:

- заінтересовані у створенні державної організації Українського центру е-урядування (УЦЕУ), який забезпечуватиме координацію робіт щодо ефективного використання технологій е-урядування; підвищення рівня знань і умінь державних службовців органів виконавчої влади та посадових осіб місцевого самоврядування щодо використання технологій е-урядування та ІКТ у професійній діяльності; проведення експертно-наукових досліджень у сфері е-урядування; моніторингу стану впровадження технологій е-урядування в управлінську практику; інформування населення та поширення досвіду про переваги використання технологій е-урядування у повсякденному житті;
- заінтересовані у реалізації пілотного проекту на регіональному рівні - створенні Регіонального центру е-урядування в Автономній республіці Крим (РЦЕУ), який після створення УЦЕУ має стати його регіональним представництвом (філіалом);

- підтримуватимуть і братимуть участь у заходах, направлених на створення і діяльність УЦЕУ та РЦЕУ;
- у разі створення УЦЕУ та РЦЕУ:
  - братимуть участь в управлінні УЦЕУ та РЦЕУ шляхом делегування та спільного погодження кандидатур до Наглядових рад центрів;
  - сприятимуть залученню до підтримки діяльності центрів інших національних і міжнародних організацій та компаній;
  - сприятимуть популяризації діяльності УЦЕУ та РЦЕУ на національному та міжнародному рівні.

За Міжнародний фонд "Відродження"

(Бистрицький Є.К.)
(виконавчий директор Фонду)
М.П.

3
«Асоціація «Бізнес-Мікро»
МІКРО»
Свідцтво
№ 1001133066
Генеральний директор в Україні

м.Київ, 2007

6. Меморандум "Про співпрацю Міжнародного фонду "Відродження" та Intel Ukraine Microelectronics Ltd щодо створення центрів електронного урядування" (2 аркуші).

МЕМОРАНДУМ

ПРО СПІВПРАЦЮ

МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ "ВІДРОДЖЕННЯ"

ТА

INTEL UKRAINE MICROELECTRONICS Ltd ЩОДО СТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Виходячи з того, що існує нагальна потреба у підвищенні рівня знань і умінь державних службовців органів виконавчої влади та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні щодо ефективного використання технологій електронного урядування (е-урядування) та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійній діяльності та ефективній взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування із громадянами, у тому числі, недержавними громадськими організаціями та бізнес-структурами,

Виходячи з того, що існує нагальна потреба у проведенні експертно-наукових досліджень у сфері е-урядування та ІКТ,

Виходячи з того, що практична реалізація забезпечення сприятливих умов для впровадження і ефективного використання технологій е-урядування в країні вимагає створення Українського центру е-урядування як державної установи,

Виходячи з того, що для опрацювання організаційних, технологічних і кадрових питань, які виникатимуть перед Українським центром е-урядування, важливо реалізувати пілотний проект, що передбачає створення та функціонування Регіонального центру е-урядування в Автономній Республіці Крим,

Виходячи з того, що існує позитивний досвід у європейських країнах щодо створення навчальних центрів (академій) е-урядування спільними зусиллями урядових та міжнародних громадських організацій, провідних ІТ-компаній,

Міжнародний фонд "Відродження" та Intel Ukraine Microelectronics Ltd, прийняли рішення спільно підтримати створення і діяльність Українського центру е-урядування як державної координуючої установи та Регіонального центру е-урядування в Автономній республіці Крим як пілотного проекту.

При цьому сторони засвідчують, що вони:

- зацікавлені у створенні державної організації - Українського центру е-урядування (УЦЕУ), який забезпечуватиме координацію робіт щодо ефективного використання технологій е-урядування; підвищення рівня знань і умінь державних службовців органів виконавчої влади та посадових осіб місцевого самоврядування щодо використання технологій е-урядування та ІСТ у професійній діяльності; проведення експертно-наукових досліджень у сфері е-урядування; моніторингу стану впровадження технологій е-урядування в управлінську практику; інформування населення та поширення досвіду про переваги використання технологій е-урядування у повсякденному житті;
- зацікавлені у реалізації пілотного проекту на регіональному рівні - створенні Регіонального центру е-урядування в Автономній республіці Крим (РЦЕУ), який після створення УЦЕУ має стати його регіональним представництвом (філіалом);
- підтримуватимуть і братимуть участь у заходах, направлених на створення і діяльність УЦЕУ та РЦЕУ;

- у разі створення УЦЕУ та РЦЕУ:

- братимуть участь в управлінні УЦЕУ та РЦЕУ шляхом делегування та спільного погодження кандидатур до Наглядових рад центрів;
- сприятимуть залученню до підтримки діяльності центрів інших національних і міжнародних організацій та компаній;
- сприятимуть популяризації діяльності УЦЕУ та РЦЕУ на національному та міжнародному рівні.

За Міжнародний фонд "Відродження"

За Intel Ukraine Microelectronics Ltd.

(Бистрицький Е.К.)
(виконавчий директор Фонду)
М.П.

Володимир Шаров
Голова представництва
Intel Україна
м.Київ, 21/06/2007 р

7. Меморандум "Про співпрацю корпорації "Науковий парк "Київська політехніка" та Міжнародного фонду "Відродження" щодо розвитку електронного урядування в Україні" (2 аркуші).

МЕМОРАНДУМ

ПРО СПІВПРАЦЮ КОРПОРАЦІЇ "НАУКОВИЙ ПАРК "КИЇВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА" ТА МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ "ВІДРОДЖЕННЯ" ЩОДО РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Виходячи з того, що одним із вагомих важелів реформування органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, наближення результатів діяльності до потреб бізнесу, громадських об'єднань і громадян є широке і ефективне впровадження технологій електронного урядування (е-урядування),

Виходячи з того, з метою прискорення розвитку е-урядування в Україні був підписаний Меморандум про співпрацю Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, Виконавчого комітету міської ради м.Судак та Міжнародного фонду "Відродження" щодо створення Регіонального центру електронного урядування в Автономній Республіці Крим і у 2008 році розпочав діяльність Регіональний центр розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим як пілотний проект Міжнародного фонду "Відродження",

Виходячи з того, що Рада ініціативи Міжнародного фонду "Відродження" "Створення та діяльність центрів е-урядування" ініціює та докладає зусиль для створення Українського центру розвитку електронного урядування, головною метою якого є пришвидшення і підвищення ефективності впровадження технологій е-урядування шляхом забезпечення експертно-дослідницької, навчально-методичної, організаційно-технологічної, консалтингової, моніторингової та просвітницької підтримки органів публічної адміністрації, громадян та громадських організацій, бізнес-структур, і сприятиме створенню мережі регіональних центрів розвитку е-урядування по всій Україні,

Виходячи з того, що одним із проектів програми діяльності Корпорації "Науковий парк "Київська політехніка", створеної і діючої відповідно до Закону України "Про науковий парк "Київська політехніка", Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 546р " про затвердження плану заходів з виконання Закону України "Про науковий парк "Київська політехніка" та Розпорядження Кабінету Міністрів від 19 вересня 2007р. № 760 Про схвалення інноваційної програми наукового парку "Київська політехніка" на 2007 - 2011 роки, є розроблення проектів інформатизації органів державного управління та місцевого самоврядування,

Виходячи з того, що Корпорація "Науковий парк "Київська політехніка" згідно із Договором №2 від 10 липня 2008 року між Державним агенством України з інвестицій та інновацій, Корпорацією "Науковий парк "Київська політехніка" та Радою Міністрів Автономної Республіки Крим про співпрацю у сфері інвестицій та інноваційної діяльності, створення національної інноваційної системи для забезпечення проведення ефективної інноваційної політики та прискорення переходу економіки на інноваційну модель розвитку сприяє забезпеченню комплексної інформатизації органів державного управління та місцевого самоврядування на основі типових системних рішень з метою запровадження нових підходів в управлінні, підвищенню оперативності і якості надання суспільних та громадських послуг,

Корпорація "Науковий парк "Київська політехніка" та Міжнародний фонд "Відродження" прийняли рішення докласти спільних зусиль щодо розвитку електронного урядування в Україні, зокрема в Автономній Республіці Крим.

При цьому сторони засвідчують, що вони:

- підтримуватимуть діяльність Регіонального центру розвитку електронного урядування (РЦРЕУ) і спільно реалізовуватимуть завдання за напрямом експертно-дослідницької діяльності, спрямованої на вироблення нових знань і уніфікованих системних рішень у сфері е-урядування;
- сприятимуть впровадженню спільно вироблених уніфікованих рішень і розроблених проєктів у сфері технологій е-урядування в діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим;
- докладатимуть зусиль, щодо створення Українського центру розвитку електронного урядування, який діятиме в межах всієї України, забезпечуючи організаційно-технологічну, експертно-дослідницьку, навчально-методичну, консультативну, моніторингову і популяризаторську діяльність у сфері розвитку електронної взаємодії органів публічної адміністрації, громадськості і бізнесу;
- сприятимуть створенню регіональних центрів розвитку електронного урядування у різних областях України, а також впровадженню позитивного досвіду і вдалих організаційно-технологічних рішень, які пройшли апробацію в процесі діяльності пілотного центру - РЦРЕУ.

За Корпорацію
"Науковий парк "Київська політехніка"
Україна

"НАУКОВИЙ ПАРК
"КИЇВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА"
Ідентифікаційний
код 35211918
Михайло Згуровський
Президент

Міжнародний фонд
"Відродження"
Україна

"ВІДРОДЖЕННЯ"
Ідентифікаційний
код 03358819
Сергей Бистрицький
Виконавчий директор
23.02.2008.

Партнери Національного центру підтримки електронного урядування

Ідея та ініціатива – Міжнародного фонду "Відродження"

Державний комітет інформатизації України

Українське Державне підприємство поштового зв'язку Укрпошта

Державне підприємство "Державний центр інформаційних ресурсів України"

Корпорація "СІТРОНІКС Інформаційні Технології"

Intel Ukraine Microelectronics Ltd

Корпорація "Науковий парк "Київська політехніка"

Інтернет Асоціація України

Регіональний центр розвитку електронного урядування в АР Крим

ГО "Центр ініціатив у електронному урядованні"

Міжнародний партнер – Академія е-урядування (Таллінн, Естонія)